

Koncepcia budovania siete environmentálno- vzdelávacích centier v BSK na obdobie 2018–2025

Bratislavský
samosprávny
kraj

2017

Obsah

ANALYTICKÁ ČASŤ

1.	POUŽITÉ SKRATKY A TERMÍNY	4
2.	ÚVOD	6
3.	LEGISLATÍVA A STRATEGICKÉ DOKUMENTY	8
4.	NÁVRHY NA ZLEPŠENIE SÚČASNEJ LEGISLATÍVY A STRATEGICKÝCH DOKUMENTOV SR V DANEJ OBLASTI	12
5.	ANALÝZA ŠVP NAJMÄ V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, EKOLÓGIE A LESNEJ PEDAGOGIKY	13
6.	SUBJEKTY V SR A BSK AKTÍVNE V OBLASTI EVVO A LESNEJ PEDAGOGIKY A IDENTIFIKÁCIA PROBLÉMOV PRI ICH FUNGOVANÍ	15
6.1	Subjekty aktívne v EVVO v BSK	15
6.2	Ďalšie aktivity v oblasti EVVO v BSK	15
6.3	Identifikované problémy a potreby poskytovateľov EVVO	16
6.4	Plánované zariadenia zamerané na realizáciu aktivít v oblasti EVVO v BSK	17
7.	PRÍKLADY DOBREJ PRAXE - ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ	20
8.	ANALÝZA MIKROREGIÓNOV- BRATISLAVA, ZÁHORIE, MALÉ KARPATY, PODUNAJSKO	21
8.1	Bratislava	21
8.2	Záhorie (okres Malacky)	22
8.3	Malé Karpaty (okres Pezinok)	23
8.4	Podunajsko (okres Senec)	24
9.	POTENCIÁLNA NÁVŠTEVNOSŤ CENTIER ZO STRANY ŠKÔL A ŠIROKEJ VEREJNOSTI (VRÁTANE TURISTOV)	25
10.	PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU ENV NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK	27
	STRATEGICKÁ ČASŤ	
11.	ŠTRUKTÚRA STRATEGICKEJ ČASTI	29
11.1	Vízia a strategický cieľ EVVO	29
11.2	Prioritné oblasti a opatrenia EVVO	31
11.3	Hlavné cieľové skupiny KEVC	32
11.4	Popis prioritných oblastí a opatrení	32
12.	Návrh konceptu funkčnej hierarchickej siete environmentálno-vzdelávacích centier na území BSK	48
12.1	Terminológia	48
12.2	Variant č.1: Návrh konceptu na základe aktuálneho stavu situácie v predmetnej oblasti	49
12.3	Variant č.2: Návrh konceptu v prípade schválenia/vyhlásenia národného parku zasahujúceho do územia BSK (NP Podunajsko)	54
12.4	Financovanie siete environmentálno-vzdelávacích centier	54
12.5	Prehľad možností čerpania externých finančných zdrojov v aktuálnom programovom období na rozvoj EVVO v BSK	56
13.	ZDROJE	61
14.	ZOZNAM PRÍLOH	62
14.1	Príloha č. 1: SWOT ANALÝZA AKTUÁLNEHO SYSTÉMU ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, VZDELÁVANIA A OSVETY V BRATISLAVSKOM KRAJI	63
14.2	Príloha č. 2: AKČNÝ PLÁN	65
14.3	Príloha č. 3: MAPA NÁVRHU SIETE ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACÍCH CENTIER V BSK	72
14.4	Príloha č. 4: ZOZNAM POSKYTOVATEĽOV EVVO V BSK	74
14.5	Príloha č. 5: SKÚSENOSTI KRAJOV Z ČESKEJ REPUBLIKY S PODPOROU EVVO	79
14.6	Príloha č. 6: PRÍKLADY DOBREJ PRAXE – ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ	82
14.7	Príloha č. 7: PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU EVVO NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK	101

1. Použité skratky a termíny

3S	3. sektor, sektor mimovládnych organizácií
Asociácia DLK	Asociácia detských lesných klubov na Slovensku
ArTUR	Architektúra pre trvalo udržateľný rozvoj
BSK	Bratislavský samosprávny kraj, www.bratislavskykraj.sk
CEA	Centrum environmentálnych aktivít Trenčín, www.cea.sk
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CVČ	Centrum voľného času
DAPHNE	Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, www.daphne.sk
EcoSchools	Zelená škola, www.zelenaskola.sk
EIA	posudzovanie vplyvov na životné prostredie - Environmental Impact Assessment
ENV	Prierezová téma Environmentálna výchova
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EV	Environmentálna výchova
EVC	Environmentálno-vzdelávacie centrum
EVVO	Environmentálna výchova, vzdelávanie a osвета
EÚ	Európska únia
FEE	Foundation for Environmental Education
CHKO	Chránená krajinná oblasť
IC	informačné centrum
IS	informačné stredisko
IUVENTA	Slovenský inštitút mládeže je organizácia priamo riadená Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR
Koordinátor ENV	Koordinátor environmentálnej výchovy (v školách), www.iuventa.sk
MAS	miestna akčná skupina
MLB	Mestské lesy v Bratislave
MPC	Metodicko-pedagogické centrum
MŠ	Materská škola
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, www.minedu.sk
MVO	Mimovládna organizácia
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, www.minv.sk
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, www.minzp.sk
Natura 2000	Sústava chránených území členských krajín Európskej únie (hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok)
NEAP	Národný environmentálny akčný program
NLC	Národné lesnícke centrum
NP	Národný park
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, www.oecd.org
OPaK	Ochrana prírody a krajiny
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OÚ	Okresný úrad

OZ	Občianske združenie
PEV	Poskytovateľ environmentálnej výchovy a vzdelávania
PKV	Program kontinuálneho vzdelávania
PS	podnikateľský sektor
PT ENV	prierezová téma Environmentálna výchova
RK EVVO	Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvet
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia, www.sazp.sk
SEV	Stredisko environmentálnej výchovy
SMOPAJ	Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
SOER 2010	The European environment – state and outlook 2010 – Životné prostredie Európy – stav a perspektíva 2010
SOSNA	Občianske združenie so sídlom v Družstevnej pri Hornáde, www.sosna.sk
SR	Slovenská republika
SŠ	Stredná škola
SZOPK	Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny
ŠkVP	Školský vzdelávací program
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, www.sopsr.sk
Špirála	Mimovládna, nezisková organizácia založená ako záujmové združenie právnických osôb, www.spirala.sk
ŠPÚ	Štátny pedagogický ústav, www.statpedu.sk
ŠS	štátna správa
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ŠVP	Štátny vzdelávací program (iŠVP – inovovaný ŠVP)
TIK	Turistická informačná kancelária
TUR	Trvalo udržateľný rozvoj
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru, www.unesco.org
VS	verejná správa
VŠ	Vysoká škola
VUR	vzdelávanie pre udržateľný rozvoj
VÚC	Vyšší územný celok
YRE	Young Reporters for Environment, Mladí reportéri pre životné prostredie, www.mladireporteri.sk
ZŠ	Základná škola
ŽIVICA	Občianske združenie, pôsobiace vo Zvolene a v Bratislave, prevádzkovateľ environmentálneho vzdelávacieho centra v Zaježovej, www.zivica.sk

Ekológia je veda, skúmajúca vzťahy živých organizmov k ich prostrediu a vzájomné vzťahy organizmov.

Ekologická výchova vychádza z predmetu vedného odboru ekológia, venuje sa ekologickým vzťahom organizmov medzi sebou a k prostrediu. V Českej republike je ekologická výchova zaužívaným synonymom k termínu environmentálna výchova

Environmentalistika je veda o životnom prostredí. Využíva poznatky vedného odboru ekológie, skúma pôsobenie človeka na ekosystémy, vzťahy medzi ľudskou spoločnosťou a prostredím, zaoberá sa prevenciou znečisťovania životného prostredia, nápravou vzniknutých škôd a prevenciou nežiaducich zásahov. Environmentalistika zahŕňa tiež ochranu prírody, monitoring zložiek životného prostredia, využívania prírodných zdrojov, hospodárenia s energiami, starostlivosť o zdravie ľudskej populácie a pod.

Environmentálna výchova vychádza z predmetu vedného odboru environmentalistika: výchova k ohľaduplnosti k životnému prostrediu a jeho rôznorodosti, k svojmu okoliu, iným tvorom a k sebe samému.

Environmentálna gramotnosť predstavuje osvojenie si poznatkov a zručností v oblastiach získavania informácií, výskumu, kritického myslenia, riešenia problémov a rozhodovania. Gramotný občan je schopný použiť naučené k budúcemu štúdiu, v práci, vo voľnom čase, v každodennom živote a pri celoživotnom vzdelávaní.

Formálne vzdelávanie („formal learning“) vzťahujeme k inštitúciám určeným na vzdelávanie a odbornú prípravu. Vedie k udeleniu oficiálne uznávaných dokladov a nadobudnutiu kvalifikácie.

Neformálne vzdelávanie („non-formal learning“) prebieha popri hlavných prúdoch vzdelávania a odbornej prípravy a zvyčajne nie je ukončené vydaním oficiálnych dokladov. Neformálne vzdelávanie je všetko organizované vzdelávanie mimo formálneho vzdelávania – teda vzdelávanie poskytované rôznymi inštitúciami (kultúrne zariadenia, podniky, inštitúcie vzdelávania dospelých) určitému okruhu študujúcich v rôznych formách, typoch a s rôznym obsahom.

Informálne vzdelávanie (neinštitucionálne vzdelávanie; „informal learning“) je prirodzenou súčasťou každodenného života. Na rozdiel od formálneho a neformálneho vzdelávania sa nemusí byť zámerné. Dokonca si ho vzdelávajúci sa ani nemusia uvedomovať a nemusia ani rozpoznať, ako prispieva k ich vedomostiam a zručnostiam.

Osveta je činnosť zacielená na zvýšenie vzdelanosti, kultúry.

Štátna správa je z funkčného hľadiska: jedna z foriem základných činností štátu (popri zákonodarnej, súdnej (a prokuratúrnej) činnosti); vykonávajú ju a jej nositeľmi sú orgány nazývané orgány štátnej správy. Z organizačného hľadiska je štátna správa súhrn orgánov štátnej správy, prípadne len výkonných orgánov štátu.

Verejná správa je činnosť vykonávaná orgánmi štátnej správy, samosprávy a verejnoprávnymi inštitúciami pri zabezpečovaní verejných úloh.

Súkromný sektor je napríklad podnikateľský sektor a sektor mimovládnych organizácií (občianskych združení, nadácií, neziskových organizácií...), inak nazývaný tiež 3. sektor.

Trvalo-udržateľný rozvoj: Zákon č. 17/1992 Z. z. o životnom prostredí (§ 6) definuje trvalo udržateľný rozvoj ako rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov.

Výchova a vzdelávanie pre trvalo-udržateľný rozvoj je proces ideovo a obsahovo postavený na princípoch trvalo-udržateľného rozvoja s cieľom uvedomelo konajúcich občanov v zmysle TUR.

2. ÚVOD

Nová **Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom samosprávnom kraji** (ďalej len KEVC) je dokument formujúci spoločnú rozvojovú víziu zakladania a rozvoja subjektov zameraných na kvalitnú environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu v BSK, ktorá na základe názorovej zhody všetkých subjektov podieľajúcich sa na jej príprave, spracovaní a schválení vyjadruje obecnú reálnu predstavu budovania environmentálno-vzdelávacích centier na obdobie rokov 2018-2025. Spracovanie KEVC vychádza taktiež z Akčného plánu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja BSK na roky 2014-2020.

KEVC je nástrojom dlhodobého systematického pôsobenia na obyvateľov Bratislavy za účelom ochrany životného prostredia. V Bratislavskom kraji je environmentálna výchova, vzdelávanie a osвета (ďalej len EVVO) realizovaná už niekoľko desaťročí. Súčasná situácia si žiada intenzívnejší a systematickejší prístup k napĺňaniu legislatívnych predpisov v oblasti EVVO, ktorý spočíva okrem iného v definovaní obsahu a zabezpečenia podpory pre fungovanie komplexnej a funkčnej siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji tak, aby mohli byť naplnené povinnosti kraja dané medzinárodnými záväzkami, ako aj národnými a miestnymi právnymi predpismi pre túto oblasť.

Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v BSK reaguje na aktuálne potreby a výzvy v oblasti starostlivosti o životné prostredie na Slovensku, resp. v regióne BSK. Jednou z priorit Bratislavského samosprávneho kraja ako územného koordinátora Dohovoru primátorov a starostov je ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia v regióne. Jednou z oblastí spadajúcich pod túto prioritnú tému BSK je aj environmentálne vzdelávanie. **Hlavným cieľom KEVC je podpora výučby environmentálnej výchovy a prírodovedných predmetov pre všetky vekové kategórie žiakov a študentov prostredníctvom rozvoja environmentálno-vzdelávacích centier na území kraja, zvyšovanie environmentálneho povedomia širokej verejnosti prostredníctvom vhodných aktivít a rozvoj služieb v oblasti ekoturizmu.**

Samotným cieľom environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu (EVVO) v BSK je rozvoj vedomostí, zručností a postojov obyvateľov a návštevníkov regiónu potrebných pre environmentálne zodpovedné správanie, t. j. správanie, ktoré je v danej situácii a daných možnostiach čo najpriaznivejšie pre súčasný i budúci stav životného prostredia. Environmentálne zodpovedné správanie je chápané ako zodpovedné osobné, občianske a profesné konanie, týkajúce sa zaobchádzania s prírodou a prírodnými zdrojmi, spotrebiteľské správanie a aktívne ovplyvňovanie svojho okolia s využitím demokratických procesov a právnych prostriedkov. EVVO k takému správaniu pripravuje a motivuje, samotné správanie je vecou slobodného rozhodnutia jednotlivca.

Potreba novej koncepcie v tejto oblasti vyplýva z viacerých zásadných dôvodov:

- potreba zadefinovania priorit environmentálnej výchovy a vzdelávania v BSK,
- potreba rozšírenia ponuky voľno-časových aktivít súvisiacich s ekoturizmom
- nutnosť reagovať na nové témy a prioritné oblasti environmentálnej politiky, v súlade s modernými trendmi a prioritami v EÚ aj na Slovensku a s využitím inovatívnych komunikačných nástrojov,
- súčasný záber adresátov výchovy a kvalita produktov sú nedostatočné, nevyhnutná je potreba cielenia aktivít, zvýšenie dôrazu na neformálne aktivity a prístup verejnosti k informáciám,
- nutnosť vytvorenia materiálnych a priestorových podmienok na zabezpečenie systematickej práce v oblasti environmentálneho vzdelávania a výchovy s priamym premietnutím reálnych krokov do každodenného života,
- potreba lepšej koordinácie environmentálno-vzdelávacích aktivít v BSK predovšetkým prostredníctvom lepšej spolupráce zainteresovaných subjektov, nielen v rámci rezortu ŽP,

- ponuka produktov EVVO nestačí pokrývať existujúci dopyt v regióne a zároveň sa vynárajú nové možnosti financovania osvetových i vzdelávacích aktivít, preto je potrebné zdefinovanie priorít a ich zosúladienie s potenciálom financovania.

Koncepcia stanovuje priority, ciele a konkrétne kroky pre efektívne budovanie siete environmentálno-vzdelávacích centier (EVC) v BSK. Úlohou siete je zabezpečenie fungujúceho uceleného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v regióne BSK, so zameraním na nosné cieľové skupiny a s využitím inovatívnych nástrojov pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja. Ideálnymi miestami na realizovanie EVVO počas celého roka sú **environmentálno-vzdelávacie centrá** (ekocentrá, lesné škôlky a lesné školy). **BSK má záujem podporovať nielen vznik, sieťovanie a rozvoj existujúcich centier, ale aj dlhodobú udržateľnosť takýchto centier v kraji**, preto sa koncepcia venuje nielen samotnému budovaniu EVC, ale aj celkovému posilneniu a možnostiam dlhodobu udržateľnej realizácie EVVO v Bratislavskom kraji.

EVC slúžia na výuku tematicky zameraných environmentálnych a prírodovedných predmetov, krúžkov a kurzov pre všetky vekové kategórie od žiakov MŠ až po vysokoškolských študentov, ktoré prebiehajú v špecializovaných učebniach centier a kombinujú sa s poznávacími aktivitami v prírode. Takéto **multifunkčné centrá** fungujú v dennom alebo pobytovom režime, okrem výukových programov organizujú aj zaujímavé akcie pre širokú verejnosť a poskytovanými ekoturistickými službami dokážu pritiahnúť nielen domácich, ale aj zahraničných návštevníkov.

3. LEGISLATÍVA A STRATEGICKÉ DOKUMENTY

V oblasti strategických dokumentov a legislatívy vyplývajú Slovensku a v rámci neho Bratislavskému samosprávnemu kraju viaceré povinnosti a záväzky v oblasti environmentálneho vzdelávania.

V rámci členstva v **OSN** Slovensko dlhodobo sleduje ciele **Agendy 21** (1992) – v kapitole 25: Deti a mládež v trvalo udržateľnom rozvoji sa okrem iného zdôrazňuje „nutnosť aktívneho podieľania sa mládeže na procese rozhodovania v otázkach environmentálneho, sociálneho a ekonomického rozvoja na všetkých možných úrovniach“. Témy EVVO sa rovnako týka aj kapitola 36: „Podpora vzdelávania, osvetu a odbornej prípravy pre jednotlivé krajiny“. Agenda 21 bola na úrovni Slovenskej republiky spracovaná do **Národnej stratégie trvalo-udržateľného rozvoja**, schválenej Vládou SR uznesením z 10. októbra 2001 č. 978 a NR SR z 3. apríla 2002. V kapitole s názvom "Vedomie ľudí, výchova, vzdelávanie a osвета" sa táto stratégia zameriava na environmentálne vzdelávanie a poukazuje na to, že by malo byť samozrejmosťou súčasťou školského systému.

Pokračovaním Agendy 21 je od roku 2015 **Agenda 2030**. Jedným z celosvetových cieľov trvalo udržateľného rozvoja v novej Agende pre trvalo udržateľný rozvoj do roku 2030 (**Agenda 2030**) je aj zabezpečiť, že všetci, ktorí sa vzdelávajú, získajú znalosti a zručnosti potrebné na presadzovanie trvalo udržateľného rozvoja, okrem iného aj prostredníctvom vzdelávania k udržateľnému životnému štýlu, ľudským právam, k rovnosti pohlaví, podpore kultúry mieru a nenásilia, globálneho občianstva a uznania kultúrnej rozmanitosti a príspevku kultúry k trvalo udržateľnému rozvoju.

Na medzinárodnej úrovni Slovenská republika rešpektuje **Stratégiu EHK OSN pre výchovu k TUR** (a pravidelne odpočtuje plnenie), ktorá bola prijatá na zasadnutí vysokej úrovne predstaviteľov ministerstiev životného prostredia a školstva vo Vilniuse 17. – 18. marca 2005.

Pre koncepciu rozvoja ekocentier sú kľúčové viaceré dokumenty Európskej únie - v rámci **Stratégie Európa 2020** na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (2010) sa má Slovenská republika ako člen EÚ orientovať na realizáciu jej piatich hlavných cieľov a to v rozvoji zamestnanosti, vzdelávania, výskumu a inovácie, sociálneho začlenenia a chudoby, oblasti klímy a energetiky. Medzi kľúčové dokumenty zaraďujeme aj Európskym parlamentom schválený **7. environmentálny akčný program** s podtitulom „Dobrý život v rámci možností našej planéty“, podľa ktorého sa bude v nasledujúcich siedmich rokoch riadiť politika EÚ v oblasti ochrany životného prostredia a klímy. Program v rámci deviatich základných cieľov stanovuje: „chrániť, zachovávať a zveľaďovať prírodný kapitál EÚ, ochrániť občanov EÚ pred environmentálnymi tlakmi a rizikami ohrozujúcimi ich zdravie a blahobyt, zdokonaľiť vedomostnú základňu pre environmentálnu politiku, posilniť udržateľnosť miest EÚ“.

Na európskej úrovni podpora budovania siete ekocentier napĺňa **Stratégiu EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020**, konkrétne CIEĽ 2: ZACHOVAŤ A OBNOVIŤ EKOSYSTÉMY A ICH SLUŽBY, Opatrenie 5: Zlepšiť vedomosti o ekosystémoch a ich službách v EÚ. Zároveň sa jedná o povinnosť Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie implementovať **smernicu č. 90/313/EHS, o slobode prístupu k informáciám o životnom prostredí**.

Potreba podpory environmentálnej výchovy a vzdelávania v oblasti Podunajska vyplýva aj zo **Stratégie EÚ pre podnikateľskú oblasť** (Dunajská stratégia), Pilier II. Ochrana životného prostredia v dunajskom regióne, Prioritné oblasti: 5. riadenie environmentálnych rizík; 6. ochrana biodiverzity, krajiny a kvality vzduchu a pôdy. V oblasti Karpát sú priority rozvoja zadané v **Rámcovom dohovore o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát**. Príkladom dobre rozvinutého prístupu k výchove a vzdelávaniu na medzinárodnej úrovni je Program komunikácie, budovania a kapacít, výchovy, participácie a osvetu **Dohovor o mokradiach**, ktorý sa vzťahuje na viaceré lokality v pôsobnosti BSK.

Na národnej úrovni bolo v **Aktualizovanej národnej stratégii ochrany biodiverzity do roku 2020** identifikovaných deväť cieľov, pričom Cieľ A.2: Zabezpečiť informovanosť laickej a odbornej verejnosti o význame biodiverzity a krokoch na jej ochranu a trvalo udržateľné využívanie priamo vyžaduje zlepšenie stavu a systému šírenia informácií smerom k verejnosti, ako základný predpoklad zlepšenia stavu ohrozených biotopov a druhov. Akčný plán pre implementáciu opatrení vyplývajúcich z aktualizovanej národnej stratégie obsahuje 22 úloh zameraných na zvýšenie informovanosti verejnosti, medzi ktorými sa priamo uvádza úloha **Zriaďovať nové informačné strediská ochrany prírody**.

K dôležitým dokumentom patrí aj **Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy**, ktorá považuje za jeden z najdôležitejších princípov aj budovanie vedomostnej základne a poskytovanie objektívnych informácií pre rozhodovací proces na všetkých jeho úrovniach.

Stále platná (aj keď v mnohých bodoch neaktuálna) je **Koncepcia environmentálnej výchovy a vzdelávania** z 25. novembra 1997, schválená uznesením vlády SR č.846/1997. Koncepcia ukladá úlohy ako subjektom verejnej správy (vrátane miest a obcí), tak aj subjektom z mimovládneho sektoru.

Na celonárodnej úrovni konkretizuje záväzky Slovenska v oblasti EVVO v rámci rezortu životného prostredia **Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025**, ktorá v rámci SWOT analýzy definuje ako slabé stránky environmentálnej výchovy chýbajúcu stratégiu budovania siete environmentálno-výchovných stredísk, nedostatočnú spoluprácu medzi subjektmi aktívnymi v environmentálnej výchove a celkovo poddimenzovanú infraštruktúru a financovanie EVVO. Pre účel implementácie koncepcie bola zriadená **Komisia Ministerstva životného prostredia SR pre environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu**, ktorá zastrešuje zástupcov z podriadených organizácií rezortu životného prostredia, z mimovládneho sektora, zástupcov Ministerstva kultúry SR a MŠVVaŠ SR, t. j. zástupcov inštitúcií, ktorým vyplývajú úlohy definované v zmysle plnenia cieľov koncepcie.

Sieť ŠPIRÁLA rozpracovala v rokoch 2013-2014 **návrh novej štátnej Koncepcie EVVO v SR do roku 2030** - v spolupráci so subjektmi verejnej správy, školami, mimovládnymi organizáciami. Návrh koncepcie je v súčasnosti najucelenejší koncepcný dokument, analyzujúci súčasný stav systému aj obsahu environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu a navrhujúci konkrétne opatrenia na zvýšenie environmentálneho povedomia občanov SR. V materiáli sú vyhodnotené nedávne výskumy hodnotiace účinnosť systému environmentálnej výchovy (napr. Zelená škola: vplyv evaluácie na rozhodovanie o programe, IUVENTA: Environmentálna výchova a vzdelávanie detí a mládeže – aktuálna situácia na Slovensku, ale aj výskumy slovenskej Štátnej školskej inšpekcie). Tieto výskumy sa zhodujú v konštatovaní: stav environmentálnej gramotnosti absolventiek a absolventov slovenských základných a stredných škôl sa od roku 2000 nezmenil, alebo ak áno, dá sa hovoriť o prehĺbení rozporu medzi nadobudnutými vedomosťami žiakov/žiačok a ich skutočným správaním sa v (ne)prospech prírody, životného prostredia, zdravia...

Autori Koncepcie navrhujú v jej závere tieto opatrenia:

1. V oblasti cieľov EVVO
 - 1.1 Potreba redefinície cieľov EVVO na základe aktuálneho stavu poznania javov prírodných aj spoločenských. Aj v súvislosti s konceptom výchovy a vzdelávania k (trvalo) udržateľnému rozvoju - VV-(T)UR.
2. V oblasti obsahu EVVO
 - 2.1 Aktualizácia obsahu Prierezovej témy Environmentálna výchova pre ISCED 1-3. Aj v súvislosti s konceptom výchovy a vzdelávania k (trvalo) udržateľnému rozvoju - VV-(T)UR.
 - 2.2 Zavedenie princípov a cieľov (T)UR do riadenia a prevádzky škôl (posilnenie participácie žiakov, posilnenie praktických činností, zručností a spôsobilostí...).
3. V oblasti pedagogického výskumu, evaluácie
 - 3.1 Realizácia premysleného a reprezentatívneho výskumu účinnosti environmentálnej výchovy a vzdelávania v školstve SR aj mimo škôl čo do dosiahnutých cieľov, používaného obsahu a čo do používaných foriem a metód.
 - 3.2 Koncepcia systematického pedagogického výskumu v oblasti ekopedagogiky.
 - 3.3 Priebežná evaluácia a aktualizácia/inovácia obsahu/tém, foriem a metód EVVO v školstve.
4. V oblasti inštitucionálneho zabezpečenia EVVO
 - 4.1 Vyjasnenie rezortných a sektorových zodpovedností v oblasti EVVO.
 - 4.2 Vytvorenie stálej medzirezortnej a medzisektorovej skupiny pre koordináciu úloh Koncepcie.
 - 4.3 Vytvorenie útvaru na MŽP SR pre EVVO ako výkonného orgánu plnenia úloh Koncepcie.
 - 4.4 Inštitucionálne a personálne posilnenie funkčného metodického orgánu/orgánov pre pedagógov (ŠPÚ + MPC) na národnej úrovni v odbore EVVO.
 - 4.5 Inštitucionálne a personálne posilnenie odborných organizácií verejnej správy - ŠOP, SAŽP, múzeá.
 - 4.6 Systémová podpora koordinátorov EVVO na MŠ, ZŠ a SŠ.
 - 4.7 Vytvorenie siete stredísk/centier EVVO so zabezpečenou prevádzkou.
5. V oblasti vzdelávania multiplikátorov EVVO

- 5.1 Environmentálne minimum vo vzdelávaní všetkých budúcich pedagógov.
- 5.2 Koncepčný systém kontinuálneho vzdelávania pedagógov v oblasti EVVO.
- 5.3 Koncepčný systém environmentálneho vzdelávania pracovníkov v samospráve a v súkromnom sektore, menovite tiež novinárov.
6. V oblasti legislatívnych a ekonomických nástrojov
- 6.1 Vytvorenie stabilného podporného finančného nástroja na úrovni štátu a na úrovni krajských samospráv.
7. Iné úlohy a opatrenia:
- 7.1 Vydanie Inšpiromatu EVVO pre kultúrne a osvetové zariadenia.
- 7.2 Vypracovanie programu pre-environmentálnej mediálnej kampane určenej najširšej verejnosti.

<http://www.spirala.sk/navrh-koncepcie-environmentalnej-vychovy-vzdelavania-a-osvety-v-sr-do-roku-2030/>

Na úrovni regiónu a miest je koncepcia v súlade s nasledujúcimi strategickými dokumentmi:

- PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA BRATISLAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA 2014 – 2020, Opatrenie 5. Podpora prispôsobenia sa zmenám klímy a predchádzania rizikám a ich riadenia; Opatrenie 6. Ochrana ŽP a presadzovanie udržateľného využívania zdrojov;
<http://www.region-bsk.sk/clanok/program-hospodarskeho-a-socialneho-rozvoja-na-roky-2014-2020-352939.aspx>
- STRATÉGIA ROZVOJA VIDIEKA BSK na roky 2016-2020, Opatrenie 1.1 Sieťovanie, posilňovanie vzájomnej spolupráce a vzájomnej informovanosti všetkých subjektov pôsobiacich v oblasti rozvoja vidieka; Opatrenie 2.1 Zachovávanie a rozvoj tradícií; Opatrenie 2.2 Ochrana a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva;
<http://www.region-bsk.sk/koncepcne-materialy.aspx>
- PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA HLAVNÉHO MESTA SR BRATISLAVY NA ROKY 2010-2020: Priorita: D.II) Politika udržania a rozvoja plôch zelene; D.III) Environmentálna politika mesta a obnoviteľné zdroje; D.VIII) Podpora vzdelávania a výchovy verejnosti v environmentálnej oblasti a oblasti ochrany kultúrneho dedičstva.
http://www.bratislava.sk/assets/File.ashx?id_org=700000&id_dokumenty=11025702
- REGIONÁLNA STRATÉGIA VÝCHOVY A VZDELÁVANIA V STREDNÝCH ŠKOLÁCH V BSK NA ROKY 2013-2018
<http://www.region-bsk.sk/clanok/regionalna-strategia-vychovy-a-vzdelavania-v-strednych-skolach-v-bratislavskom-samospravnom-kraji-na-roky-2013-2018-aktualizacia-2015-542280.aspx>
- STRATÉGIA ROZVOJA TURIZMU V BRATISLAVSKOM KRAJI DO ROKU 2020 spomína ekoturizmus, ktorý v sebe spája relax s poznávaním a výchovou k zodpovednosti za životné prostredie;
<http://www.region-bsk.sk/strategia-rozvoja-turizmu-v-bratislavskom-kraji-do-roku-2020.aspx>

4. NÁVRHY NA ZLEPŠENIE SÚČASNEJ LEGISLATÍVY A STRATEGICKÝCH DOKUMENTOV SR V DANEJ OBLASTI

Návrhy na zlepšenie legislatívy a strategických dokumentov v oblasti EVVO vychádzajú z podnetov „zdola“, t. j. od zástupcov miestnej samosprávy, pedagógov, vedeckých pracovníkov, odborníkov, občianskych združení a ďalších subjektov aktívne sa zaoberajúcich témou EVVO a zahraničnej legislatívy/strategických dokumentov.

V rámci aktuálne prebiehajúceho procesu tvorby novej štátnej environmentálnej politiky (**Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030**, známa aj pod názvom **Envirostratégia 2030**) je potrebné spracovať EVVO ako samostatnú tému s jasne definovanými prioritami a cieľmi v oblasti rozvoja EVVO v SR do 2030. Rovnako dôležitá je spracovanie novej **Koncepcie environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu na národnej úrovni**, ktorá prepojí rezort školstva a životného prostredia, zadefinuje ciele a opatrenia v environmentálnej výchove vo formálnom a neformálnom vzdelávaní a bude reagovať na aktuálnu situáciu na Slovensku, ako aj na súčasné potreby a trendy v environmentálnom vzdelávaní v Európe a vo svete. Je nevyhnutné presadiť EVVO do strategických dokumentov a metodických odporúčaní MŠVVaŠ SR tak, aby sa environmentálna výchova začala učiť prakticky a v priamom prepojení na reálne životné situácie. Zmena spôsobu výučby environmentálnej výchovy si vyžaduje kompletizáciu nových vzdelávacích programov a materiálov pre žiakov, ako aj vytvorenie a realizáciu neakreditovaných a akreditovaných vzdelávacích programov v rámci kontinuálneho vzdelávania pedagógov.

V reakcii na súčasnú situáciu nielen v regióne BSK ale aj na národnej úrovni je potrebné zdefinovať štandardy, kritériá a indikátory pre poskytovateľov EVVO. Na základe týchto štandardov môže následne začať diskusia k postupnému zavedeniu systému **certifikácie poskytovateľov environmentálnej výchovy a vzdelávania**. Cieľom certifikácie bude podporiť organizácie pôsobiace v oblasti EVVO v raste kvality ich služieb. Certifikácia určí princípy a predpoklady pre realizáciu vysoko kvalitného environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvetu ako vodítko pre rozvoj organizácií a tým organizáciám, ktoré dosahujú dostatočnú úroveň kvality, poskytne možnosť získať certifikát. Nakoľko materiál bude voľne k dispozícii, organizácia, ktorá bude pracovať na svojej kvalite, môže certifikáciu využiť aj v procese sebahodnotenia, pri tvorbe programov, nastavovania procesov v organizácii a pod. Systém certifikácie bude určený predovšetkým pre organizácie, ktoré majú záujem aktívne pracovať na kvalite svojej činnosti. Certifikát bude vyjadrovať, že jeho nositeľ spĺňa predpoklady pre poskytovanie kvalitných služieb v EVVO.

EVVO by sa mala ako priorita zdefinovať v strategických dokumentoch na úrovni kraja a obcí/miest tak, aby s podporou samosprávy mohli vznikať kvalitné subjekty poskytujúce produkty EVVO pre všetky cieľové skupiny.

Na príklade vybraných krajín EÚ sa dá sledovať, že z dlhodobého hľadiska bolo dosiahnuté výrazné zlepšenie v oblasti EVVO až vtedy, keď sa na úrovni krajov podarilo zriadiť pozíciu **krajského koordinátora EVVO a krajskej poradnej skupiny EVVO**. Vďaka tejto kapacitnej posile sa podarilo zapracovať EVVO aj do koncepčných materiálov miest a obcí, čo následne prinieslo priamu podporu, či už finančnú, materiálnu alebo inú, priamo poskytovateľom EVVO. S týmto súvisí aj ďalší návrh legislatívnych zmien, ktorý sa týka **Zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám** (zahŕňa aj prístup k informáciám o životnom prostredí) – pri najbližšej novelizácii, sa odporúča zapracovanie zmien podľa vzoru ČR, kde povinnosť tvorby koncepcií EVVO priamo stanovuje krajom “Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informácie o životných prostredí”. V § 13 odst. 5 tohoto zákona je uvedené: „Kraje v samostatnej pôsobnosti a) zpracovávajú, koordinujú a aktualizujú krajské koncepcie environmentálneho vzdelávania výchovy a osvetu vychádzajúcej se Státního programu a b) podporujú rozvoj environmentálneho poradenstvá.“ Takáto novelizácia by mohla priniesť výrazné posilnenie EVVO na krajskej, regionálnej aj lokálnej úrovni na Slovensku.

5. ANALÝZA ŠVP NAJMÄ V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, EKOLÓGIE A LESNEJ PEDAGOGIKY

Prierezová téma **Environmentálna výchova** (ENV) je povinnou súčasťou školského vzdelávania a priaznivo ovplyvňuje proces utvárania a rozvíjania funkčných kompetencií žiakov. ENV umožňuje žiakovi získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia dôležitého pre trvalo udržateľný život. Vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia, kde sú prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne. ENV je v inovovanom Štátnom vzdelávacom programe formulovaná pre 1. stupeň, 2. stupeň základných škôl a stredné školy prostredníctvom špecifických cieľov, ktoré má žiak postupne naplniť na konci stupňa vzdelávania. Na základe **Metodického usmerenia k prierezovej téme environmentálna výchova**, vydaného Štátnym pedagogickým ústavom, sa ENV môže realizovať:

- ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov,
- prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov, kurzov a pod.,
- môže tvoriť samostatný vyučovací predmet z rámca voliteľných (disponibilných) hodín.

Tieto formy môžu byť ľubovoľne kombinované. Problematika ENV sa prelína rôznymi oblasťami života, v dôsledku čoho môže byť začlenená do rôznych vyučovacích predmetov. Najčastejšie sú to geografia, biológia, fyzika, chémia, prírodoveda, svet práce a etika. Praktické skúsenosti z mnohých škôl ukazujú, že témy environmentálnej výchovy majú obrovský potenciál na medzipredmetové prepojenia. V ideálnom prípade implementácie ENV na medzipredmetovej báze vedenie školy vytvára podmienky pre prácu učiteľa – koordinátora environmentálnej výchovy. Pedagógovia konkrétnej školy pri tvorbe Školského vzdelávacieho programu spoločne plánujú ciele, v ktorom ročníku a akým spôsobom sa budú snažiť ciele ENV naplniť. Aktuálne témy ENV sú k dispozícii v metodických materiáloch spracovávaných a aktualizovaných ŠPÚ. Pre zvýšenie účinnosti ENV sa školám odporúča realizácia relevantných mimoškolských aktivít (napríklad ekovýlety, exkurzie, brigády, súťaže, besedy, atď.), ktoré sú zároveň hlavnou náplňou environmentálno-vzdelávacích centier/ekocentier. V súčasnej situácii nedostatočná ponuka takýchto centier, nahrádzaná čiastočne aktivitami MVO a štátnych inštitúcií v regióne, nedokáže pokryť dopyt škôl, často nezaručuje dostatočnú kvalitu a nezodpovedá regionálnym špecifikám a potenciálu územia. V regióne zároveň existuje silná potreba vzdelávania pedagógov, pričom regionálne orientované vzdelávacie centrá sú ideálnym prostriedkom na zabezpečenie neakreditovaných a akreditovaných vzdelávacích programov pre pedagógov.

Praktickej environmentálnej výchove sa venujú aj inštitúcie ako lesné školy a škôlky, ktoré kladú dôraz na pobyt detí vonku, v prírode. Lesné škôlky však v súčasnosti nie sú zaradené v sieti škôl a školských zariadení.

Ekológia je v súčasnosti ako téma zahrnutá najmä vo vyučovacích predmetoch prvouka, prírodoveda a biológia. Na úrovni ŠVP na základných a stredných školách nie je ekológia povinný vyučovací predmet (môže existovať ako povinný predmet (tak isto ako aj ENV) v prípade, ak si ho školy dajú do učebného plánu ŠKVP. Jej začlenenie do iných predmetov závisí od vôle učiteľa.

Lesná pedagogika nie je ako téma priamo zahrnutá v Štátnom vzdelávacom programe, avšak s jej okruhmi sa žiaci môžu na prírodovedných predmetoch stretnúť. Programy lesnej pedagogiky sú vyvíjané a realizované najmä organizáciami v rezorte pôdohospodárstva, Národným lesníckym centrom, MVO a pod. Na území BSK sa lesnej pedagogike intenzívne venuje organizácia Mestské lesy Bratislava.

Environmentalistika je študijný odbor / medziodborový študijný program na VŠ. Ako samostatný odbor ho ponúka viacero fakúlt na Slovensku, v BSK napr. Katedra environmentálnej ekológie PRIF UK. Tu ho možno študovať v rámci 3-ročného denného bakalárskeho štúdia samostatne alebo v rámci učiteľstva predmetov biológia a environmentalistika. Je dobrou prípravou na pokračovanie štúdia v 2. stupni vo všetkých programoch ekologických a environmentálnych vied. Absolventi študijného programu environmentalistika môžu vykonávať odborné úlohy na úseku ochrany a tvorby životného prostredia, vykonávať informačnú a konzultačnú činnosť, pripravovať informácie pre propagačnú a osvetovú činnosť na úseku ochrany životného prostredia. Absolventi získajú vedomosti zo študijných odborov ako sú geológia, meteorológia, hydrológia, geografia, pedológia, biológia. Ďalšie vedomosti získajú z oblasti ekológie, krajinskej ekológie, ekosozológie, chémie, geochemie, environmentálneho práva, druhej ochrany, územnej ochrany, ochrany prírodných zdrojov, trvalo udržateľného rozvoja. Získané vedomosti môžu uplatniť vo vedeckých a výskumných inštitúciách ako aj v inštitúciách štátnej správy a samosprávy.

Okrem prierezovej témy ENV, sú súčasťou štátneho vzdelávacieho programu viacerých povinných vyučovacích predmetov témy environmentálnej výchovy (na všetkých stupňoch vzdelávania) – nachádzajú sa vo viacerých predmetoch a v rôznych formách.

6. SUBJEKTY V SR A BSK AKTÍVNE V OBLASTI EVVO A LESNEJ PEDAGOGIKY A IDENTIFIKÁCIA PROBLÉMOV PRI ICH FUNGOVANÍ

V Bratislavskom kraji dlhodobo prebieha celý rad zmysluplných aktivít týkajúcich sa environmentálnej výchovy detí, mládeže a vzdelávania dospelých ako aj spolupráca na poli ochrany prírody a krajiny. Táto činnosť má základy v akciách organizovaných pred rokom 1989, ktoré zabezpečovali dobrovoľníci a rôzne viac či menej neformálne zoskupenia. Rola občianskych združení v BSK je stále veľmi silná, existuje tu množstvo organizácií s miestnym, ale aj celorepublikovým významom.

6.1 Subjekty aktívne v EVVO v BSK

Na území BSK v súčasnosti existuje viacero subjektov, ktoré vykazujú aktivity v oblasti EVVO a lesnej pedagogiky. Hlavné tematické oblasti, ktorým sa venujú, sú: odpady, energia, voda, hospodárenie v lese, ochrana prírody, udržateľný životný štýl, globálne vzdelávanie a obehová ekonomika. Napriek obrovskému odhodlaniu a nasadeniu mnohých z nich však je potrebné konštatovať, že v súčasnosti žiadny subjekt v BSK nespĺňa kritériá funkčného ekocentra, resp. strediska environmentálnej výchovy, podľa kritérií identifikovaných napr. sieťou stredísk environmentálnej výchovy (SEV) v Českej republike. Ku konsenzu v oblasti definície kritérií pre EVC/SEV na Slovensku zatiaľ nedošlo.

Zoznam poskytovateľov EVVO v BSK je uvedený v Prílohe 4.

6.2 Ďalšie aktivity v oblasti EVVO v BSK

Centrá voľného času (CVČ)

Vytvárajú podmienky, organizujú a zabezpečujú výchovno-vzdelávaciu, záujmovú, rekreačnú a športovú činnosť pre deti a mládež v priebehu celého kalendárneho roka, vrátane školských prázdnin. Ponuka CVČ je v súčasnosti veľmi pestrá. V oblasti prírodovedy ponúkajú napr. zoológicko-chovateľské, turisticko-ochranárske, kynologické, "mladí vedci" či iné.

Lesné školy, lesné škôlky, resp. lesné kluby

Fungujú obvykle ako občianske združenia a ich náplňou sú najmä hry v prírode, spoznávanie rastlín a zvierat v ich pôvodnom životnom prostredí, tvorivé činnosti a najmä láskavý a rešpektujúci prístup. Pri vzdelávaní detí vychádzajú z viacerých smerov, štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie, ako aj alternatívnych pedagogík. Ich dôležitou súčasťou sú rodičia detí, ktorí sa spolupodieľajú na programe a aj samotnom výzore škôlky. V rámci BSK je momentálne 9 existujúcich detských lesných klubov ako Jadierko (Stupava), Pramienok (BA-Lamač), Lesný klub Gaštanko (BA-Rača), Lesnou Cestičkou (Limbach-Suchý vrch), Domček Lesníček

(Limbach-Suchý vrch), Hríbik (Limbach), SLNKO (BA-Kramáre), Lesný klub a predškola Ateliér LES (BA-Patrónka), Biely kamienok (Sv. Jur), dva vznikajúce detské lesné kluby (Modra, BA-Čunovo) a 3 komunitné lesné školy (Lipová škola v BA-Rača, Ateliér LES v BA-Patrónka a škola v Stupave), ktoré vznikli z projektov detských lesných klubov. V súčasnosti ich zastrešuje Asociácia detských lesných klubov na Slovensku. Niektoré detské lesné kluby sú reálne fungujúcimi subjektmi v oblasti EVVO 6 a viac rokov.

Prírodovedné krúžky

V rámci kraja pôsobí aj viacero prírodovedných krúžkov so zameraním na hlbšie spoznávanie prírody (živej či neživej), ktorých súčasťou sú aj vzdelávacie a tvorivé aktivity. Vedú ich zariadenia jednotlivci (napr. krúžok Víčatá pre deti od 6 do 10 rokov pod vedením zoológa v spolupráci Prírodovedným múzeom SNM v Bratislave), občianske združenia (napr. OZ Sloboda zvierat krúžok Slobodka bodka, OZ Saola krúžok SOVULE - obe v BA), školy (napr. ZŠ J.Dérera v Malackách a iné) či iné inštitúcie (ZOO Bratislava a iné). Mnohé majú už dlhoročnú tradíciu (aj účastníkov), nie sú len jednorázovým krátkodobým krúžkom.

6.3 Identifikované problémy a potreby poskytovateľov EVVO

Medzi hlavnými problémami v poskytovaní služieb EVVO boli identifikované nasledujúce témy: nedostatočná infraštruktúra, nedostatok materiálnych a personálnych kapacít, nedostatok koordinácie aktivít v oblasti EVVO a slabá podpora zo strany verejného sektora. Za problém je považovaná aj chýbajúca špecifikácia požiadaviek na ekocentrum, tzv. ekocentrá vznikajú na rôznych miestach ale neexistuje systém na overenie ich kvality. Ponúkané programy v niektorých prípadoch nedosahujú očakávaný štandard kvality. Chýba systém vzdelávania, čo je prekážkou v postupnom zvyšovaní kvality EVVO. Pri návrhu štátnej koncepcie EVVO do roku 2030 boli identifikované nasledujúce problémy a potreby:

Identifikácia základných koncepcných potrieb:

Je potrebné znovuo tvorenie diskusie o cieľoch EVVO a nástrojoch na ich naplnenie. Z diskusií na rôznych fórach je zrejmé, že perfektné a precízne nastavenie cieľov je dôležité. Pre aktuálny nevyhovujúci stav environmentálnej gramotnosti a (ne)vychovanosti absolventov slovenských škôl (aj širokej verejnosti) je ale rovnako dôležitá diskusia o účinnosti používaných nástrojov, foriem, metód EVVO a o dostatočnosti infraštruktúry environmentálnej výchovy a vzdelávania.

Nedostatočný výskum v oblasti EVVO

Pre odbornú diskusiu o ďalšom smerovaní chýbajú pravidelne sa opakujúce celoplošné a reprezentatívne výskumy účinnosti environmentálnej výchovy čo do obsahu, aj čo do používaných foriem a metód. Environmentálna výchova a vzdelávanie je dynamicky sa rozvíjajúcim odborom, reagujúcim na nové poznatky v množstve vedných odborov, ako aj na aktuálne spoločenské a environmentálne výzvy a potreby. Ekopedagógovia sú preto "vystavení" extrémnej potrebe permanentného sebazvdelávania. Systém EVVO preto potrebuje mať nastavené priebežné sledovanie (monitoring) a vyhodnocovanie účinnosti používaného obsahu, foriem a metód EVVO a na základe toho pravidelnú aktualizáciu/inováciu obsahu/tém EVVO.

Chýbajúce témy v EVVO

Koordinácia EVVO je v súčasnosti nedostatočná. Zo základných tém, ktoré by mala ENV pokrývať, absentujú napríklad nasledovné témy a hodnoty: téma adaptácie jednotlivcov a komunit na klimatické zmeny, výchova k sebestačnosti na úrovni jednotlivcov aj komunit, výchova k vedomej skromnosti, zručnosť kritického myslenia, zručnosť myslenia v súvislostiach, výchova k občianskemu aktivizmu, zručnosť obhajoby vlastného názoru, výchova k tolerancii a úcte k názorom druhých.

Environmentálne vzdelávanie pedagógov a zlepšenie postavenia koordinátorov EVVO na školách

K zásadnej zmene účinnosti environmentálnej výchovy a vzdelávania je potrebné aj vytvorenie koncepčného systému vzdelávania budúcich pedagógov (environmentálne minimum pre všetky aprobácie), vytvorenie koncepčného a motivačného systému ďalšieho vzdelávania pedagógov v oblasti EVVO a vytvorenie systémovej podpory koordinátorov EVVO na školách.

Dobudovanie infraštruktúry EVVO

Je nevyhnutné zabezpečiť vytvorenie siete verejných a súkromných stredísk environmentálnej výchovy (s ideálnym cieľovým stavom porovnateľným so štandardom európskych krajín: 1 terénne pobytové stredisko v každom kraji + 1 mestské stredisko v každom okresnom meste). Taktiež je potrebné vytvorenie systémoveho finančného nástroja na plnenie úloh novovytvorenej a schválenej koncepcie EVVO (vrátane financovania prevádzky stredísk environmentálnej výchovy), založeného na princípoch spravodlivej, otvorenej a transparentnej verejnej súťaže.

Potreba spolupráce

K pestrejšej a účinnejšej environmentálnej výchove vedie tiež sprostredkovanie kontaktov škôl s inými školami, s organizáciami a inštitúciami, ktoré vedia priniesť do školy iné uhly pohľadu na rôzne spoločensky riešené problémy, a ktoré vedia aj netradičnými formami pre-environmentálne vzdelávať nielen deti, ale aj pedagógov.

6.4 Plánované zariadenia zamerané na realizáciu aktivít v oblasti EVVO v BSK

Ekocentrum Stupava, Ekoučebňa Devínska Nová Ves, Škola v prírode Piesočná

Projekt **3E_Morava_Nature** podporený v roku 2017 v programe cezhraničnej spolupráce INTERREG V-A SK-AT 2014-2020 zahŕňa popri aktivitách v praktickej ochrane prírody aj koordinovanú cezhraničnú výstavbu infraštruktúry pre environmentálnu výchovu na území rieky Moravy. Na slovenskej strane ide konkrétne o tieto mestá/obce a objekty:

- 1. Mesto Stupava – vybudovanie ekocentra v objekte Krupičkov dom a v skleníku;**
- 2. Mestská časť Bratislava Devínska Nová Ves – zriadenie Ekocentra revitalizáciou prízemnia budovy a nádvorí starej Mýtnice a výstavba ekodomčeka;**
- 3. Obec Moravský sv. Ján - rekonštrukcia Školy v prírode Piesočná.**

V rámci projektu bude spracovaná dokumentácia pre výstavbu, resp. rekonštrukciu infraštruktúry pre envirovýchovu (ekocentrá a ekoučebňa), a bude priamo zrealizovaná výstavba a rekonštrukcia infraštruktúry pre envirovýchovu. Zároveň bude vytvorená cezhraničná koordinovaná ponuka ekovýchovných programov v ekocentrách na území rieky Moravy. Pre územie SR aktivity zahŕňajú environmentálnu výchovu pre ZŠ, MŠ a návštevníkov parku Stupava, v škole v prírode Piesočná, v ekocentre DNV; školenie a poradenstvo v súvislosti so zameraním vzdelávacích programov ekologickej výchovy na prírodný turizmus v rámci ekocentier.

Infocentrum Kamzík (plánovaná výstavba 2018-2021)

Cieľom Mestských lesov v Bratislave (MLB) je v areáli objektu na Kamzíku zrekonštruovať a rozšíriť existujúcu nevyužívanú stavbu na objekt viacúčelového infocentra pre verejnosť. Na pozemku vo vlastníctve hl. mesta SR Bratislava a v správe organizácie MLB je v súčasnosti občasne prevádzkovaný objekt rekreačnej chatky, ktorý sa prevádzkuje sezónne, jej súčasný technický stav nepredpokladá jej ďalšie optimálne využitie. Príľahlý pozemok je husto zarastený pestrú drevinovou výsadbou, zakladanou ako arborétum. Je oplotený, v súčasnosti nie je prístupný verejnosti. Lokalizácia pozemku na križovatke ciest na Kamzík a lanovku predpokladá jeho využitie v prospech verejnoprospešných služieb, ktoré sú hlavnou náplňou činnosti organizácie MLB. Možnosť rekonštrukcie objektu a rozšírenie jeho funkcie v prospech verejnosti by naplnilo dlhodobé požiadavky na zvýšenie možností na environmentálne vzdelávanie v Bratislavskom lesoparku.

MLB plánuje vytvoriť školiace programy pre verejnosť pre prevádzku novej služby – Infocentrum Kamzík, zamerané na viaceré cieľové skupiny a ročné obdobia. Programy budú prevádzkované pracovníkmi MLB, ktorí sa v rámci organizácie dlhodobo venujú práci s verejnosťou a prevádzkujú lesnú pedagogiku v Bratislavskom lesoparku v spolupráci so zapojenými partnermi z verejného a súkromného sektora.

Školiace programy budú vyvinuté v dvoch tematických osiach – environmentálna výchova a lesná pedagogika. Budú vyvinuté samostatné programy pre cieľové skupiny: školopovinná mládež, rodiny s deťmi, individuálna verejnosť, seniori, pracovníci verejnej správy.

V súčasnosti sa rieši aj otázka skeletu bývalej reštaurácie Snežienka na území Mestských lesov v Bratislave, pričom sa uvažuje o jeho využití aj ako ekocentrum. To by mohlo byť potenciálne prepojené aj s plánovaným Infocentrom Kamzík.

Ekocentrum Čunovo (plánovaná realizácia 2018 – 2023, program Interreg V-A SK-AT 2014-2020 + ďalšie zdroje).

Projekt zriadenia environmentálno-vzdelávacieho centra v Čunove spočíva v rekonštrukcii NKP Čunovský kaštieľ a NKP Čunovská sýpka a ich adaptácii na denné ekocentrum pre Bratislavu a pobytové ekocentrum pre ostatné časti Slovenska. Kaštieľ bude slúžiť ako denné ekocentrum a sýpka ako kulturcentrum. Sýpka zároveň bude slúžiť ako pobytové ekocentrum, resp. ako ubytovacie zariadenie pre kulturcentrum. Iniciátorom zriadenia ekocentra je BSK v spolupráci s MČ Čunovo a mestom Bratislava.

Hlavným cieľom rekonštrukcie je zabezpečenie prevádzky denného a pobytového ekocentra pre deti a mládež. Ďalšou funkciou je zabezpečenie vzdelávacieho centra pre dospelých – či už pre odbornú verejnosť ako doškolačie centrum alebo pre laickú organizovanú verejnosť na základe záujmu o doplnkové rozšírenie vzdelania. Ďalej bude slúžiť ako návštevnícke centrum CHKO Dunajské luhy a potenciálneho Národného parku Podunajsko pre širokú verejnosť z Bratislavy, Bratislavského kraja, z iných častí Slovenska a z príľahlých oblastí Rakúska a Maďarska a bude tu v spolupráci s krajskou organizáciou cestovného ruchu zriadená turistická informačná kancelária. Časť exteriéru EC Čunovo bude zároveň plniť funkciu rehabilitačnej stanice pre zranené živočíchy, ktorá v Bratislave dlhodobo chýba. V ekocentre bude skombinovaná prehliadka interaktívnych expozícií v kaštieli a v “poznávacom areáli” v záhrade kaštieľa. Bude tu aj možnosť ísť na exkurziu so sprievodcom do okolitej prírody a za miestnymi historickými pamiatkami. Návštevníci dostanú popri informačných materiáloch aj komplexné informácie o miestnych turistických zaujímavostiach a budú mať tiež možnosť navštíviť obchod so suvenírmí. Doplnkovo prostredníctvom hlavnej spoločenskej miestnosti v sýpke a aj v kaštieli bude centrum slúžiť ako miesto pre organizovanie miestnych kultúrno-spoločenských akcií, a niekoľkokrát do roka aj ako miesto pre podujatia pre posilnenie cezhraničnej spolupráce a spoločenských kontaktov.

Nadácia Cvernovka (zámer rozšírenia aktivít na oblasť EVVO)

Cvernovka je kreatívne a kultúrne centrum v Bratislave. Pôsobí tu platforma pre dramatickú výchovu na Slovensku EDUdrama, ktorá ponúka interaktívne dramaticko-výchovné programy a divadelné workshopy pre školy, knižnice a pedagógov, výmenu informácií atď. Predmetom jej projektov je spracovanie kvalitných literárnych textov do štruktúrovanej dramatickej hry. V súčasných priestoroch Cvernovky sa výhľadovo uvažuje s rozšírením aktivít na oblasť EVVO. Celková náplň a produkty budú vyvíjané v spolupráci s organizáciami z verejného a súkromného sektora.

Terénna stanica Jurský Šúr

Existujúci objekt terénnej stanice situovaný priamo v prírodnej rezervácii a zároveň v Území európskeho významu Šúr sa dlhé roky využíva na prírodovedný výskum a na umelý chov korytnačky močiarnej. Stanica má obrovský potenciál ako stredisko environmentálnej výchovy, avšak zatiaľ sa tento potenciál nevyužíva. Štátna ochrana prírody SR uvažuje o vybudovaní rehabilitačnej stanice a využití priestoru aj pre účely EVVO.

Ekocentrum Modra - Piesok

Mesto Modra, Oblastná organizácia cestovného ruchu (OOCR) Malé Karpaty a nezisková organizácia Barbora pripravujú vytvorenie regionálneho ekocentra v Modre - časť Piesok (vedľa hotela Zochova chata). Jedná sa o budovu bývalej nemeckej školy (metskej vily), ktorá je na pozemkoch a vo vlastníctve mesta Modra. Súčasťou budovy je areál s potenciálom pre edukatívne a kultúrno-spoločené aktivity. Plánuje sa vybudovanie prírodného amfiteátra, ovocné sady a lúka s perspektívou malého chovu hospodárskych zvierat. Tento areál bude súčasťou náučného chodníka. Vo vile sa bude nachádzať environmentálne centrum s prírodnou expozíciou (minerály, vtáctvo), priestory na výučbu, workshopy, semináre, jednoduché ubytovanie pre turistov, informačné centrum pre turistov, obchod so suvenírmi. Centrum by malo byť zároveň jednou zo vstupných brán pripravovaného Geoparku Malé Karpaty.

Lokálne iniciatívy na vybudovanie environmentálno-vzdelávacích centier v konkrétnych vybraných budovách existujú v obci **Budmerice** a meste **Modra**, kde priamo zástupcovia samosprávy spolupracujú s miestnymi subjektmi na vytvorení/zrekonštruovaní existujúcej infraštruktúry pre realizáciu denných aj pobytových programov pre školy a verejnosť. V oboch prípadoch sa počíta s využitím ako interiéru, tak aj priestorov v exteriéri. Konkrétne v časti Modra Kráľová plánuje mesto Modra vybudovať ovocný sad, v ktorom sa budú nachádzať všetky známe ovocné odrody stromov pochádzajúcich z tohto regiónu. Jeho súčasťou bude menšia stavba, ktorá bude slúžiť ako malé ekocentrum na výučbu detí a žiakov o rastlinách.

7. PRÍKLADY DOBREJ PRAXE – ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ

Na území Slovenska (mimo regiónu BSK) a najmä v zahraničí existuje množstvo fungujúcich environmentálno-vzdelávacích centier, ktoré poskytujú veľmi kvalitné služby obyvateľom a návštevníkom regiónov. Tieto centrá sú kľúčovou súčasťou systému zabezpečovania kvalitných produktov EVVO, preto tu uvádzame niektoré z nich ako príklady dobrej praxe hodné nasledovania v podmienkach BSK. Ide o tieto subjekty:

Environmentálno-vzdelávacie centrá na Slovensku:

- Ekocentrum SOSNA, Družstevná pri Hornáde
- Stredisko environmentálnej výchovy Dropie, obec Dropie
- Škola ochrany prírody Varín, obec Varín
- Vzdelávacie centrum Zaježová

Environmentálno-vzdelávacie centrá v Českej republike:

- Ekocentrum Kosenka, Valašské Klobouky
- Sluňákov – Centrum ekologických aktivít mesta Olomouce
- Ekocentrum Paleta, Pardubice
- Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, Brno
- Chaloupky, Kňežice
- KCEV Krtek, Vrchlabí
- Ekocentrum Trkmanka

Environmentálno-vzdelávacie centrá v Rakúsku:

- Dom národného parku Viedeň-Lobau
- Centrum Národného parku Donau-Auen v zámku Orth, Orth an der Donau

Environmentálno-vzdelávacie centrá vo Veľkej Británii:

- WWT London Wetland Centre, Veľká Británia

Popis fungovania centier ako aj fotodokumentácia sú súčasťou Prílohy č. 5.

8. ANALÝZA MIKROREGIÓNOV – BRATISLAVA, ZÁHORIE, MALÉ KARPATY, PODUNAJSKO

Územie BSK disponuje úžasným prírodným potenciálom, ktorý je verejnosti stále nedostatočne známy. Príkladov je niekoľko a nie sú lokalizované na zanedbateľnej ploche kraja. Jedným zo slovenských klenotov je tu napríklad, aj vďaka svojej strategickej polohe na hranici 2 fytogeografických oblastí – panónskej a západokarpatskej flóry, najjužnejší výbežok malých Karpát s NPR Devínska Kobyla. Jedinečným je aj Devínske alúvium Moravy, ako mokrad' medzinárodného významu, NPR Abrod rozprestierajúca sa na Borskej nížine významná slatinnými lúkami a výskytom viacerých vzácnych a ohrozených druhov flóry Slovenska, zachované fragmenty pôvodne rozsiahlych lužných lesov popri toku Dunaja na ÚEV Ostrovné lúčky a mnohé iné.

Na druhej strane je územie kraja z veľkej časti intenzívne zmenené ľudskou činnosťou, keďže jeho súčasťou je aj mestské prostredie s priemyselnými zónami a poľnohospodársky intenzívne pretvorená krajina. Aj preto je mimoriadne dôležitá EVVO zacielená na ochranu, zveľaďovanie a manažovať aj takto pozmenenej krajiny s jej špecifickými problémami, s nutnosťou kompromisov a dohôd medzi všetkými zapojenými subjektami.

8.1 Bratislava

Bratislavský mikroregión v rámci BSK reprezentuje územie hlavného mesta SR, v rámci ktorého sa nachádza 17 mestských častí so štatútom obce a 5 obvodov so štatútom okresov. Bratislava ako najľudnatejšie a rozlohou najväčšie mesto Slovenska je zároveň najvýznamnejším kultúrno-historickým centrom Slovenska.

Okrem chýbajúcej podzemnej dopravy je dopravná dostupnosť hlavného mesta pre návštevníkov možná všetkými druhmi železničnej a cestnej dopravy. Významnou medzinárodnou dopravnou tepnou je aj rieka Dunaj. Pravidelnú lodnú dopravu medzi centrom mesta a hradom Devín k sútoku Moravy a Dunaja často využívajú aj školy. V súčasnosti rozpracovaný projekt elektrifikácie trate Viedeň – Bratislava (Twin City Rail) tiež prispeje k zlepšeniu železničnej infraštruktúry medzi oboma mestami (do roku 2023). Cyklodoprava v meste je žiaľ stále nedostatočná a má viacero kritických úsekov (napr. úsek z Riviéry v Karlovej Vsi do Devína). V meste sa nachádza aj križovatka medzinárodných trás EV 6 a EV13.

Významnými prírodnými prvkami, ktoré tiež určujú jej charakter, sú Malé Karpaty a rieka Dunaj. Vďaka tomu, že mesto leží v najteplejšej a najsuchšej klimatickej oblasti Slovenska, disponuje priaznivými podmienkami pre poľnohospodárstvo, ovocinárstvo a pestovanie viniča. Naše hlavné mesto sa môže pyšiť unikátnymi prírodnými zaujímavosťami. Okrem prelínania viacerých veľkoplošných chránených území (CHKO Dunajské luhy, CHKO Záhorie, CHKO Malé Karpaty a pripravovaný NP Podunajsko), je tu napríklad jedinečná NPR Devínska Kobyla (je súčasťou širšieho Územia európskeho významu Devínska Kobyla a typická významnými teplomilnými spoločenstvami s bohatým zastúpením chránených a ohrozených druhov), jedinečná paleontologická lokalita Sandberg (Pieskovec), ÚEV Ostrovné lúčky, ÚEV Vydrica a iné.

V Bratislave sa nachádza niekoľko prírodných a umelých vodných plôch využívaných väčšinou aj ako prírodné kúpaliská (Vajnorské jazero a Zlaté piesky pri diaľnici D1, Malý Draždiak) alebo len ako oddychové zóny s poznávacími prvky - informačnými tabuľkami o lokalite (Štrkovecké jazero a Kuchajda v Ružinove, Veľký Draždiak v Petržalke, Rusovské a Čunovské jazero). Zdrž Hrušov, z ktorej veľká časť rozlohy leží na území Bratislavy, tvorí súčasť VD Gabčíkovo. V rámci osvetly a vzdelávania je dôležitá jeho návšteva a spoznanie širokých dopadov na okolitú krajinu aj formou exkurzií poskytovaných rôznymi fundovanými združeniami či jednotlivcami. Zdrž je počas zimného obdobia (migrácie) najväčším zhromaždiskom vodného vtáctva a ponúka vynikajúce možnosti tzv. birdwatchingu, pozorovania a spoznávania vtáctva. Významný je aj prírodno-rekreačný potenciál Malého Dunaja.

Bratislava ponúka pestrú paletu zážitkov v oblasti kultúry, histórie a umenia ako aj ich jedinečné prepojenie s okolitým prírodným prostredím ideálne na kombinované poznávacie exkurzie pre školy či verejnosť. Takými obľúbenými cieľmi sú napríklad zrúcanina hradu Devín nad sútokom Moravy a Dunaja (kombinácia historickej prehliadky hradu a lužných lesov a mokradí popri Morave či unikátnej NPR Devínska Kobyla), návšteva najstaršieho verejného parku na starom kontinente založeného v 18. storočí za vlády Márie Terézie známeho ako Sad Janka Kráľa, rímska Gerulata v Rusovciach v prepojení na dunajské lužné lesy a galériu moderného umenia Danubiana či Bratislavský lesopark (Železná studienka, Kamzík, Červený kríž) s náučným (história starých mlynov, legendárne kúpele, Červený most) a dendrologickým chodníkom a množstvom iných atrakcií.

8.2 Záhorie (okres Malacky)

Oblasť Záhoria je v Bratislavskom kraji reprezentovaná okresom Malacky. Okres Malacky sa rozprestiera severne od hlavného mesta SR Bratislavy. Zaberá južnú časť Záhorskej nížiny, na západe ho ohraničuje rieka Morava, ktorá je i hraničnou riekou s Rakúskom a na východe sú to hrebene Malých Karpát.

Záhorie má výbornú dopravnú dostupnosť v smere do Bratislavy a z Česka. Územím prechádza diaľnica D2 (zelený most pre migrujúcu zver nad D2 v Moravskom sv. Jáne) spájajúca Bratislavu s Českou republikou a niekoľko železničných tratí. Medzinárodný charakter má železničná doprava v smere Bratislava – Břeclav. Nedostatočné je dopravné spojenie s Rakúskom, kde chýbajú mostné prepojenia cez rieku Moravu. Okrem mosta spájajúceho Moravský sv. Ján a Hohenau, kompy medzi Záhorskou Vsou a Angernom je tu iba Cyklomost Slobody (2012) spájajúci Devínsku Novú Ves a obec Schlosshof. V pláne je vybudovanie viacerých typov mostov cez rieku Moravu (napr. cyklolávka Vysoká pri Morave - Marchegg), ktoré nepochybne prispievajú k rozvoju regiónu, turizmu i kultúrnej spolupráci.

Prírodné prostredie mikroregiónu ukrýva množstvo klenotov. Toto územie je typické nielen pieskovými dunami, borovicovými lesmi (tzv. bory), ale aj mokraďami, lužnými lesmi a tokom rieky Moravy s jej meandrami a mŕtvymi ramenami. Duny a územia viatych pieskov na Morave patria k najsuchším miestam v strednej Európe a ukrývajú osobitné suchomilné druhy rastlín i živočíchov. Niva Moravy a Dyje je najväčším súvislým nivným územím strednej Európy, ktoré sa zachovalo aj vďaka existencii tzv. železnej opony. V roku 2007 bola táto cezhraničná lokalita vyhlásená za trilaterálnu ramsarskú lokalitu „Niva na sútoku Moravy, Dyje a Dunaja“. V rámci BSK je tu najväčší počet chránených území Natura 2000, 2 CHKO (Záhorie, Malé Karpaty) a 2 Ramsarské lokality (okrem spomínanej aj Alúvium Rudavy). Špecifickým územím je aj Vojenský obvod Záhorie, na ktorom sa nachádza niekoľko významných biotopov európskeho významu (vnútrozemské panónske pieskové duny, vresoviská, slatinné jelšiny, dystrofné stojaté vody, prechodné rašeliniská a slatiny) s množstvom vzácných druhov. O jeho prírodnej jedinečnosti svedčí aj 13 území európskeho významu.

Toto územie bolo osídlené už od pradávna a od doby kamennej ovplyvňované mnohými národmi a kultúrami, má preto bohatú históriu. Historické pamiatky ako sú zrúcaniny hradov (Pajštún, Dračí hradok, Plavecký hrad), kaštiele (Stupava, Malacky, Veľké Leváre), zachovalá ľudová architektúra (Habánsky Dom, Veľké Leváre), sakrálna architektúra (Synagóga Malacky, Sväté schody v Malackách, Františkánsky kláštor a kostol v Malackách) majú predpoklady prilákať do regiónu široké spektrum návštevníkov (turisti, školské skupiny a iní). Slabou stránkou je však stále málo rozvinutá infraštruktúra CR - absentujú (ubytovacie zariadenia, resp. ekocentrá s možnosťou viacdenných programov) pre školy či turistov. Ku komplexnej prírodnej a kultúrno-historickej atraktivite územia prispieva aj obľúbená Moravská **cyklotrasa** (najdlhší náučný cyklochodník v SR) vedúca od Devína po Moravský sv. Ján, na ktorej je osadených 39 trojjazyčných náučných tabúl. Okrem medzinárodnej cyklomagistrály EUROVELO 13, známej ako cyklomagistrála „Železnej opony“, sa tu nachádza aj Záhorská cyklomagistrála spájajúca Bratislavu, Malacky a Holíč. Cyklomost Slobody je zároveň výbornou príležitosťou na poznávací cyklovýlet k najväčšej kolónii bocianov bielych hniezdiacich na stromoch v strednej Európe, ktorá je v neďalekej rakúskej obci Marchegg. V hraničnej oblasti je aj množstvo **historických vojenských bunkrov** z prvej polovice 20. storočia, ktoré tvorili súčasť pevnostného systému. Dnes ich možno považovať za technické pamiatky, ktoré môžu byť tiež výborným prostriedkom na „ohmatanie“ minulosti a vzdelávanie (turisti, školské skupiny). Vyhľadávanými miestami pre rodiny s deťmi a školské skupiny sa čoraz častejšie stávajú aj rôzne **biofarmy**, resp. farmy rodinného typu (Biofarma Príroda v Stupave, Abeland v Lozorne, Ranč u Indiánky pri Malackách a iné), ktoré ponúkajú priamy kontakt so zvieratami, organizované programy pre školy ako aj stravovanie (často chutnú domácu kuchyňu alebo stravu v bio kvalite).

8.3 Malé Karpaty (okres Pezinok)

Malokarpatský mikroregión sa tiahne od hrebeňa Malých Karpát juhovýchodným smerom, v časti zvanej Pezinské Karpaty. Administratívne ho tvoria približne hranice okresu Pezinok.

Problematická je dopravná dostupnosť mikroregiónu počas dopravnej špičky. V súčasnosti čelí kritickej dopravnej situácii v osobnej automobilovej doprave, čo je dôsledkom intenzívnej suburbanizácie a nedostatočnej dopravnej infraštruktúry.

O Malých Karpatoch sa hovorí, že sú horským premostením medzi Alpami a Karpatami. Zaujímavým „fenoménom“ je tu aj existencia tzv. Alpsko-karpatského koridora slúžiaceho ako tradičná migračná cesta divj zveri. Územie poskytuje veľmi vhodné podmienky na pestovanie viniča a ovocných stromov. V oblasti Malých Karpát prevládajú porasty bučín, dubín so zastúpením hrabov i jaseňov. Jedinečné prírodné prostredie chráni CHKO Malé Karpaty (Homoľské Karpaty, Lindava, Biele hory, Kuchynská hornatina, Šúr, Predhorie) a okrajovo aj CHKO Dunajské luhy (Martinský les). Nachádza sa tu aj významná Ramsarská lokalita (mokraď medzinárodného významu) Šúr s posledným zachovaným porastom slatinných jelšových lesov tzv. šúrov, či jedinečná NPR Devínska Kobyla (súčasť širšieho Územia európskeho významu Devínska Kobyla) a paleontologická lokalita Sandberg (jeho pôvodné slovenské pomenovanie je Pieskovec) a množstvo iných maloplošných chránených oblastí národnej sústavy.

Kultúrno-historické atraktivity oblasti vychádzajú najmä z vinohradníckej tradície (vinárstvo ponúka aj možnosť návštevy rodinných podnikov), remeselnej tradície (Modranská majolika, modranské tehliarstvo a kachliarstvo), či typického folklóru (Modra-Kráľová). Z kultúrno-historických skvostov sú to najmä kaštiele v Budmericiach, historické objekty v Pezinku (Schaubmarov mlyn v Pezinku je najväčší potočný mlyn na Slovensku), Modre, Sv. Jure (Svätojurské hradisko) a dominanta regiónu – Hrad Červený Kameň.

Mierne členitý reliéf je výborným predpokladom aj pre rozvoj **cykloturistiky**, ktorému by mohla pomôcť pripravovaná Vinohradnícka cyklomagistrála kopírujúca vinohradnícku krajinu. Existujúca malokarpatsko-šúrska cyklotrasa JuRaVa pôvodne prepájala Raču, Vajnory a Svätý Jur, ale dnes sa z nej dá odbočiť aj na Chorvátsky Grob a v budúcnosti sa má rozšíriť o ďalšie kilometre. Pre rodiny s deťmi a školy sa otvárajú aj možnosti návštevy a spoznania autentického života na malokarpatskom vidieku spojené s ochutnávkou tradičnej regionálnej kuchyne (ako napr. lokše a pečená husacina v Slovenskom a Chorvátskom Grobe, zemiakové scískanice z Dubovej), či pestovanie tradičných odrôd ovocných stromov (jarabina oskorušová, drieň obyčajný a podobne). Novinkou je aj produkcia organického a biodynamického vína vyrábaného udržateľným spôsobom s ohľadom na životné prostredie.

Z obľúbených **fariem rodinného typu** určených najmä pre rodiny s deťmi a školské skupiny sa v mikroregióne nachádza Farma Pod Gaštankou situovaná vo vinohradníckej oblasti nad Modrou.

8.4 Podunajsko (okres Senec)

Mikroregión Podunajsko leží v západnej časti Podunajskej nížiny, na rozhraní Podunajskej roviny a Trnavskej pahorkatiny, administratívne ho tvoria približne hranice okresu Senec. Juh ohraničuje dominantná rieka Dunaj, severnejšie od neho tečie Malý Dunaj a na severe Čierna voda.

Problématická je dopravná dostupnosť územia v čase rannej zápchy smerom do Bratislavy a večerná smerom do Senca ako satelitu hlavného mesta. Z pohľadu návštevníkov/turistov majú v okolí východiskových bodov siete najväčšie atrakcie územia dobrú dostupnosť aj za pomoci verejnej dopravy, pri komplikovaných prestupoch a dlhších časových úsekoch prepravy ju však často nahrádza individuálna, resp. organizovaná doprava (napr. školské autobusy, vlastná doprava CK).

Hodnotnejšie prírodné prostredie chráni čiastočne zasahujúca CHKO Malé Karpaty a CHKO Dunajské luhy. Rozlohou malé lesné plochy tvoria zvyšky tvrdých lužných lesov v povodí Dunaja a Malého Dunaja, v ktorých drevinovým zložením prevláda jaseň a dub. Na tieto lesy sa viažu rôzne stupne ochrany v súvislosti s výskytom chránených území sústavy Natura 2000, Ramsarské lokality (Dunajské luhy, Šúr) a CHKO Dunajské Luhy (Martinský les, Hrušov, Biskupické luhy).

Bohaté zásoby povrchových, ale aj podzemných vôd urobili z regiónu destináciu vodných športov a rekreácie pri vode (Areál vodných športov Čunovo - Danubia Park). Územie je známe aj rozľahlými vodnými plochami, ktoré vznikli ťažbou štrkopieskov ako sú napríklad Senecké jazerá, Zelené jazero, jazero Ivanka pri Dunaji, Nové Košariská a iné. Prírodný charakter krajiny významne ovplyvnilo aj Vodné dielo Gabčíkovo, ktorého návšteva je častým cieľom návštevníkov aj spomedzi školských skupín. Malý Dunaj poskytuje nenáročné splavy a možnosť navštíviť unikátne vodné mlyny aj vodnou cestou. Osobitnú pozornosť púta aj tzv. vnútrozemská delta Dunaja medzi Malým a Mošonským Dunajom s mŕtvymi ramenami skrytými do zelene lužných lesov spojená nielen s tradíciou splavov, ale aj ponukou chutných jedál z dunajských rýb.

Prítomnosť medzinárodnej Dunajskej cyklomagistrály EUROVELO 6 a viacerých menších **cyklotrás** spolu s nenáročným rovinatým terénom podporujú cykloturistiku vhodnú aj pre rodiny s deťmi, či školské skupiny.

Z kultúrno-historických atraktivít mikroregiónu sa tu nachádza niekoľko starobylých románskych kostolov, pôvodných mlynov, kaštieľov (najväčší barokový kaštieľ na Slovensku sa nachádza vo Veľkom Bieli) a kúrií.

Viaceré agroturistické zariadenia tu ponúkajú jazdu na koni (Hrubá Borša, Miloslavov, Zálesie a iné), či spoznávanie tradičných remesiel (remeselný dvor v Miloslavove). Za zmienku stojí aj Múzeum včelárstva v Kráľovej pri Senci s unikátnou zbierkou úľov, ktoré ponúka aj programy pre školy.

9. POTENCIÁLNA NÁVŠTEVNOSŤ CENTIER ZO STRANY ŠKÔL A ŠIROKEJ VEREJNOSTI (VRÁTANE TURISTOV)

Bratislavský kraj má veľký a zatiaľ len čiastočne využitý potenciál návštevnosti, pri ktorom sme vychádzali najmä zo štatistických údajov Centra vedecko-technických informácií SR ako priamo riadenej organizácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (pre oblasť vzdelávania - potenciál škôl v rámci kraja) ako aj z databáz Štatistického úradu SR (pre zistenie potenciálu verejnosti - obyvatelia a návštevníci kraja).

Tabuľka 1: Potenciálna návštevnosť centier zo strany škôl (MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ) v BSK s počtami žiakov / škôl.

	Počet žiakov MŠ/ počet zariadení	Počet žiakov ZŠ/ počet zariadení	Počet žiakov SŠ/ počet zariadení	Počet študentov VŠ/ počet zariadení
Okresy	šk. rok 2016/2017	šk. rok 2016/2017	šk. rok 2017/2018	k 31.12.2016
Bratislava	14 929 / 156	47 492 / 140	27 672 / 141	53 531 / 12
Malacky	2 519 / 28	7 742 / 31		
Senec	3 619 / 46	10 219 / 37		
Pezinok	2 609 / 35	6 890 / 26		
Spolu BSK	23 676 / 265	72 343 / 234		

Pozn.:

počty žiakov MŠ (poldenná aj celodenná starostlivosť) zahŕňajú aj špeciálne MŠ (bez špeciálnych tried pri MŠ - v BA sú 2) sú aktuálne pre šk. rok 2016/2017,

počty žiakov ZŠ (počty bez žiakov nultého ročníka) zahŕňajú aj špeciálne ZŠ (bez špeciálnych tried pri ZŠ) a umelecké ZŠ a sú aktuálne pre šk. rok 2016/2017,

počty žiakov SŠ (gymnázia, stredné odborné školy, spojené školy bez externých študentov) zahŕňajú aj špeciálne SŠ a sú aktuálne pre šk. rok 2017/2018,

počty študentov VŠ (Univerzita Komenského v BA, Akadémia médií v BA, Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, Paneurópska vysoká škola v BA, Slovenská zdravotnícka univerzita v BA, VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v BA, STU v BA, Ekonomická univerzita v BA, VŠ ekonómie a manažmentu verejnej správy v BA, VŠMÚ BA, VŠVÚ v BA, Akadémia policajného zboru - počty všetkých študentov okrem 2 fakúlt, ktoré sídlia mimo BSK)

Zdroj: Databázy škôl aj s ich kapacitami http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/prehlady-skol.html?page_id=9725

Tabuľka 2: Potenciálna návštevnosť centier **zo strany návštevníkov** (turisti domáci i zahraniční) v BSK.

Okres	Počet ubytovacích zariadení		Počet prenocovaní návštevníkov v ubytovacích zariadeniach		Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	
	r. 2015	r. 2016	r. 2015	r. 2016	r. 2015	r. 2016
Bratislava	149	151	2 257 218	2 603 883	1 064 725	1 226 385
Malacky	10	15	43 129	56 350	18 054	23 435
Senec	38	34	158 513	227 560	58 913	74 535
Pezinok	45	41	96 019	112 656	52 787	61 928
Spolu BSK	242	241	2 554 879	3 000 449	1 194 479	1 386 283

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/cr3002rr/%C5%A0tastika%20cestovn%C3%A9ho%20ruchu%20pod%C4%BEa%20okresov%20%5Bcr3002rr%5D

Tabuľka 3: Potenciálna návštevnosť centier zo strany **obyvateľov** BSK.

Okres	Počet trvale bývajúcich obyvateľov		Počet prístahovaných obyvateľov na trvalý pobyt	
	r. 2015	r. 2016	r. 2015	r. 2016
Bratislava	422 932	425 923	12 959	13 062
Malacky	70 964	72 098	1 425	1 641
Senec	77 888	81 412	3 459	4 070
Pezinok	61 504	62 459	1 531	1 446
Spolu BSK	633 288	641 892	19 374	20 219

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7011rr/Preh%C4%BEad%20stavu%20a%20pohybu%20obyvate%C4%BEstva%20-%20SR-oblas%C5%A5-kraj-okres,%20m-v%20%5Bom7011rr%5D

10. PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU ENV NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK

Organizácia ŠPIRÁLA oslovila všetky školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK (SŠ) ako aj základné školy v BSK za účelom zistenia aktuálneho stavu ENV na školách. Do prieskumu sa zapojilo 68 škôl, z toho:

- 22 základných škôl
- 41 stredných škôl (z toho 12 gymnázií, 21 SOŠ, 4 obchodné akadémie a 4 umelecké stredné školy) a
- 5 spojených škôl.

Detaily výstupov prieskumu sú uvedené v Prílohe č. 7.

STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť krajskej koncepcie budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v BSK plynulo nadväzuje na analytickú časť dokumentu, popisuje možné a potrebné opatrenia, ktoré by sa mali v území BSK realizovať a navrhuje koncept fungovania EVC v BSK. Východiskom pre tvorbu strategickkej časti sa stala aktuálna situácia v oblasti EVVO v BSK, ako aj identifikované problémy a potreby hlavných cieľových skupín a dopyt po EVVO zo strany škôl v Bratislavskom kraji. Strategická časť je spracovaná na základe participatívneho zapojenia širokej odbornej verejnosti (zapojenie formou konzultácií, verejného prerokovania na odbornom stretnutí organizovanom v novembri 2017), pripomienkovania zástupcami verejnej správy, škôl a poskytovateľov EVVO v SR a je tvorená v súlade s Rezortnou koncepciou environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025, pričom v priebehu spracovania prebiehala odborná konzultácia s MŽP SR.

11. ŠTRUKTÚRA STRATEGICKEJ ČASTI

Strategická časť KEVC sa skladá z nasledujúcich častí:

Vízia – predstavuje dlhodobý cieľový stav a odpovedá na otázku „Kam chceme v budúcnosti smerovať?“. Vyjadruje základnú predstavu pre systematický rozvoj a smerovanie EVVO na území BSK. K naplneniu vízie by malo dôjsť v strednodobom až dlhodobom časovom horizonte.

Strategický cieľ – je konkretizovaný a faktický popis požadovaného stavu, prostredníctvom ktorého bude naplnená stanovená vízia.

Prioritné oblasti rozvoja – ide o hlavné oblasti záujmu, ktoré je potrebné riešiť a spoločne napĺňajú víziu. Prioritné oblasti sú navrhnuté na základe zhodnotenia aktuálneho stavu EVVO na území BSK.

Špecifické ciele – upresňujú, čo je cieľom v rámci konkrétnej prioritnej oblasti. Špecifické ciele by mali byť naplnené do ukončenia platnosti koncepcie. Prioritné oblasti a ciele sú navrhnuté s ohľadom na identifikované problémy a špecifiká miestnej EVVO. Zároveň sú tvorené tak, aby dodržiavali pravidlo SMART, t.j. ciele musia byť konkrétne (specific), merateľné (masurable), dosiahnuteľné (achievable), zamerané na dosiahnutie výsledkov (result focused) a časovo ohraničené (time-bound).

Opatrenia – po stanovení prioritných oblastí a cieľov nasleduje ich rozpracovanie do konkrétnych opatrení, ktoré budú realizované prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít, vychádzajúcich z reálnych potrieb EVVO v území. Opatrenia povedú k naplneniu konkrétnych špecifických cieľov jednotlivých prioritných oblastí.

11.1 Vízia a strategický cieľ EVVO

Vízia a strategický cieľ sú východiskovým motívom pre realizáciu EVVO, a tým aj predkladanej KEVC. Boli tvorené na základe podnetov získaných od rôznych cieľových skupín, z dotazníkov pre školy, odborných diskusií a na základe spracovania analýzy súčasného stavu.

Vízia EVVO v Bratislavskom kraji v rokoch 2018 - 2035

Bratislavský samosprávny kraj má vybudovanú stabilnú a funkčnú sieť poskytovateľov EVVO a do praxe sú zavedené efektívne a transparentné mechanizmy na jej dlhodobú udržateľnosť. Obyvatelia a návštevníci BSK alebo Bratislavského samosprávneho kraja majú k dispozícii relevantné informácie o aktuálnom stave životného a prírodného prostredia, o alternatívach šetrného správania sa k životnému prostrediu a tieto informácie sú poskytované vhodnou, zaujímavou a atraktívnou formou.

Cieľový stav 2025:

Územie BSK alebo Bratislavského samosprávneho kraja je rovnomerne pokryté ponukou kvalitných environmentálnych vzdelávacích programov pre materské, základné, stredné školy a verejnosť, pokrývajúce témy podľa aktuálnych environmentálnych problémov kraja a potrieb ochrany prírody. Krajský systém EVVO vytvára vhodné prostredie pre poskytovateľov programov a zaisťuje rovnomerné pokrytie územia kraja kvalitnou ponukou programov. Na území BSK je zriadená a prevádzkovaná sieť ekocentier s krajskou, okresnou a miestnou pôsobnosťou a s bohatou ponukou programov.

Cieľový stav 2035:

Pestrá ponuka kvalitných programov environmentálneho vzdelávania, výchovy a osvetu vytvára základ pre porozumenie environmentálnym väzbám na miestnu, regionálnu a globálnu úroveň a pre zodpovedný prístup občanov, verejnej správy a podnikateľov BSK alebo Bratislavského samosprávneho kraja k budúcnosti. Poskytovatelia služieb v oblasti EVVO majú k dispozícii profesionálne zázemie pre prípravu kvalitných programov na odbornej úrovni zodpovedajúce potrebám jednotlivých cieľových skupín. Stabilizovaný krajský systém vytvára vhodné zázemie pre poskytovateľov programov, zaisťuje rovnomerné pokrytie územia kraja ponukou programov, monitoruje poskytované programy a hodnotí ich kvalitu.

Strategický cieľ

Každý obyvateľ a návštevník BSK alebo Bratislavského samosprávneho kraja má prístup k informáciám o životnom prostredí a k environmentálnemu vzdelávaniu, ktoré rozvíja jeho vedomosti, zručnosti, kompetencie a motiváciu vytvárať prostredie priateľské k životu. Vytvoríme efektívne fungujúci systém EVVO, ktorý podporí aktívne správanie smerujúce k udržateľnému spôsobu života.

Vízia a strategický cieľ EVVO rešpektuje ciele rezortu životného prostredia Slovenskej republiky v oblasti EVVO, ktoré sú stanovené v dokumente Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025 vydanom Ministerstvom životného prostredia SR v roku 2015. Hlavný cieľ EVVO je v rezortnej koncepcii definovaný nasledovne: „Vytvoríť fungujúci ucelený systém environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu v rezorte životného prostredia, so zameraním na rôzne cieľové skupiny a s využitím inovatívnych nástrojov pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja“. Zámerom KEVC je prepojenie kompetencií rezortnej koncepcie EVVO v rámci BSK s cieľmi a opatreniami v iných rezortoch tak, aby mohla byť EVVO realizovaná efektívne a aby bola sieť EVC funkčná a udržateľná.

11.2 Prioritné oblasti a opatrenia EVVO

Prioritné oblasti rozvoja EVVO v BSK sú stanovené na základe odporúčaní pre zameranie KEVC, ktoré vzišli z analýzy súčasného stavu EVVO v BSK a na základe odbornej diskusie medzi kľúčovými aktérmi v oblasti EVVO.

Prioritná oblasť 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO

Opatrenie 1.1	Rozvoj infraštruktúry pre realizáciu EVVO
Opatrenie 1.2	Rozvoj informačnej a metodologickej podpory pre realizáciu EVVO
Opatrenie 1.3	Podpora rozvoja a rozširovania ľudských kapacít poskytovateľov EVVO
Opatrenie 1.4	Koncepčné zapojenie miest a obcí BSK do realizácie EVVO
Opatrenie 1.5	Rozvoj spolupráce medzi verejnou správou, poskytovateľmi EVVO, školami a ďalšími subjektmi
Opatrenie 1.6	Hodnotenie PEV za účelom zvyšovania kvality produktov EVVO

Prioritná oblasť 2: EVVO zameraná na deti a mládež

Opatrenie 2.1	Realizácia kvalitných vzdelávacích programov a aktivít EVVO v školách a školských zariadeniach
Opatrenie 2.2	Systematické vzdelávanie pedagogických pracovníkov škôl a školských zariadení v oblasti EVVO
Opatrenie 2.3	Podpora výučby v bezprostrednom kontakte s prírodou

Prioritná oblasť 3: EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť

Opatrenie 3.1	Podpora realizácie kvalitných programov a projektov EVVO
Opatrenie 3.2	Podpora rozvoja a činnosti ekoporadní a informačných centier
Opatrenie 3.3	Rozvoj EVVO vo verejnej správe a podnikateľskom sektore

Prioritná oblasť 4: Systémový prístup k realizácii EVVO

Opatrenie 4.1	Zavedenie kvalitného a efektívneho koordinačného a systémového prístupu pri realizácii EVVO v BSK
Opatrenie 4.2	Finančné zabezpečenie systému EVVO
Opatrenie 4.3	Vytvorenie informačného systému ŽP/EVVO a využívanie nových informačných a komunikačných kanálov

11.3 Hlavné cieľové skupiny KEVC

Ciele a opatrenia KEVC sú zamerané na všetkých obyvateľov a návštevníkov BSK v nasledujúcom rozložení do jednotlivých cieľových skupín.

- **Občania a návštevníci BSK (verejnosť)**
- **Rodina, deti a mládež**
- **Orgány verejnej správy**
 - poslanci Zastupiteľstva BSK
 - Úrad BSK a jeho zamestnanci
 - poslanci BA a MČ BA, poslanci miest a obcí BSK
 - Magistrát Bratislavy a jeho zamestnanci
 - predstavitelia miest a obcí v BSK
 - mestské časti BA, úrady MČ BA a ich zamestnanci
 - zamestnanci organizácií zriaďovaných BA/BSK
 - zamestnanci ostatných orgánov verejnej správy
- **Školy a školské zariadenia**
 - deti a žiaci materských a základných škôl
 - študenti stredných, vyšších odborných a vysokých škôl
 - vedeckí, odborní a pedagogickí pracovníci
 - ostatní personál škôl a školských zariadení
 - rodičia
- **MVO a ďalšie organizácie a inštitúcie zaoberajúce sa EVVO**
 - poskytovatelia EVVO a ich zamestnanci
 - organizácie zaoberajúce sa EVVO v rámci mimoškolských aktivít a ich zamestnanci
- **Podnikateľský sektor**
 - malé a stredné podniky, veľké podniky

11.4 Popis prioritných oblastí a opatrení

Nižšie sú podrobne rozpracované jednotlivé prioritné oblasti KEVC na úroveň konkrétnych opatrení. Pre každú prioritnú oblasť je uvedený špecifický cieľ, ktorý má byť na konci obdobia realizácie koncepcie dosiahnutý. Každá prioritná oblasť má stanovených niekoľko opatrení na realizáciu, ktoré sú popísané v nasledujúcej štruktúre:

- Popis opatrenia
- Aktivity naplňajúce opatrenie
- Odporúčané ukazovatele
- Potenciálne zapojené subjekty
- Cieľová skupina
- Zdroje financovania

Prioritná oblasť 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO

Špecifický cieľ:

Cieľom je do roku 2025 vybudovať funkčnú sieť environmentálno-vzdelávacích centier, posilniť existujúcu sieť infraštruktúry a metodickú podporu v oblasti EVVO za účelom zvyšovania kvality poskytovaných služieb. Toto bude dosiahnuté postupným a koncepčným zapájaním mestských častí a obcí, zaistením dostatočného množstva odborníkov a posilnením spolupráce a partnerstva medzi všetkými subjektami a skupinami. Ďalším cieľom je nastavenie a implementácia evaluačných mechanizmov za účelom reflexie, vyhodnocovania programov a aktivít.

Cieľová skupina: orgány verejnej správy – Úrad BSK a jeho zamestnanci, Magistrát Bratislavy a jeho zamestnanci, mestské časti BA a obce, poskytovatelia EVVO, školy a školské zariadenia

PRIORITNÁ OBLASŤ 1	Rozvoj kapacít a kvality EVVO
Opatrenie 1.1	Rozvoj infraštruktúry pre realizáciu EVVO
Popis opatrenia	Cieľom opatrenia je budovať a rozvíjať fyzickú infraštruktúru vhodnú pre využitie v oblasti EVVO. Opatrenie svojimi aktivitami prispeje k zefektívneniu výkonu agendy EVVO vo verejnej správe, v školách aj školských zariadeniach. Opatrenie prispeje k skvalitneniu programov, projektov a aktivít v tejto oblasti a umožní ich realizáciu vo vhodných prírodných priestoroch.
Aktivity napĺňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Návrh konceptu funkčnej hierarchickej siete environmentálno-vzdelávacích centier na území BSK. • Budovanie, rekonštrukcia a údržba objektov za účelom realizácie EVVO v interiéri a exteriéri (budovy, náučné záhrady a areály). • Budovanie a údržba terénnych informačných systémov (náučné chodníky, prírodné a historické zaujímavosti, náučné lokality).
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet vybudovaných, zrekonštruovaných a udržiavaných objektov EVVO. • Počet vybudovaných, zrekonštruovaných a udržiavaných terénnych informačných systémov.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Školy a školské zariadenia • Kultúrne, vzdelávacie a voľnočasové zariadenia • Poskytovatelia EVVO • Verejnosť
Cieľová skupina	Orgány verejnej správy, poskytovatelia EVVO, školy a školské zariadenia, verejnosť.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC (formou regionálnej dotačnej schémy)/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, OP LZ) • Sponzorské dary • Súkromný sektor • Poskytovatelia EVVO

PRIORITNÁ OBLASŤ 1	Rozvoj kapacít a kvality EVVO
Opatrenie 1.2	Rozvoj informačnej a metodickej podpory pre realizáciu EVVO
Popis opatrenia	Cieľom opatrenia je zvýšiť metodickú podporu a informovanosť u cieľových skupín v oblasti EVVO. Opatrenie prispeje k skvalitneniu programov, projektov a aktivít v oblasti EVVO.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Tvorba a cieľená distribúcia kvalitných metodických materiálov a pomôcok. • Tvorba a distribúcia informačných materiálov (časopis/spravodaj EVVO, weby, ekomapa, tlačoviny a pod.).
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet vydaných kvalitných metodických materiálov a pomôcok. • Počet vydaných informačných materiálov. • Rozsah cieľových skupín zasiahnutých metodickou alebo informačnou podporou.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Školy a školské zariadenia • Kultúrne, vzdelávacie a voľnočasové zariadenia • Poskytovatelia EVVO • Verejnosť • SAŽP • ŠOP SR
Cieľová skupina	Orgány verejnej správy, poskytovatelia EVVO, školy a školské zariadenia, verejnosť.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP) • Sponzorské dary • Súkromný sektor • Poskytovatelia EVVO • Rozpočet SAŽP, ŠOP SR

PRIORITNÁ OBLASŤ 1	Rozvoj kapacít a kvality EVVO
Opatrenie 1.3	Podpora rozvoja a rozširovania ľudských kapacít poskytovateľov EVVO
Popis opatrenia	Predmetom opatrenia je podpora zvyšovania kapacít a kvality poskytovateľov EVVO s cieľom zabezpečenia pestrej ponuky kvalitných ekovýchovných produktov pre rôzne cieľové skupiny.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilizácia a rozvoj poskytovateľov kvalitných služieb v oblasti EVVO (SEV/ekocentrá atď.). • Podpora dlhodobej spolupráce, výmeny skúseností a príkladov dobrej praxe medzi poskytovateľmi EVVO. • Nastavenie systému vzdelávania lektorov a ďalších pracovníkov v oblasti EVVO a jeho efektívna realizácia. • Podpora certifikácie poskytovateľov environmentálnej výchovy a vzdelávania.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených subjektov EVVO • Počet preškolených lektorov a ďalších pracovníkov v oblasti EVVO
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Poskytovatelia EVVO • MŽP SR, SAŽP, ŠOP SR, MŠVVaŠ SR
Cieľová skupina	Poskytovatelia EVVO, MVO a ďalšie organizácie a inštitúcie zaoberajúce sa EVVO.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, OP ĽZ, Zelený vzdelávací fond) • Príspevky a dary podnikateľského sektoru • SAŽP, ŠOP SR

PRIORITNÁ OBLASŤ 1	Rozvoj kapacít a kvality EVVO
Opatrenie 1.4	Koncepčné zapojenie miest a obcí BSK do realizácie EVVO
Popis opatrenia	Cieľom opatrenia je rozvoj koncepčného prístupu a implementácia agendy EVVO na úradoch obcí v BSK, čím dôjde k výraznému posilneniu významu EVVO v celom území BSK. Cieľom je vytvoriť v rámci každej obce dlhodobý plán realizácie EVVO, ktorý stanoví konkrétne priority a aktivity. Zásadným predpokladom pre fungovanie systému EVVO v obciach je stanovenie zodpovedných osôb vykonávajúcich túto agendu, ich ďalšie vzdelávanie a zabezpečenie ich metodической a informačnej podpory.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vytvorenia dlhodobého (koncepčného) plánu realizácie EVVO v obciach. • Stanovenie kompetentných pracovníkov v rámci úradov obcí, zodpovedných za realizáciu EVVO, komunikácia s poskytovateľmi a príjemcami. • Vzdelávanie pracovníkov obcí zaoberajúcich sa agendou EVVO. • Podpora poradenstva a metodického vedenia kompetentných osôb v EVVO. • Rozvoj spolupráce a vytváranie partnerstiev medzi obcami pri realizácii EVVO.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet obcí, ktoré sú aktívne zapojené do realizácie EVVO vo svojom území. • Počet obcí, ktoré majú vytvorený dlhodobý plán realizácie EVVO.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Miestne subjekty
Cieľová skupina	Poskytovatelia EVVO (školenia pre obce), orgány verejnej správy - miestne úrady obcí v BSK a ich zamestnanci.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, OP LZ, Zelený vzdelávací fond) • Príspevky a dary podnikateľského sektoru • SAŽP, ŠOP SR

PRIORITNÁ OBLASŤ 1	Rozvoj kapacít a kvality EVVO
Opatrenie 1.5	Rozvoj spolupráce medzi verejnou správou, poskytovateľmi EVVO, školami a ďalšími subjektmi
Popis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozvoj komunikácie a spolupráce medzi organizáciami a subjektmi naprieč rôznymi cieľovými skupinami za účelom vytvárania partnerstiev, generovania zdrojov a realizovania spoločných aktivít EVVO s vyššou pridanou hodnotou. Prostredníctvom tohto opatrenia bude podporovaná najmä dlhodobá spolupráca.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie neformálnej komunikačnej platformy subjektov EVVO – zabezpečenie podmienok pre pravidelné stretnutia na miestnej a regionálnej úrovni (napr. formou LABu), podpora výmeny informácií a skúseností. • Posilnenie spolupráce poskytovateľov EVVO s vysokými školami, výskumnými organizáciami a ďalšími odbornými pracoviskami v oblasti životného prostredia a ochrany prírody (napr. Prírodovedecká fakulta UK, Správy chránených krajinných oblastí ŠOP SR, SAŽP, odbory ŽP, odbory školstva, atď.). • Realizácia krajskej konferencie EVVO (prienik tém a cieľových skupín).
Odporúčané ukazovatele	Počet aktivít/akcií realizovaných v spolupráci medzi jednotlivými subjektmi. Počet subjektov zapojených do spolupráce pri realizácii EVVO aktivít.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Školy a školské zariadenia • Poskytovatelia EVVO • Kultúrne, vzdelávacie a voľnočasové zariadenia • Podnikateľský sektor
Cieľová skupina	Orgány verejnej správy – Magistrát BA a predstavitelia miest a obcí, poskytovatelia EVVO, školy a školské zariadenia, podnikateľský sektor, ďalší odborníci.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, OP LZ, Zelený vzdelávací fond) • Vlastné zdroje zapojených subjektov • Príspevky a dary podnikateľského sektoru

PRIORITNÁ OBLASŤ 1	Rozvoj kapacít a kvality EVVO
Opatrenie 1.6	Hodnotenie PEV za účelom zvyšovania kvality produktov EVVO
Popis opatrenia	Predmetom opatrenia je nastavenie systému evaluácie kvality produktov EVVO. Evaluácia realizovaných aktivít a programov EVVO je zásadným predpokladom pre zvyšovanie ich kvality. Opatrenie umožní sledovať úroveň dosahovaných výsledkov a výstupov EVVO u rôznych cieľových skupín a pri rôznych typoch aktivít.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavenie a realizácia systému evaluácie pre skvalitnenie EVVO aktivít • Podpora poskytovateľov EVVO v evaluácii programov a aktivít. • Využívanie štandardov pre hodnotenie kvality EVVO v zmysle certifikácie PEV. • Monitorovanie stavu EVVO v jednotlivých oblastiach a zber spätnej väzby od cieľových skupín.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet evaluačných správ. • Počet certifikovaných poskytovateľov environmentálnej výchovy a vzdelávania.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Poskytovatelia EVVO • Účastníci vzdelávacích programov a projektov EVVO • Vysoké školy • MŽP SR
Cieľová skupina	Poskytovatelia EVVO, organizácie a inštitúcie realizujúce vzdelávacie programy a projekty EVVO.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP) • Vlastné zdroje poskytovateľov EVVO • Súkromný sektor

Prioritná oblasť 2: EVVO zameraná na deti a mládež

Špecifický cieľ:

Cieľom prioritnej oblasti je do roku 2025 zvýšiť kvalitu a kvantitu EVVO na školách, posilniť kľúčové kompetencie EVVO u detí a mládeže v školskom a mimoškolskom prostredí a zlepšiť ich vzťah k životnému prostrediu a konaniu v jeho prospech.

Cieľová skupina: deti a mládež, školy a školské zariadenia - pedagógovia, študenti pedagogických smerov a ďalší odborníci pracujúci s týmito cieľovými skupinami.

PRIORITNÁ OBLASŤ 2	EVVO zameraná na deti a mládež
Opatrenie 2.1	Realizácia kvalitných vzdelávacích programov a aktivít EVVO v školách a školských zariadeniach
Popis opatrenia	Cieľom opatrenia je vytváranie kvalitnej ponuky vzdelávacích programov určených pre školy a školské zariadenia. Vzdelávacie programy by mali byť dostupné pre všetky deti, žiakov a študentov, v ideálnom prípade by sa mal každý z nich počas povinnej školskej dochádzky minimálne raz zúčastniť výukového cyklu programov zameraných na environmentálnu problematiku. Opatrenie prispeje aj k rozšíreniu spolupráce a k zlepšeniu komunikácie medzi rôznymi subjektmi pri realizácii týchto programov v školskom i mimoškolskom prostredí.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora pedagógov pri tvorbe a realizácii školských programov EVVO (aj zo strany zriaďovateľa – podpora koordinátorov ENV na školách). • Podpora environmentálneho zamerania škôl a školských zariadení. • Tvorba a realizácia environmentálnych výukových programov (EVP) pre školy a školské zariadenia. • Tvorba a realizácia dlhodobých programov a projektov EVVO pre školy a školské zariadenia (napr. existujúcich celoslovenských programov Zelená škola, Mladí reportéri pre ŽP a iné, tvorba nových v rámci BSK). • Tvorba nových programov v rámci BSK (napr. súťaž „Poznaj a chráň prírodu BA kraja“, „Poznaj a chráň prírodu BA“). • Realizácia aktivít prepájajúcich školské a mimoškolské vzdelávanie, spolupráca rôznych organizácií (MVO, štátne inštitúcie).
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet realizovaných vzdelávacích programov EVVO pre školy a školské zariadenia vrátane uvedenia ich rozsahu. • Počet škôl a školských zariadení zapojených do vzdelávacích programov EVVO. • Počet zapojených detí, žiakov a študentov.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Poskytovatelia EVVO (realizátori vzdelávacích programov EVVO). • MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ
Cieľová skupina	Školy a školské zariadenia - deti a mládež v materských, základných a stredných školách, riaditeľia škôl, pedagógovia, študenti VŠ.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, Zelený vzdelávací fond) • Dotačné programy EU • Príspevky a dary podnikateľského sektora • Vlastné zdroje realizátora, poplatky účastníkov • Rozpočty škôl (MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ)

PRIORITNÁ OBLASŤ 2	EVVO zameraná na deti a mládež
Opatrenie 2.2	Systematické vzdelávanie (nielen) pedagogických pracovníkov škôl a školských zariadení v oblasti EVVO
Popis opatrenia	<p>Predmetom opatrenia je vytvorenie systematického a pravidelného vzdelávania školských koordinátorov ENV, ďalších pedagógov a ostatných pracovníkov v školstve s cieľom zvýšenia ich znalostí a zručností za účelom pozitívneho pôsobenia na deti a mládež a intenzívnejšieho začlenenia prvkov EVVO do školskej výuky. Opatrenie má prispieť k rozšíreniu environmentálneho povedomia pedagógov i ostatných pracovníkov škôl a k ich aktívnemu zapojeniu do ekologizácie škôl. Vzdelávacie aktivity môžu mať formu špecializovaných kurzov, seminárov, exkurzií do úspešných škôl, workshopov, vzájomných stretnutí a pod.</p>
Aktivity napĺňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Realizácia štúdií na výkon špecializovaných činností v oblasti EVVO pre školských koordinátorov ENV. • Realizácia seminárov a workshopov EVVO s dôrazom na aktivizujúce metódy výuky (napr. projektová, problémová a kooperatívna výuka, integrovaná tematická výuka, bádateľsky orientované a konštruktivistické vyučovanie, obsah prispôsobený regiónu) • Motivácia a vzdelávanie vedenia škôl (riaditeľov) k zapojeniu do EVVO. • Vzdelávanie nepedagogických pracovníkov v oblasti EVVO a šetrnej prevádzky škôl a školských zariadení. • Podpora pedagógov k realizácii EVVO priamo vo výuke (mentoring, využívanie metodických materiálov a serverov EVVO a pod.). • Podpora rozširovania odborných praxí pre budúcich pedagógov v oblasti EVVO/životného prostredia. • Stretnutia koordinátorov ENV a ďalších pracovníkov škôl a školských zariadení s cieľom výmeny skúseností. • Nadviazanie spolupráce s vysokými školami venujúcimi sa výuke budúcich pedagógov poskytujúcich EVVO.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet preškolených/vzdelaných osôb (vrátane uvedenia dĺžky hodinovej dotácie jednotlivých vzdelávacích aktivít). • Počet koordinátorov, ktorí úspešne absolvovali štúdium na výkon špecializovaných činností v oblasti EVVO. • Počet realizovaných vzdelávacích aktivít.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Poskytovatelia EVVO (realizátori vzdelávacích programov EVVO). • Ďalšie odborné a vzdelávacie inštitúcie a organizácie (napr. VŠ pedagogické a prírodovedecké fakulty)
Cieľová skupina	Školy a školské zariadenia - školskí koordinátori EVVO, pedagógovia vrátane budúcich, ďalší pracovníci škôl a zariadení.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA. • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK. • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, OP ĽZ, Zelený vzdelávací fond) • Súkromný sektor • Rozpočty škôl (MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ)

PRIORITNÁ OBLASŤ 2	EVVO zameraná na deti a mládež
Opatrenie 2.3	Podpora výučby v bezprostrednom kontakte s prírodou
Popis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozširovanie priamej výuky detí a mládeže v prírodnom prostredí.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Zavádzanie výuky v teréne a v prírode do širšieho spektra vyučovaných predmetov. • Podpora škôl v prírode s kvalitnou náplňou. • Podpora lesných klubov, lesných škôl a lesných škôlok. • Využívanie školských priestorov k tvorbe prírodných záhrad, učební v prírode, arborét, demonštračných objektov, náučných chodníkov, atď. • Podpora vzdelávania pedagógov v oblasti významu a možností využitia školských záhrad na výuku.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Podiel výuky, ktorá prebieha v prírodnom prostredí na rôznych stupňoch škôl. • Počet realizovaných terénnych výukových programov.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Školy a školské zariadenia • MŠVVaŠ SR, MŽP SR (ŠOP SR) a iné • Poskytovatelia EVVO • Podnikateľský sektor
Cieľová skupina	Školy a školské zariadenia - deti a mládež v materských, základných a stredných školách, ďalší odborní pracovníci.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, Zelený vzdelávací fond, Environmentálny fond) • Podnikateľský sektor • Sponzorské dary • Rozpočty škôl (MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ), lesných škôl/škôlok/klubov

Prioritná oblasť 3: EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť

Špecifický cieľ:

Cieľom prioritnej oblasti je do roku 2025 dosiahnuť pozitívnu zmenu vnímania životného prostredia zo strany verejnosti a ďalších špecifických skupín, čo povedie ku zmene správania a aktívnemu zapájaniu občanov do ochrany životného prostredia a udržateľného spôsobu života, najmä v rámci mestských častí a miest/obcí. Cieľom je zaisťiť systematickú a dlhodobú podporu kľúčových ekovýchovných a ekoporadenských aktivít a projektov v BSK pre verejnosť, rodiny a špecifické skupiny skvalitňovaním a rozširovaním ponuky vzdelávacích programov. Čiastkovým cieľom je zapojiť podnikateľský sektor do aktivít EVVO a motivovať jeho zástupcov k environmentálne zodpovednému správaniu.

Cieľová skupina: verejnosť, rodina, deti a mládež, ďalšie špecifické skupiny

PRIORITNÁ OBLASŤ 3	EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť
Opatrenie 3.1	Podpora realizácie kvalitných programov a projektov EVVO
Popis opatrenia	Prostredníctvom tohto opatrenia bude podporovaná realizácia vzdelávacích programov, projektov a aktivít pre rôzne cieľové skupiny a verejnosť s cieľom zvýšenia ich znalostí a zručností v oblasti EVVO a ochrany životného prostredia.
Aktivity napĺňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Realizácia kvalitných programov a projektov pre rodiny, seniorov a ďalšie cieľové skupiny (napr. znevýhodnené skupiny ľudí – sociálne, zdravotne). • Koordinácia dobrovoľníckych akcií (pre mládež, širokú verejnosť). • Podpora rozvoja ponuky aktivít pri voľnočasových aktivitách a rekreácii (prepojenie voľnočasových, kultúrnych, športových a iných aktivít s prvkami EVVO). • Realizácia komunitných projektov (napr. komunitné záhrady a iné). • Podpora projektov s cieľom zapojiť verejnosť do rozhodovania o životnom prostredí (napr. verejné priestranstvá, parky, prírodné plochy v BSK). • Podpora činností environmentálne zameraných rodinných/materských centier a klubov.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet a dĺžka realizovaných vzdelávacích programov, projektov, akcií EVVO. • Počet účastníkov vzdelávacích programov a projektov.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Poskytovatelia EVVO (MVO a iné organizácie pracujúce v oblasti EVVO) • Podnikateľský sektor • Organizátori voľnočasových, kultúrnych, športových aktivít
Cieľová skupina	Verejnosť, rodiny a ďalšie špecifické skupiny.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP, Zelený vzdelávací fond) • Nadácie a nadačné fondy • Sponzorské dary • Poskytovatelia EVVO • Podnikateľský sektor • Rozpočet organizátorov voľnočasových, kultúrnych, športových aktivít

PRIORITNÁ OBLASŤ 3	EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť
Opatrenie 3.2	Podpora rozvoja a činnosti ekoporadní a informačných centier
Popis opatrenia	V rámci opatrenia bude podporovaný vznik nových a stabilizácia existujúcich informačných centier a organizácií zameraných na ekoporadenstvo za účelom skvalitnenia sprostredkovávania informácií o životnom prostredí rôznym cieľovým skupinám. Opatrenie zároveň prispieje k nastaveniu spolupráce medzi jednotlivými poradenskými subjektmi a infocentrami.
Aktivity naplňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Tvorba siete organizácií poskytujúcich environmentálne poradenstvo v BSK. • Prehĺbenie spolupráce poradní a infocentier, prenos a výmena skúseností. • Podpora certifikácie environmentálnych poradenských služieb pre verejnosť. • Realizácia poradenských a konzultačných činností pre verejnosť, súkromný sektor, úrady a verejné inštitúcie.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet fungujúcich ekoporadní a informačných centier. • Počet poskytnutých poradenských a informačných služieb.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Ekoporadne a infocentrá • Pracoviská VŠ • Poskytovatelia EVVO
Cieľová skupina	Ekoporadne, informačné centrá, orgány verejnej správy, verejnosť.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK. • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP). • Poskytovatelia EVVO.

PRIORITNÁ OBLASŤ 3	EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť
Opatrenie 3.3	Rozvoj EVVO vo verejnej správe a podnikateľskom sektore
Popis opatrenia	Cieľom opatrenia je zapojenie verejnej správy a podnikateľského sektora do aktivít EVVO prostredníctvom pozitívnej motivácie a cielenej informovanosti o možnostiach, význame a prínosoch ich zapojenia.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Zavedenie princípov „zeleného úradovania“ v BSK, ako aj v organizáciách, ktorých zriaďovateľom je kraj, v obciach a mestách v kraji. • Identifikovanie a sprostredkovanie príkladov dobrej praxe pre environmentálnu činnosť v podnikateľskom sektore. • Informačná podpora najmä malých a stredných podnikateľov, vytvorenie podnikateľskej sekcie na webových stránkach EVVO. • Realizácia a koordinácia dobrovoľníckych akcií spojená s osvetou (pre firmy). • Prezentácia dobrých príkladov šetrného podnikania (napr. na portáli MŽP SR www.enviroportal.sk). • Ďalšie vzdelávanie pracovníkov a manažérov firiem týkajúce sa možností znižovania dopadov výrobných činností na životné prostredie. • Ďalšie vzdelávanie pracovníkov verejnej správy (starostovia, úradníci). • Realizácia aktivít a projektov vedúcich k zlepšeniu spolupráce medzi podnikateľským a verejným/neziskovým sektorom.
Odporúčané ukazovatele	Počet aktívne zapojených zamestnancov verejnej správy a podnikateľských subjektov do aktivít EVVO.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • Úrad BSK • Magistrát Bratislavy • Mestské časti BA, mestá a obce v regióne BSK • Poskytovatelia EVVO • Podnikatelia
Cieľová skupina	Zamestnanci verejnej správy, podnikateľský sektor – malé a stredné podniky, veľké podniky, SZČO, stredný management podnikov.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC/BA • Rozpočet mestských častí BA a miest a obcí v BSK • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, OP KŽP) • Vlastné prostriedky podnikateľského sektora

Prioritná oblasť 4: Systémový prístup k realizácii EVVO

Špecifický cieľ:

Cieľom prioritnej oblasti je do roku 2025 vytvoriť fungujúci koordinačný systém EVVO založený na stabilnej organizačnej štruktúre a rozvinúť spoluprácu a funkčnú komunikáciu medzi jednotlivými subjektmi EVVO. Zároveň taktiež zvyšovať informovanosť verejnosti prostredníctvom kvalitného informačného systému EVVO s využitím moderných informačných zdrojov, čo zaisťuje poskytovanie kvalitných a aktuálnych informácií o životnom prostredí obyvateľom a návštevníkom Bratislavského samosprávneho kraja. Ďalším cieľom je zabezpečenie stabilného financovania aktivít EVVO vrátane väčšieho zapojenia mestských častí a ďalších zdrojov do systému financovania.

Cieľová skupina: orgány verejnej správy - Magistrát Bratislavy a jeho zamestnanci a Úrad BSK a jeho zamestnanci, mestské časti hl.m. BA a obce v BSK, poskytovatelia EVVO, školy a školské zariadenia, verejnosť, podnikateľský sektor.

PRIORITNÁ OBLASŤ 4	Systémový prístup k realizácii EVVO
Opatrenie 4.1	Zavedenie kvalitného a efektívneho koordinačného a systémového prístupu pri realizácii EVVO v BSK
Popis opatrenia	Predmetom opatrenia je nastavenie zodpovednosti, kompetencií, práv a povinností celého systému EVVO týkajúce sa najmä funkcie krajského koordinátora EVVO a Poradnej skupiny EVVO. Do koordinácie a riadenia budú aktívne zapojené aj jednotlivé mestá a obce. Zároveň bude nastavený systém priebežného monitoringu, kontroly a vyhodnocovania plnenia jednotlivých úloh vychádzajúcich z krajskej koncepcie EVVO.
Aktivity napíňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie pozície krajského koordinátora a poradnej skupiny EVVO v BSK. • Definovanie kompetencií a povinností koordinátora a poradnej skupiny EVVO a ďalších aktérov s cieľom stabilizovať systém EVVO v BSK. • Vytvorenie databázy subjektov EVVO v BSK. • Priebežné monitorovanie plnenia krajskej koncepcie EVVO, vytváranie akčných plánov KEVC a ich vyhodnocovanie. • Nastavenie vhodných komunikačných nástrojov medzi krajským koordinátorom EVVO a kľúčovými subjektmi EVVO – pravidelná vzájomná výmena informácií. • Zavedenie koordinovaného prístupu realizácie EVVO v mestách a obciach BSK.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Miera naplnenia jednotlivých prioritných oblastí, špecifických cieľov a opatrení krajskej koncepcie EVVO • Počet miest a obcí, ktoré sú aktívne zapojené do realizácie EVVO na základe vlastného koncepčného prístupu.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • BSK • Mestá a obce na území kraja • Príspevkové organizácie orgánov verejnej správy • Ostatné orgány verejnej správy • Kľúčové subjekty EVVO – ekocentrá a ďalší významní poskytovatelia
Cieľová skupina	Úrad BSK, krajský koordinátor EVVO, Poradná skupina EVVO.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC • Rozpočet miest a obcí • Dotačné programy SR

PRIORITNÁ OBLASŤ 4	Systémový prístup k realizácii EVVO
Opatrenie 4.2	Finančné zabezpečenie systému EVVO
Popis opatrenia	Opatrenie je zamerané na vytvorenie funkčného viaczdrojového systému financovania aktivít EVVO na krajskej úrovni. Cieľom je nastaviť funkčné grantové schémy a stabilizovať objem finančných prostriedkov, určených na vybudovanie infraštruktúry EVVO a financovanie aktivít EVVO, a to s dôrazom na transparentnosť, hospodárnosť, efektívnosť a účelnosť finančných nástrojov. Menovite je potrebné nastavenie čo najkvalitnejšieho a najotvorenejšieho systému informovania o možnostiach financovania infraštruktúry aj aktivít EVVO rôznym cieľovým skupinám.
Aktivity napĺňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečenie dlhodobu stabilnej finančnej podpory EVVO z rozpočtu BSK formou dotačného mechanizmu (schémy), verejných zákaziek, príspevkov a pod. • Metodická podpora pri vzniku a rozvoji grantových systémov v obciach kraja. • Informačná (príp. aj metodická) podpora pri čerpaní fondov EÚ na účely rozvoja infraštruktúry a zabezpečenie aktivít EVVO. • Informačná (príp. aj metodická) podpora využívania viaczdrojového financovania. • Podpora komunikácie s podnikateľským sektorom za účelom finančnej participácie na projektoch EVVO. • Vytvorenie mechanizmov pre zabezpečenie informovanosti príjemcov aj poskytovateľov financií na projekty EVVO.
Odporúčané ukazovatele	<ul style="list-style-type: none"> • Počet finančných nástrojov, určených pre projekty EVVO a ich celkový objem. • Objem financií z rozpočtu BSK, miest a obcí na podporu EVVO. • Počet schválených žiadostí o granty a ich celkový objem. • Objem financií čerpaných z grantových schém na krajskej aj miestnej úrovni. • Objem financií čerpaných vo verejných zákazkách. • Počet obcí v kraji, ktoré majú v svojom rozpočte vyčlenenú položku/kapitolu na EVVO.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • BSK • Mestá a obce na území kraja • Školy a školské zariadenia • Poskytovatelia EVVO • Podnikateľský sektor • Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a ďalšie orgány verejnej správy • Kultúrne a voľnočasové zariadenia
Cieľová skupina	Poskytovatelia EVVO v BSK, krajský koordinátor EVVO, Poradná skupina EVVO.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC • Rozpočet miest a obcí • Školy a školské zariadenia • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, Environmentálny fond, Zelený vzdelávací fond, Enviroprojekt MŠVVaŠ) • Dotačné programy EÚ • Nadácie a nadačné fondy • Podnikateľský sektor • Sponzorské dary, dary od fyzických osôb • Vlastné zdroje realizátorov projektov • Verejné zákazky

PRIORITNÁ OBLASŤ 4	Systémový prístup k realizácii EVVO
Opatrenie 4.3	Vytvorenie informačného systému ŽP/EVVO a využívanie nových informačných a komunikačných kanálov.
Popis opatrenia	Cieľom opatrenia je postupný rozvoj a rozširovanie oblasti EVVO s cieľom vytvorenia komplexného informačného systému EVVO, ktorý zabezpečí ucelené a prehľadné poskytovanie informácií širokej verejnosti, poskytovateľom EVVO, verejnej správe a ďalším skupinám. Informačný systém EVVO bude rozvíjaný formou postupnej integrácie dielčích portálov a informácií od rôznych subjektov a organizácií. V rámci opatrenia bude tiež podporovaný rozvoj a väčšie využívanie moderných komunikačných a informačných kanálov, vždy s ohľadom na cieľovú skupinu, na ktorú budú produkty EVVO zamerané.
Aktivity napĺňajúce opatrenie	<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj komplexného informačného systému EVVO. • Využívanie moderných nástrojov pre prenos informácií o aktivitách EVVO, pre informovanie verejnosti a zainteresovaných organizácií. • Prezentovanie programov a termínov akcií poskytovateľov EVVO. • Poskytovanie, šírenie a odkazovanie na aktuálne metodické materiály a pomôcky pre EVVO.
Odporúčané ukazovatele	Počet návštevníkov webových stránok venovaných EVVO.
Potenciálne zapojené subjekty	<ul style="list-style-type: none"> • BSK • Mestá a obce na území kraja • Ostatné orgány verejnej správy • Školy a školské zariadenia • Poskytovatelia EVVO • Podnikateľský sektor • Kultúrne vzdelávacie a voľnočasové zariadenia • Verejnosť • Miestne a regionálne médiá
Cieľová skupina	Verejnosť, poskytovatelia EVVO, orgány verejnej správy, školy a školské zariadenia, podnikateľský sektor.
Zdroje financovania	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet VÚC • Dotačné programy SR (napr. MŽP SR, Environmentálny fond, Zelený vzdelávací fond, Enviroprojekt MŠVVaŠ) • Poskytovatelia EVVO

12. NÁVRH KONCEPTU FUNKČNEJ HIERARCHICKEJ SIETE ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACÍCH CENTIER NA ÚZEMÍ BSK

Opatrenie 1.1: Rozvoj infraštruktúry pre realizáciu EVVO

Návrh konceptu funkčnej hierarchickej siete environmentálno-vzdelávacích centier bol vypracovaný v dvoch variantných riešeniach. Prvým variantom je navrhnutie konceptu na základe reálnej a aktuálnej situácie v predmetnej oblasti (environmentálna výchova, lesná pedagogika, ekocentrá, lesné školy a (eko)turizmus). Druhým variantom je návrh funkčnej hierarchickej siete berúc do úvahy potenciálne schválenie a vyhlásenie národného parku zasahujúceho na územie BSK (napr. diskutovaný Národný park Podunajsko). Dôvodom vypracovania druhého variantu je snaha o pripravenosť BSK v prípade potenciálneho vyhlásenia národného parku, a tým spojenej zmene v súčasnej štruktúre a vzťahoch subjektov pôsobiacich v predmetnej oblasti, čo by mohlo mať za následok neaktuálnosť ako i nevhodnosť pôvodného konceptu (v tomto prípade totožného prvým s variantom).

12.1 Terminológia

Pre účel vypracovania konceptu siete centier je nevyhnutné zadať termín ekocentrum, resp. environmentálno-vzdelávacie centrum (stredisko environmentálnej výchovy). Na úrovni Slovenska nie sú zatiaľ definované tieto štandardy ani v rezortnej koncepcii EVVO do roku 2025 (zostavená v r. 2015).

Podľa Správy o činnosti organizácie SAV za rok 2005, Ústavu krajinnej ekológie SAV, je ekocentrum výchovno-vzdelávacie a poradenské centrum v environmentálnej oblasti poskytujúce širokej verejnosti informácie a konzultácie v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia. Je sústredené na priblíženie a poznávanie krajiny ako celku. Opisuje a ilustruje vlastnosti jednotlivých krajnotvorných zložiek.

Podľa MŽP SR je **ekocentrum** inštitúcia zameraná na podporu, propagáciu, výchovu, vzdelávanie a osvetu orientovanú na šetrný a zodpovedný prístup k životnému prostrediu, na jeho ochranu, šírenie informácií o udržateľnom rozvoji a jeho aplikáciu do praxe.

Ekocentrum predstavuje multifunkčné centrum, ktoré ponúka vzdelávacie, prípadne ubytovacie, priestory v interiéri a zároveň ponúka možnosť realizácie aktivít v teréne prostredníctvom tematicky vytvorených náučných chodníkov a stanovišť.

Činnosť ekocentra zahŕňa aktivity environmentálnej výchovy, environmentálneho vzdelávania a environmentálnej osvetu, ktoré cielene prispievajú k zvyšovaniu environmentálneho povedomia, environmentálnej gramotnosti a uvedomelého pro-environmentálneho správania.

Aktivity ekocentra majú náučný, popularizačný, propagačný, zábavný a/alebo rekreačný charakter, pričom dôraz sa kladie na praktické zážitkové učenie a interaktívnu formu ponúkaných/realizovaných aktivít.

Cieľovou skupinou ekocentra sú deti, žiaci základných škôl, študenti stredných a vysokých škôl, pedagógovia a široká verejnosť všetkých vekových kategórií.

V ČR existuje prehľadný webový portál <http://www.ekocentra.cz/ekocentra/> spravovaný MŽP ČR, podľa ktorého ekocentra (definované ako strediská environmentálnej výchovy) poskytujú viacerým cieľovým skupinám široký rozsah služieb v oblasti životného prostredia. Organizujú environmentálne programy pre mimoškolskú a školskú mládež. Informujú a vzdelávajú i širokú verejnosť - pracovníkov štátnej správy či komerčného sektora v mnohých oblastiach životného prostredia (energetika, odpady, starostlivosť o krajinu, biopotraviny, doprava a iné). Z viac ako 100 stredísk je časť pobytových (24).

Pre účel certifikácie je potrebné zdefinovať presné požiadavky na ekocentrum. Nakoľko slovenský ekvivalent zatiaľ neexistuje, v návrhu vychádzame z požiadaviek na ekocentra v ČR:

Návrh požiadaviek na definovanie ekocentra alebo strediska environmentálnej výchovy:

- je právnická osoba,
- má vo svojom štatúte uvedenú environmentálnu výchovu, vzdelávanie alebo osvetu (alebo ich ekvivalent) ako jednu zo svojich hlavných činností,
- má zaistenú jednu osobu, ktorá zodpovedá za programovú ponuku a kvalitu služieb v oblasti EVVO,
- má trvale zverejnenú ponuku / prehľad svojich verejne dostupných programov (nie služieb pre vlastných členov, zamestnancov a žiakov),
- uskutočňuje programy zamerané na EVVO v celkovom súhrne 2 000 účastníkohodin priamej vzdelávacej činnosti alebo 5 000 účastníkov ročne,
- realizuje EVVO minimálne 12 mesiacov, v posledných 6 mesiacoch min. v rozsahu 500 účastníkohodín alebo 2500 účastníkov.

12.2 Variant č. 1: Návrh konceptu na základe aktuálneho stavu situácie v predmetnej oblasti

12.2.1 Model fungovania siete environmentálno-vzdelávacích centier

Návrhom modelu fungovania funkčnej hierarchickej siete centier sa rozumie navrhnutie systému siete environmentálno-vzdelávacích centier v regióne BSK. Návrh modelu fungovania vychádza z podnetov relevantných subjektov, okrem iných najmä relevantných občianskych združení, zástupcov škôl a školských zariadení, zamestnancov organizácií Mestské lesy v Bratislave, SAŽP, Štátna ochrana prírody SR, environmentálnych a lesných pedagógov, zástupcov miest/obcí a BSK, turistických organizácií, a pod. Na základe skúseností a odporúčaní týchto subjektov bol navrhnutý **udržateľný model fungovania** hierarchickej siete ekocentier v BSK. Model ako hlavné priority definuje potrebu zriadenia pozície krajského koordinátora EVVO, Poradnej skupiny EVVO a vytvorenie funkčného modelu environmentálno-vzdelávacích centier v kraji.

Krajský koordinátor EVVO má hlavnú zodpovednosť za realizáciu EVVO na území BSK. Funkcia krajského koordinátora je zriaďovaná BSK - môže ním byť človek priamo v štruktúre BSK, resp. táto funkcia môže byť delegovaná na príslušného poskytovateľa EVVO v kraji. Hlavnou náplňou krajského koordinátora je mapovanie stavu environmentálnej výchovy v kraji, iniciovanie a realizácia systemových krokov podpory EVVO, koordinácia aktivít EVVO v území, koordinácia jednotlivých zapojených subjektov, organizácia významných akcií, dohľad nad realizáciou akčných plánov koncepcie a zvolávanie stretnutí Poradnej skupiny EVVO

Poradná skupina EVVO (súčasť SMARTLab) je nezávislá platforma zložená zo zástupcov subjektov zaoberajúcich sa EVVO s pôsobnosťou v kraji. Skupina rieši predovšetkým koncepčné záležitosti, najmä prípravu a implementáciu pravidelných akčných plánov ku realizácii krajskej koncepcie. Poradná skupina zároveň navrhuje a koordinuje rozvoj infraštruktúry pre realizáciu EVVO. Stretnutia skupiny prebiehajú minimálne štyrikrát do roka.

Model ďalej podľa pôsobnosti a kompetencií identifikuje environmentálno-vzdelávacie centrá na troch úrovniach:

- **Regionálne centrum** - úroveň Bratislavského kraja
- **Mikroregionálne centrum** - úroveň mikroregiónov Záhorie, Podunajsko, Malé Karpaty, Bratislava
- **Lokálne centrum** - miestna úroveň, pôsobisko v rámci miest a obcí BSK

Centrá jednotlivých úrovní sa od seba líšia funkciou, kompetenciami, rozsahom úloh a poskytovaných služieb. Povinnosti a práva jednotlivých centier všetkých úrovní následne definuje nastavenie vzájomných vzťahov medzi nimi.

Regionálne centrum

Regionálne centrum má pôsobnosť na území celého BSK a zastrešuje jednotlivé subjekty environmentálnej výchovy a ekoturizmu v BSK.

Funkcia:

Zastrešovať a zastupovať jednotlivé subjekty environmentálnej výchovy a ekoturizmu v BSK, koordinovať ich spoluprácu a reálne vykonávať aktivity v oblasti EVVO určené pre školy, verejnú správu, súkromný sektor a verejnosť (návštevníci, odborná verejnosť, inštitúcie a pod.).

Kompetencie:

- Zastupovanie regionálnych partnerov na úrovni BSK a na národnej úrovni.
- Zabezpečovanie komunikácie pre EVVO medzi zástupcami rôznych sektorov.
- Koordinácia environmentálno-vzdelávacích centier v kraji.
- Podpora rozvoja a činnosti ekoporadní a informačných centier v kraji.

Povinnosti / úlohy:

- zastupovanie poskytovateľov EVVO v kraji pri jednaniach s MŽP SR, ŠOP SR a ďalšími subjektmi na národnej úrovni,
- lobing na krajskej a národnej úrovni (zmena legislatívy, rast politického záujmu o danú tému a pod.),
- koordinácia relevantných subjektov v regióne (ŠOP SR, MVO, cezhraniční partneri, iné ekocentrá v BSK),
- informačná a metodická podpora a know-how pre environmentálno-vzdelávacie centrá v kraji, ako aj pre školy a školské zariadenia,
- stabilizácia a rozvoj poskytovateľov kvalitných služieb v oblasti EVVO (SEV/ekocentrá atď.),
- podpora dlhodobej spolupráce, výmeny skúseností a príkladov dobrej praxe medzi poskytovateľmi EVVO,
- nastavenie systému vzdelávania lektorov a ďalších pracovníkov v oblasti EVVO a jeho efektívna realizácia,
- podpora certifikácie poskytovateľov environmentálnej výchovy a vzdelávania,
- ekoturistické centrum kraja (popri informačných materiáloch ponúkne aj komplexné informácie o turistických zaujímavostiach v rámci celého kraja, exkurzie so sprievodcom do okolitej prírody a za miestnymi historickými pamiatkami, prezentácia ekoturistických atrakcií celého regiónu),
- ekoporadňa pre kraj - vytvorenie, rozvoj a stabilizácia siete environmentálnych poradní v kraji, ktorých cieľom je poskytovať odborné a kvalifikované rady a odporúčenia, informovať o environmentálnych problémoch a ich riešení, popularizovať výsledky vedy a výskumu v prospech životného prostredia v praxi, približovať šetrné životné štandardy požiadavkám verejnosti a ovplyvňovať verejnosť v smere udržateľného spôsobu života,

- identifikácia tzv. "bielych miest" v kraji - oblasti s chýbajúcimi službami environmentálneho poradenstva a zabezpečenie vzdelávacích aktivít v týchto miestach,
- environmentálne vzdelávanie a výchova (denné aj pobytové programy pre školy a verejnosť, interaktívne expozície v interiéri aj v exteriéri),
- organizácia aktivít a podujatí pre verejnosť (organizovanie miestnych kultúrno-spoločenských akcií, tradičné podujatia pre posilnenie cezhraničnej spolupráce a spoločenských kontaktov),
- realizácia krajskej konferencie EVVO,
- spolupráca s podnikateľským sektorom.

Poskytované služby:

- environmentálne vzdelávacie programy (jednodňové alebo pobytové),
- dlhodobé vzdelávacie cykly,
- kurzy, workshopy a semináre pre učiteľov, verejnú správu, súkromný sektor,
- podujatia pre verejnosť,
- environmentálne poradenstvo,
- služby a informovanosť v oblasti ekoturizmu.

Potenciál v regióne BSK:

Bratislavský kraj má potenciál pre jedno zastrešujúce regionálne centrum. Zo súčasných subjektov a existujúcich plánov, na základe polohy a potenciálu, môžu úlohu regionálneho centra zastrešiť nasledujúce subjekty:

1. Ekocentrum Čunovo

Jednou z možností zriadenia regionálneho (environmentálno-vzdelávacieho) centra je budova NKP Čunovský kaštieľ a NKP Čunovská sýpka v MČ Čunovo. Ideálnym využitím by bolo vytvorenie denného ekocentra pre Bratislavu a pobytového ekocentra pre región, resp. ostatné časti Slovenska. Zároveň by vďaka výbornej polohe mohlo byť vstupnou bránou, návštevníckym a informačným centrom v rámci trilaterálneho územia (Rakúsko-Maďarsko-Slovensko) do CHKO Dunajské luhy a výhľadovo aj do pripravovaného NP Podunajsko.

2. Infocentrum Kamzík

Plánované zriadenie infocentra v budove v správe MLB v lokalite Kamzík. Centrum bude poskytovať vzdelávacie produkty pre školy, verejnosť, verejnú správu a súkromný sektor v oblasti EVVO. Infocentrum má výbornú polohu v intenzívne navštevovanej lokalite Kamzík, je relatívne ľahko dostupné MHD aj automobilovou dopravou. Infocentrum môže byť zároveň vnímané ako vstupná brána do CHKO Malé Karpaty.

Mikroregionálne centrá

V rámci BSK sú geograficky vyčlenené štyri mikroregióny - Bratislava, Záhorie, Malé Karpaty a Podunajsko. Každý región má svoje špecifiká, a preto je z pohľadu EVVO veľmi dôležité, aby v každom mikroregióne pôsobilo minimálne jedno environmentálno-vzdelávacie centrum subregionálnej úrovne, tzv. **mikroregionálne centrum**. Toto centrum na seba viaže nielen environmentálno-vzdelávacie služby, ale aj ekoturistické služby na prezentáciu najvýznamnejších ekoturistických atraktivít mikroregiónu. Centrum je v ideálnom prípade lokalizované pri turistickej atrakcii a v dobrej dopravnej dostupnosti vzhľadom na toky turistov.

Funkcia:

Koordinovať spoluprácu poskytovateľov EVVO, koordinátorov EVVO na školách a v školských zariadeniach, verejnej správy a súkromného sektora na úrovni mikroregiónu a reálne vykonávať aktivity v oblasti EVVO určené pre rôzne cieľové skupiny.

Kompetencie:

- zastupovanie subregionálnych partnerov na úrovni BSK,
- podpora koncepcného riešenia problematiky EVVO na úrovni obcí,
- podpora dlhodobej spolupráce, výmeny skúseností a príkladov dobrej praxe medzi poskytovateľmi EVVO a ekoturizmu v rámci mikroregiónu,
- koordinácia subjektov EVVO v regióne.

Povinnosti / úlohy:

- systematické vzdelávanie (nielen) pedagogických pracovníkov škôl a školských zariadení v oblasti EVVO. Nastavenie systému vzdelávania školských koordinátorov a ďalších pracovníkov v oblasti EVVO a jeho efektívna realizácia,
- vzdelávanie pracovníkov obcí zaoberajúcich sa agendou EVVO,
- podpora poradenstva a metodického vedenia kompetentných osôb v EVVO,
- podpora realizácie kvalitných programov a projektov EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť,
- stabilizácia a rozvoj poskytovateľov kvalitných služieb v oblasti EVVO (SEV/ekocentrá atď.),
- podpora vytvorenia dlhodobého (koncepcného) plánu realizácie EVVO v obciach,
- stanovenie kompetentných pracovníkov v rámci úradov obcí, zodpovedných za realizáciu EVVO, komunikácia s poskytovateľmi a príjemcami,
- rozvoj spolupráce a vytváranie partnerstiev medzi obcami pri realizácii EVVO,
- realizácia kvalitných vzdelávacích programov a aktivít EVVO v školách a školských zariadeniach,
- realizácia podujatí pre verejnosť,
- ekoturistické/ekoporadenské centrum mikroregiónu (popri informačných materiáloch ponúkne aj komplexné informácie o turistických zaujímavostiach mikroregiónu, exkurzie so sprievodcom do okolitej prírody a za miestnymi historickými pamiatkami, prezentácia ekoturistických atrakcií),
- spolupráca s podnikateľským sektorom.

Poskytované služby:

- environmentálne vzdelávacie programy (jednodňové alebo pobytové),
- dlhodobé vzdelávacie cykly,
- kurzy, workshopy a semináre pre učiteľov, verejnú správu, súkromný sektor,
- podujatia pre verejnosť,
- environmentálne poradenstvo.

Potenciál v regióne BSK:

Bratislava

BA západ: MČ Karlova Ves (oblasť Karloveskej zátoky v spolupráci s Univerzitou Komenského), Devínska Nová Ves a Devín (Devínska Kobyla, Devín, Morava, cezhraničné prepojenie - most a rieka, cyklochodníky, existencia TIK, ekologický krúžok, atď.)

BA východ: MČ Vajnory (s prepojením na terénnu stanicu v Jurskom Šúre)

BA juh: MČ Petržalka

BA sever: lokality Železná studienka, Kamzík a Krasňany (územie v správe MLB)

Podunajsko - Senec (najlepšia dostupnosť z regiónu, mesto - najviac škôl, prepojenie na EkoCentrum ArTUR v Hrubom Šúri)

Malokarpatsko - Pezinok/Modra (významné turistické centrá so silnými tradíciami, celoročne príťažlivé, dobrá dostupnosť z BA)

Záhorie (2 spádové) - Malacky (najlepšia dostupnosť z regiónu, mesto - najviac škôl, dominantné turistické atrakcie: množstvo cenných kultúrno-historických objektov ako Malacká synagóga či Pálfiovský kaštieľ, blízkosť ďalších atraktivít ako Habánsky dvor vo Veľkých Levároch, hradov Pajštún, Dračí hrádok, Kuchynský hrad, Plavecký hrad, viaceré chránené územia a iné) a Stupava (výborná dostupnosť z Bratislavy aj z Malaciek, veľmi silná aktívna komunita aj mesto)

Lokálne centrá

Lokálne centrá majú prevažne miestny charakter a vplyv s dominantne environmentálno-výchovnou funkciou pre potreby lokálnych MŠ, ZŠ, SŠ a komunit. Lokálnych centier môže existovať v jednotlivých mikroregiónoch viaceré - ich zriaďovanie a prevádzka výrazne závisí od ochoty spolupracovať miestnych subjektov.

Funkcia:

Podporovať a koordinovať aktivity miestnej komunity. Realizovať lokálne prispôbené aktivity pre školy a verejnosť.

Kompetencie:

- podpora komunitných aktivít,
- podpora tvorby a realizácie koncepčných materiálov EVVO v obciach,
- realizácia vzdelávacích programov pre školy a školské zariadenia.

Povinnosti / úlohy:

- podpora výučby v bezprostrednom kontakte s prírodou,
- zriadenie a propagácia značiek lokálnych produktov a predaj produktov,
- realizácia kvalitných vzdelávacích programov a aktivít EVVO v školách a školských zariadeniach,
- spolupráca s podnikateľským sektorom.

Poskytované služby:

- environmentálne vzdelávacie programy (jednodňové alebo pobytové),
- podujatia pre verejnosť,
- environmentálne poradenstvo na lokálnej úrovni.

Sieť lokálnych centier v jednotlivých mikroregiónoch

Návrh vhodného počtu a umiestnenia lokálnych centier pre každý mikroregión bol vypracovaný pomocou GIS analýzy, pričom boli zohľadnené potreby jednotlivých mikroregiónov najmä pre oblasť environmentálnej výchovy.

Potenciál v regióne BSK:

Bratislava - MČ Devínska Nová Ves, MČ Karlova Ves, lesné kluby existujúce (Pramienok (Ba-Lamač), Lesný klub Gaštanok (Ba-Rača), SLNKO (Ba-Kramáre), Lesný klub a predškola Ateliér LES (Ba-Patrónka)) aj vznikajúce (Čunovo), Family Park v Petržalke (jeho náučný charakter pre rodiny)

Podunajsko - EkoCentrum ArTUR v Hrubom Šúri, lesné kluby

Malokarpatsko - Budmerice, Pezinok/Modra, Sv. Jur, Častá, Šúr (pri Sv. Juri) – v spolupráci s UK, ŠOP SR + záchraná stanica, lesné kluby existujúce (Lesnou Cestičkou (Limbach-Suchý vrch), Domček Lesníček (Limbach-Suchý vrch), Hríbik (Limbach), Biely kamienok (Sv. Jur)) aj vznikajúce (Modra)

Záhorie - Moravský sv. Ján - Škola v prírode Piesočná, Kuchyňa (alt. Rohožník), lesné kluby (Jadierko (Stupava)).

12.2.2 Vzájomné vzťahy medzi centrami jednotlivých úrovní:

Regionálne centrum koordinuje aktivity na území BSK a intenzívne komunikuje najmä so zástupcami mikroregionálnych centier, ktorí následne sprostredkovávajú informácie a koordinujú aktivity na úrovni mikroregiónu. Regionálne centrum je v úzkom kontakte s krajským koordinátorom pre BSK a tiež s Poradnou skupinou EVVO. Mikroregionálne centrá pravidelne komunikujú s regionálnym centrom a nominujú svojich zástupcov do poradnej skupiny. Mikroregionálne centrá zabezpečujú kontakt so školskými koordinátormi EV a zabezpečujú informačné a metodické usmerňovanie poskytovateľov EVVO v mikroregióne. Lokálne centrá existujú na miestnej úrovni a komunikujú najmä s najbližšími obcami a s príslušným mikroregionálnym centrom.

12.3 Variant č.2 : Návrh konceptu v prípade schválenia/vyhlásenia národného parku zasahujúceho do územia BSK (NP Podunajsko)

Po konzultáciách so zástupcami MŽP SR a ŠOP SR a s ohľadom na reálne skúsenosti z fungovania EVVO v existujúcich národných parkoch je možné predpokladať, že vyhlásenie Národného parku Podunajsko by prispelo k rozvoju EVVO v regióne posilnením personálnych a materiálnych kapacít, avšak nepredpokladá sa výrazná zmena oproti návrhu v 1. variante. Reálne skúsenosti ukazujú, že v národných parkoch existuje maximálne 1 pozícia zameraná na environmentálnu výchovu, pričom v realite má človek na tejto pozícii v pracovnej náplni často aj inú agendu na základe aktuálnych potrieb a situácie v NP. Pod túto pozíciu nespadá koordinácia EVVO na úrovni regiónu ani systematická metodická podpora poskytovateľov EVVO v chránenom území. V súčasnosti pracovníci pre environmentálnu výchovu v NP realizujú predovšetkým programy a exkurzie pre školy (žiakov aj pedagógov), v niektorých územiach aktivity zahŕňajú prípravu metodických materiálov a vzdelávacie semináre. Správy NP organizujú rôzne akcie pre verejnosť, často v úzkej spolupráci s poskytovateľmi EVVO v regióne. Odborní pracovníci NP zabezpečujú exkurzie do územia a odborné prednášky v rámci ochrany prírody v území. Vyhlásenie NP Podunajsko by znamenalo podporu EVVO v Bratislavskom kraji, avšak nevyžadovalo by zmenu organizačného zabezpečenia, úloh či kompetencií definovaných vo Variante č.1. V prípade vyhlásenia NP Podunajsko bude úlohou regionálneho koordinátora EVVO a Poradnej krajskej skupiny EVVO zapracovať štruktúru a aktuálne možnosti správy národného parku do akčného plánu realizácie koncepcie.

12.4 Financovanie siete environmentálno-vzdelávacích centier

Udržateľný model fungovania hierarchickej siete ekocentier ponúka tri variantné riešenia financovania siete centier:

1. Environmentálno-vzdelávacie centrá financované z vlastných zdrojov

Model financovania ekocentra z vlastných zdrojov sa ukazuje ako reálny iba v prípade, že ide o zariadenie s celoročnou prevádzkou, pestrou ponukou produktov EVVO, ubytovacou kapacitou min. 30 lôžok a taktiež stravovacou kapacitou. Toto zariadenie by zároveň muselo disponovať spoločenskými priestormi pre organizáciu školení, workshopov s kapacitou cca 25-35 ľudí. Veľký dôraz v ponuke produktov by musel byť kladený na spoluprácu s firmami, čomu by musel zodpovedať aj štandard vybavenia priestorov, čo zvyšuje náklady na úvodnú investíciu. Školy by toto zariadenie využívali len minimálne, nakoľko príjmy od škôl sú značne limitované. Pri tomto finančnom modeli sa neuvažuje s financiami na stavbu/rekonštrukciu (ani v podobe splácania pôžičiek/úverov). Tento

model je značne obmedzujúci aj v prípade existencie záhrady/vonkajšieho areálu. Spravovanie areálu by muselo byť výrazne nízkonákladové alebo zárobkové. Príjmy EVC by spočívali v poplatkoch za vzdelávacie materiály, zrealizované programy, ubytovanie, stravu a produkty ekoturizmu. Slabou stránkou tohto modelu fungovania EVC je obdobie mimo hlavnej sezóny, ktorá väčšinou trvá v období apríl - október. Mimo týchto mesiacov sú príjmy z EVVO nižšie, čiže subjekt je nútený realizovať akcie pre firmy, resp. zariadenie je na niekoľko mesiacov v roku zatvorené a časť zamestnancov sa venuje iným zárobkovým činnostiam. Pri zariadení bez ubytovacích a stravovacích kapacít, pri plnom vyťažení EVC a realizácii cca 2-4 spolpatnených programov denne sa dá predpokladať, že príjmy z environmentálneho vzdelávania škôl sú postačujúce na celoročné pokrytie mzdy koordinátora EVVO a externých lektorov. Ekocentrá v tomto modeli financovania sa zameriavajú na svoje vlastné ziskové aktivity a zvyčajne neplnia funkciu koordinátora na úrovni mikroregiónu, či kraja. Predmetom činnosti sa postupom času stávajú komerčné produkty a spolupráca s inými subjektmi v oblasti EVVO, výmena skúseností, či odovzdávanie know-how sa dostáva do úzadia.

Typ environmentálno-vzdelávacieho centra pre tento model financovania: Lokálne centrum

2. EVC financované z vlastných zdrojov a z dotácií VÚC, relevantných miest, obcí a BSK

Model financovania zahŕňajúci nielen vlastné zdroje, ale aj dotácie zo samosprávy je rokmi overený napríklad v Českej republike. Množstvo environmentálno-vzdelávacích centier v ČR existuje práve vďaka stabilnej finančnej podpore zo strany VÚC, miest a obcí. Pri viacerých centrách ide dokonca o VÚC, či obec ako zakladateľa EVC. Pri tomto modeli zvyčajne dochádza k dlhodobej podpore samosprávy vo forme financií na zamestnancov realizujúcich ekovýchové programy na školách, ako aj akcie pre miestnu verejnosť a finančnú podporu prevádzky samotného strediska (réžia, nájom, kúrenie a pod.). Popri tejto finančnej podpore sú produkty EVVO spolpatnené, až na výnimku sezónnych akcií pre verejnosť, ktoré sú organizované v úzkej spolupráci s mestom/obcou. Finančná stabilita minimálne pre jadro personálneho tímu EVC pomáha prežiť obdobia mimo hlavnej sezóny a stredisko môže byť prevádzkované celoročne, pokiaľ to technické zabezpečenie infraštruktúry dovoľuje (zabezpečenie kúrenia, izolácie a pod.). V podmienkach SR sa predpokladá potreba pokrytia nákladov na prevádzku ekocentra do výšky 20-95 %. Pri novom objekte predpokladáme, že v prvých rokoch bude potrebná podpora okolo 90 %, pričom po stabilizácii zariadenia v regióne, pri dobrom PR a kvalitnom personále výška príspevku môže po cca 5 rokoch klesnúť na 20-30 % nákladov. Príspevok zo samosprávy je riešený formou dlhodobej pravidelnej podpory, menej často prostredníctvom grantových výziev a len výnimočne formou ročných projektov. Samosprávy v tomto modeli podporujú najmä kvalitné zariadenia s dlhodobou perspektívou existencie a rozvoja. V tejto kategórii podpora samosprávy vytvára priestor pre spoluprácu, výmenu skúseností, know-how a taktiež priestor pre vytváranie kvalitných produktov v akreditovanom vzdelávaní.

Typ environmentálno-vzdelávacieho centra: Regionálne centrum, Mikroregionálne centrum, Lokálne centrum

3. EVC financované z vlastných zdrojov, dotácií miest, obcí, BSK a ďalších relevantných subjektov- MŽP SR, MŠVVŠ SR, SAŽP, ŠOP SR, Environmentálny fond, a pod.)

Model s diverzifikovanými zdrojmi príjmov je najefektívnejší z pohľadu dlhodobej udržateľnosti aktivít, neustále rastúcej kvality produktov EVVO, a taktiež z pohľadu koordinácie aktivít a spolupráce na mikroregionálnej či národnej úrovni. V rámci tohto modelu financovania môže ísť o zariadenia s, aj bez ubytovacej a stravovacej kapacity, prevádzkované celoročne, prípadne v menej frekventovaných mesiacoch (napr. zimné mesiace, obdobie prázdnin) s prácou na rôznych projektoch. Podpora samosprávy je aj v tomto prípade istou zárukou udržateľnosti aktivít centra, pričom poplatky za služby ekocentra môžu byť v primeranej výške. Centrum zároveň môže vyčleniť určitú kapacitu na sieťovanie, spoluprácu a koordináciu na úrovni regiónu či kraja. Zároveň pri dostatočnej

podpore môže byť zabezpečená kontinuita v komunikácii so subjektmi verejnej správy alebo iných sektorov (MŽP SR, MŠVVŠ SR, ŠOP SR a pod.). Rozšírenie financovania o ďalšie subjekty, resp. projekty umožňuje investície do infraštruktúry, metodických a informačných materiálov, ako aj do kontinuálneho vzdelávania pedagógov, verejného či súkromného sektora. Príspevok zo samosprávy je aj v tomto modeli prednostne riešený formou dlhodobej pravidelnej podpory, menej často prostredníctvom grantových výziev a len výnimočne formou ročných (a kratších) projektov. Samosprávy v tomto modeli podporujú najmä kvalitné zariadenia s dlhodobou perspektívou existencie a rozvoja.

Typ environmentálno-vzdelávacieho centra: Regionálne centrum, Mikroregionálne centrum, Lokálne centrum

4. Doplnkový koncept - environmentálne poukazy

Možnosť nepriameho financovania centier prostredníctvom environmentálnych poukazov pre žiakov/verejnosť, ktorí by ich mohli využiť v environmentálno-vzdelávacích centrách v BSK. Systém poukazov by fungoval podobne ako je tomu v súčasnosti v prípade žiackych poukazov, využiteľných na krúžky či školskú družinu, resp. kultúrnych poukazov. Nevyhnutným predpokladom tejto možnosti je certifikácia poskytovateľov EVVO, aby sa jasne odlišili subjekty, poskytujúce kvalitné produkty EVVO, s vôľou neustále zlepšovať svoju prácu.

12.5 Prehľad možností čerpania externých finančných zdrojov v aktuálnom programovom období na rozvoj EVVO v BSK

1. Verejné finančné zdroje

Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP) predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu v programovom období 2014 –2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva. Pre napĺňanie opatrení a realizáciu aktivít Rezortnej koncepcie EVVO sú kľúčové všetky prioritné osi OP KŽP: Prioritná os 1 - Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry; konkrétne špecifický cieľ 1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu a opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov, 1.3.1 Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä v rámci sústavy Natura 2000, 1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality.

Prioritná os 2 - Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami; konkrétne špecifický cieľ 2.1.1 Zníženie rizika povodní a negatívnych dôsledkov zmeny klímy.

Prioritná os 3 - Podpora riadenia rizík, riadenia mimoriadnych udalostí a odolnosti proti mimoriadnym udalostiam ovplyvneným zmenou klímy; konkrétne špecifický cieľ 3.1.1 Zvýšenie úrovne pripravenosti na zvládanie mimoriadnych udalostí ovplyvnených zmenou klímy.

Prioritná os 4 - Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch, konkrétne špecifický cieľ 4.3.1 Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov (relevantné len pre územia mimo BSK).

V každej prioritnej osi boli okrem iného definované aj aktivity s cieľom posilnenia informovanosti v oblastiach riešených operačným programom.

<http://www.op-kzp.sk/>

Program cezhraničnej spolupráce **INTERREG V-A SK-AT 2014-2020** medzi Rakúskom a Slovenskom na roky 2014 – 2020 zahŕňa na slovenskej strane Bratislavský a Trnavský samosprávny kraj, na rakúskej strane severné a stredné Burgenlandsko (NUTS 3), Viedeň a Dolné Rakúsko. Priority pre tento program sú formulované v piatich prioritných

osiach, z ktorých Prioritná os 2: Podpora prírodného a kultúrneho dedičstva a biodiverzity prostredníctvom špecifických cieľov priamo predstavuje potenciál pre budovanie a rozvoj ekocentier v BSK: Špecifický cieľ č. 2.1.: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov prostredníctvom zachovania, ochrany, podpory a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva a Špecifický cieľ č. 2.2.: Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov prostredníctvom ochrany a obnovy biologickej diverzity a pôdy podpory ekosystémových služieb vrátane prostredníctvom siete Natura 2000 a zelených infraštruktúr.
<https://www.sk-at.eu/o-programe>

Cieľom programu **INTERREG V-A SK-HU 2014-2020** je jednotná stratégia pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast a dosiahnutie ekonomickej, sociálnej a územnej súdržnosti. Územne oprávnené sú samosprávne kraje – Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický, Košický kraj a na území Maďarskej republiky župy Győr-Moson-Sopron; Komárom-Esztergom; Pest; Nógrád; Heves; Borsod-Abaúj-Zemplén; SzabolcsSzatmár-Bereg; mesto Budapešť. Prioritná os 1: Príroda a kultúra Špecifický cieľ č. 1.1.: Zvysiť atraktivitu prihraničného územia prostredníctvom podpory spolupráce a rozvoja v oblasti kultúrneho dedičstva (budovanie relevantnej infraštruktúry, parkoviská, prístupové cesty, turistické centrá); propagácia prírodného dedičstva; cezhraničné akčné plány; pilotné projekty; cezhraničná infraštruktúra; ekoturizmus.
<http://www.skhu.eu/?lang=sk>

Cieľom programu **INTERREG V-A SK-CZ** je prispieť k zvýšeniu atraktívnosti cezhraničného regiónu pre obyvateľov a návštevníkov prostredníctvom inteligentného využívania vnútorného potenciálu územia. Oprávneným územím, v ktorom bude možné realizovať aktivity sú oblasti pohraničia na úrovni NUTS III, rozprestierajúce sa na území Slovenskej a Českej republiky. Bratislavský kraj je oprávnený pre Prioritnú os 1: Využívanie inovačného potenciálu, pričom budú podporované nasledovné aktivity: spolupráca v rámci výskumu a inovácii; príprava a vykonávanie spoločných vzdelávacích, odborných vzdelávacích a školiacich programov; skvalitnenia vzdelávacej infraštruktúry; podpora výmeny odborných poznatkov a skúseností; prenos výsledkov aplikovaného výskumu a vývoja do praxe (napr. aj v oblasti zmeny klímy); zavádzanie inovatívnych foriem podpory MSP v oblasti využívania výsledkov výskumu a vývoja.
<http://www.sk-cz.eu/>

Sekcia regionálneho školstva MŠVVaŠ SR predkladá každoročne výzvu na podávanie žiadostí o financovanie rozvojových projektov environmentálnej výchovy a vzdelávania s názvom **Enviroprojekt** s maximálnou výškou finančného príspevku 2 000 €. <https://www.minedu.sk/rozvojove-projekty-v-regionalnom-skolstve/> ako aj výzvu na predkladanie žiadostí o registráciu na roky 2018–2020 v rámci **Programov pre mládež** číslo: HLAS/R/2018. Výzva je zameraná na podporu mimovládnych organizácií, ktoré zastupujú záujmy mladých ľudí na úrovni samosprávnych krajov a na celoštátnej úrovni.
https://www.iuventa.sk/files/documents/4%20iuventa/granty/prog.hlas/7607_vyzva-v-ramci-programov-pre-mladez-hlas-r2018.pdf

Medzinárodný vyšehradský fond poskytuje relatívne malé granty a štipendiá. Priemerná podpora projektu je 20 000 Eur, dĺžka trvania maximálne 18 mesiacov. Podmienkou projektu je napojenie min. 3 krajín z V4 (Slovensko, Poľsko, Ukrajina, Maďarsko). V rámci siedmich oblastí podpory má svoje miesto aj podpora regionálneho rozvoja, životného prostredia a turizmu, pod ktorú spadá aj neformálne environmentálne vzdelávanie. Formálne vzdelávanie pokrýva oblasť vzdelávanie a budovanie kapacít.
<http://visegradfund.org/grants/visegrad-grants/>

Pri Slovenskej agentúre životného prostredia vzniká **Zelený vzdelávací fond (ZVF)**. Jeho poslaním je podporovať realizáciu projektov mimovládnych organizácií zameraných na environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu detí, mládeže a širokej verejnosti v Slovenskej republike prostredníctvom presadzovania princípov spoločnej zodpovednosti a priama podpora vybraných aktivít najmä v oblasti environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu. Fond bude od roku 2018 poskytovať granty vo výške 5 - 10 000 Eur.
<http://zelenyvzdelavacifond.sk/>

Environmentálny fond je zriadený zákonom č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde v znení neskorších predpisov ako štátny fond na uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie. Pre napĺňanie opatrení a realizáciu aktivít Rezortnej koncepcie EVVO je kľúčová oblasť E: Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia a oblasť POD: Program obnovy dediny – zlepšovanie kvality životného prostredia na vidieku.

<http://www.envirofond.sk/sk/titulna-stranka>

Bratislavská regionálna dotačná schéma (BRDS) poskytuje dotácie na jeden rozpočtový rok pre fyzické, právnické osoby ako aj obce, mestá a MČ na území BSK. Pomoc je poskytovaná prostredníctvom dotačných schém a k nim prislúchajúcich oblastí podpory (aktuálny pre výzvy na r. 2018):

a) podpora kultúry s oblasťami podpory: Podpora ochrany hmotného kultúrneho dedičstva. Podpora medziodbových, výskumných a vzdelávacích aktivít a iné.

b) podpora rozvoja vidieka s oblasťami podpory: Obnova obcí, Zvyšovanie kvality služieb, Podpora miestnej ekonomiky.

c) podpora športu a mládeže s oblasťami podpory: *Oblasť športu*: Podpora rekreačného, výkonnostného, vrcholového športu a reprezentácie, vrátane zdravotne postihnutých športovcov. Podpora športovej infraštruktúry – prevádzkovanie, údržba, rekonštrukcia, výstavba. *Oblasť mládeže*: Podpora aktivít zameraných na aktívne využívanie voľného času detí a mládeže, podpora a rozvoj mládežníckych organizácií.

d) podpora turizmu s oblasťami podpory: Podpora pešej a cyklistickej turistiky. Podpora vodáckeho turizmu, geoturizmu a prírodného dedičstva. Podpora vidieckeho turizmu a agroturizmu. Podpora historického a kultúrneho dedičstva.

Pomoc možno poskytovať do výšky 100 % oprávnených výdavkov pri individuálnych dotáciách a 90 % oprávnených výdavkov pri dotačných schémach, pričom maximálna suma dotácie jednému žiadateľovi nesmie prekročiť sumu 20 000 EUR v jednom roku a maximálna výška individuálnej dotácie nesmie prekročiť sumu 5 000 EUR vrátane v rámci jednej žiadosti.
<https://brds.sk/>

Prioritná téma EVVO bola indikovaná počas príprav ďalšieho kola **Grantov EHP a Nórska**, koordinovaných v spolupráci s Úradom vlády Slovenskej republiky. V čase vypracovania koncepcie nie je známe vyhlásenie aktuálnej výzvy a nie sú ani definitívne potvrdené prioritné témy, preto nie je možné s určitosťou predpokladať, či bude tento zdroj k dispozícii v najbližšom období po schválení koncepcie.

<http://www.eegrants.sk/>

2. Súkromné finančné zdroje:

Nadácie

Zakladanie nadácií bolo súčasťou procesu vytvárania občianskej spoločnosti. Finančné zdroje na rôzne verejno-prospešné projekty a aktivity poskytujú nadácie v rámci svojich grantových programov. V rámci BSK pôsobí množstvo nadácií, ktoré finančne podporujú inovatívne projekty v rôznych oblastiach (životné prostredie, kultúra, deti a mládež a iné).

Nadácia Ekopolis spravuje grantové programy, zamerané na demokratizáciu občianskej spoločnosti a environmentálnu udržateľnosť. Podporuje projekty a činnosť mimovládnych neziskových organizácií na celom Slovensku. Pomáha a spája ľudí i organizácie aktívne v témach udržateľného rozvoja, ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva a pri budovaní občianskej spoločnosti.

<http://www.ekopolis.sk/>

Nadácia Pontis je jednou z najväčších grantových nadácií na Slovensku. Podporuje firemnú a individuálnu filantropiu, firemné dobrovoľníctvo a presadzuje zodpovedné podnikanie. Spravuje nadačné fondy, prostredníctvom ktorých firmy realizujú svoje darcovské aktivity.

www.nadaciapontis.sk

Centrum pre filantropiu, n.o. má za poslanie rozvíjať darcovstvo (firemné aj individuálne) a občiansku spoločnosť. Realizuje aj vzdelávacie a výskumné aktivity na témy filantropie, dobrovoľníctva, občianskej spoločnosti, miestneho a regionálneho rozvoja, vzdelávacie, organizačné a informačné služby v oblasti prípravy, realizácie, manažmentu a hodnotenia grantových a iných rozvojových programov.

www.cpf.sk

Komunitná Nadácia Bratislava - jej cieľom je rozvíjať darcovstvo a dobré vzťahy medzi Bratislavčanmi, aby získali pozitívny vzťah k mestu a mali pocit spoluzodpovednosti za kvalitu života v meste. Okrem otvorených grantových kôl nadácia realizuje vlastné aktivity zamerané predovšetkým na rozvoj darcovstva a filantropie.

www.knb.sk

Firemná filantropia

Firmy sa stávajú významným partnerom pre realizáciu verejnoprospešných aktivít, keďže preberajú na seba spoločenskú zodpovednosť za prostredie, v ktorom podnikajú. Firmy pri podpore verejnoprospešných projektov sledujú dva ciele – filantropický a marketingový. Spolupráca s firmami sa realizuje viacerými spôsobmi:

- sponzoring,
- firemné nadácie,
- 2 % asignácia,
- iné formy spolupráce – nefinančné dary ...

Na podporu firemnej filantropie a verejnoprospešných projektov vznikla platforma Fórum donorov. Fórum donorov je asociácia popredných organizácií poskytujúcich granty v Slovenskej republike. Snaží sa o zvýšenie transparentnosti a efektívnosti využitia finančných prostriedkov prúdiacich do neziskového sektora.

Nadácie zriadené firmami obvykle poskytujú finančnú podporu cez grantové programy, žiadosti o poskytnutie daru, alebo cez zamestnancov. Z firemných nadácií, ktoré pôsobia v rámci BSK sú to napríklad:

Slovnaft Ľuďom (Slovnaft, a.s.) má ako prioritné oblasti v roku 2017 podporu detí a mládeže, ich vzdelávanie a zdravie, podporu talentov, vedy, hodnotných občianskych iniciatív, kultúry a športu a tiež projekty na ochranu životného prostredia.

<https://www.slovnaftludom.sk/>

Nadácia SPP (SPP, a.s.) presadzuje podporu, rozvoj a ochranu, kultúrnych a morálnych hodnôt na Slovensku. Taktiež podpora ľudí v ťažkých životných podmienkach prostredníctvom organizácií, ktoré presadzujú pozitívne dlhodobé a inovatívne zmeny.

<http://www.nadaciaspp.sk/>

Nadácia Orange (Orange Slovensko) rozvíja filantropiu a charitu, pokrýva vzdelávanie, komunitný rozvoj a podporu deficitných skupín na rôznych úrovniach.

<https://www.nadaciaorange.sk/sk>

Nadácia Tatra banky (Tatra banka, a.s.) prostredníctvom svojich programov a grantov už trinásť rokov dlhodobo pomáha slovenským študentom pri štúdiu na zahraničných univerzitách, na Slovensko prináša vystúpenia svetových vedeckých odborníkov a na vysokých školách rozvíja svoje aktivity na podporu vzdelania a špičkových vzdelávacích podujatí.

<http://www.nadaciatatrabanky.sk/>

Nadácia VÚB (VÚB) podporuje verejnoprospešné projekty a aktivity, zamerané na oblasti ako umenie a kultúrne dedičstvo, vzdelávanie, charita a aktívne komunity.

<https://www.nadaciavub.sk/>

Nadácia Volkswagen Slovakia (VOLKSWAGEN SLOVAKIA, a.s) podporuje inovatívne projekty v oblasti technického vzdelávania na všetkých stupňoch škôl, vzdelávacie aktivity s ekologickou tematikou pre deti v materských a základných školách a iné.

<http://www.nadacia-volkswagen.sk/>

Nadácia ZSE (Západoslovenská energetika, a.s.) podporuje najmä vzdelávanie, rozvoj inovácií, ochranu životného prostredia a komunitný rozvoj.

<https://www.nadaciazse.sk/>

Špecifickú skupinu predstavujú aj firmy - organizácie zodpovednosti výrobcov (OZV), ktoré majú zo zákona povinnosť robiť, resp. podporovať osvetové environmentálne aktivity. Register autorizácií na činnosť organizácie zodpovednosti výrobcov aktualizuje Ministerstvo životného prostredia SR. V BSK sú to aktuálne organizácie ako Auto Recycling, združenie (BA - staré vozidlá), ELT Management Company Slovakia, s.r.o. (BA - odpadové pneumatiky), ENVI – PAK, a.s. (BA - obaly a neobalové výrobky), NATUR-PACK, a.s. (BA - obaly a neobalové výrobky), RECObal, s.r.o. (BA - obaly a neobalové výrobky), Envidom, združenie výrobcov elektrospotrebičov pre recykláciu (BA - elektrozariadenia), Asekol SK s.r.o. (BA - elektrozariadenia), SEWA, a.s. (BA - elektrozariadenia).

Fundraising

Na získavanie zdrojov a financovanie verejnoprospešných aktivít, organizácií a inštitúcií slúžia aj organizácie zaoberajúce sa profesionálne fundraisingom.

Asignácia 2 % z daní z príjmu právnických a fyzických osôb

Asignácia 2 % z daní z príjmu právnických a fyzických osôb je forma nepriamej pomoci z verejných prostriedkov pre neziskové, mimovládne organizácie na realizáciu aktivít v niektorej z oblastí verejnej prospešnosti. Tento mechanizmus v sebe spája významný motivačný faktor pre platcov daní z príjmov s unikátnou administratívnou voľnosťou použitia prostriedkov, časovou disponibilitou mechanizmu a dopredu definovaným spôsobom verejnej kontroly využitia týchto finančných prostriedkov.

13. ZDROJE

- Holčíková, J.: Koncept budovania funkčnej siete ekocentier a lesných škôl v Bratislavskom samosprávnom kraji. Pracovný dokument Odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov, Bratislavský samosprávny kraj. Júl 2015
- Niva Moravy a Dyje. Zažiť prírodu (brožúra). Weinviertel Management, WWF, 2013
- Pokorný, V.: Devínska Nová Ves, vlastivedná monografia, DTP, 1995, str. 254
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja BSK + Stratégia rozvoja vidieka BSK: <http://www.region-bsk.sk/koncepcne-materialy.aspx>
- Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v BSK na r. 2013-2018: <http://www.region-bsk.sk/dokumenty-koncepcne-materialy.aspx>
- Stratégia rozvoja vidieka BSK na roky 2016-2020. VVMZ spol. s r.o., 2016
- Súčasný stav udržateľnej mobility a turizmu v Podunajskom regióne. VVMZ spol. s r.o., 2013
- Štefunková, D., Kiss-Csáji, K., Ševčíková, H.: Správa o činnosti organizácie SAV za rok 2005, Ústav krajinnej ekológie SAV. Bratislava 2006, s.10
- Zámer kaštieľ a sýpka Čunovo. Rekonštrukcia NKP a adaptácia na ekocentrum a návštevnícke centrum. Patrik Martin, december 2016.
- dropie.sazp.sk/areal-krajina-naokolo
- fns.uniba.sk
- myzahorie.sme.sk/c/5033454/cez-rieku-moravu-pribudnu-dva-mosty.html#ixzz4wuoq7Q9S
- www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/prehlady-skol.html?page_id=9725
- www.daphne.sk
- www.donauauen.at
- www.envirogov.sk
- www.horaren.sk
- www.lipka.cz
- www.lipka.cz/jezirko?idm=23
- www.lipka.cz/kamenna?idm=24
- www.lipka.cz/lipova?idm=20
- www.lipka.cz/rozmarynek?idm=22
- www.lipka.cz/rychta?idm=21
- www.minzp.sk/files/oblasti/politika-zmeny-klimy/nas-sr-2014.pdf
- www.npmalafatra.sk/sprava-np-mala-fatra/
- www.region-bsk.sk/strategia-rozvoja-turizmu-v-bratislavskom-kraji-do-roku-2020.aspx
- www.sands.broz.sk/zahorie/sk/zakladne-informacie.html
- www.sopsr.sk
- www.sosna.sk
- www.spirala.sk
- www.statpedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-ispv-ms-zs-gym/gymnazia/prierezove-temy/metodicke-usmernenie-k-prierezovej-teme-environmentalna-vychova.pdf
- www.stromzivota.sk
- www.wiennews.at
- www.wwt.org.uk/wetland-centres/london/
- www.zajezka.sk/sk/content/vzdel%C3%A1vacie-centrum-zaje%C5%BEov%C3%A1
- www.zivica.sk

14. ZOZNAM PRÍLOH

- Príloha č. 1: SWOT ANALÝZA AKTUÁLNEHO SYSTÉMU ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, VZDELÁVANIA A OSVETY V BRATISLAVSKOM KRAJI
- Príloha č. 2: AKČNÝ PLÁN
- Príloha č. 3: MAPA NÁVRHU SIETE ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACÍCH CENTIER V BSK
- Príloha č. 4: ZOZNAM POSKYTOVATEĽOV EVVO V BSK
- Príloha č. 5: SKÚSENOSTI KRAJOV Z ČESKEJ REPUBLIKY S PODPOROU EVVO
- Príloha č. 6: PRÍKLADY DOBREJ PRAXE – ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ
- Príloha č. 7: PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU EVVO NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK

14.1 Príloha č. 1: SWOT ANALÝZA AKTUÁLNEHO SYSTÉMU ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, VZDELÁVANIA A OSVETY V BRATISLAVSKOM KRAJI

	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
prostredie kraja:	<ul style="list-style-type: none"> • existencia prírodne cenných a zaujímavých lokalít v regióne, pomerne vysoký podiel chránených území 	<ul style="list-style-type: none"> • znečistenie ovzdušia (najmä z dopravy, stavebnej činnosti, priemyslu), • vysoká miera urbanizácie, vysoký dopyt po využívaní prírodných zdrojov, • vysoká produkcia odpadu - či komunálneho, či z obchodu a služieb, či z priemyslu
systém a obsah EVVO:	<ul style="list-style-type: none"> • ukotvenosť EVVO vo vzdelávacom systéme vo forme Prierezovej témy, • existencia odborných inštitúcií, zaoberajúcich sa EVVO, • viacero metodických materiálov pre pedagógov (nie však pre všetky témy), • existencia pestrej metodológie EVVO, • existujúci systém prípravy budúcich pedagógov v odbore EVVO, • existujúca základňa motivovaných a nadšených pedagógov v oblasti EVVO, • existencia dobrých a inšpiratívnych projektov EVVO (napríklad program Zelená škola, GLOBE, Beagle a iné), • existencia príkladov dobrej praxe (včleňovanie EVVO do ŠkVP), efektívnych foriem EVVO, • celoplošná a systematická realizácia neformálnej environmentálnej výchovy pre všetky cieľové skupiny štátnymi aj neštátnymi organizáciami, • pozitívne výsledky napríklad v problematike triedenia odpadov, šetrenia vodou, energií, • odborné a organizačné kapacity mimovládnych organizácií (aj ako nositelia inovácií), • dostatok prístupných aktuálnych informácií, • existencia rezortného portálu o ŽP, • existencia ekoporadenskej siete - poradné portály pre verejnosť (napr.: www.biospotrebitel.sk, www.ekoporadna.sk), poradenstvo v bioobchodoch a pod. 	<ul style="list-style-type: none"> • prierezová téma ENV - formálnosť realizácie – niektoré školy výrazný posun, niektoré ťažký formalizmus, • slabá/nedostatočná spolupráca odborných inštitúcií, zaoberajúcich sa EVVO, • viaceré vzdelávacie aktivity v systéme prípravy budúcich pedagógov v odbore EVVO sú formálne a plytké (platí aj pre mnohé akreditované vzdelávania pedagógov v praxi), • nesystematické vzdelávanie pedagógov v praxi, • nesystémová podpora koordinátorov ENV na školách - častokrát chýba podpora vedenia, • formalizmus (najmä pri plnení Prierezovej témy Environmentálna výchova), nesystémový prístup vo vyučovacom procese, • nedostatočný výskum, nejestvujúca reflexia plnenia cieľov EVVO, • chýbajúci jednotný informačný systém v rámci EVVO, • chýbajúca jednotná učebnica pre environmentálnu výchovu pre ZŠ aj SŠ, • nedostatočná príprava učiteľov v rámci štúdia na Pedagogických fakultách (chýba cieľavedomosť, systém, spolupráca škôl), • mizivé výsledky vo výchove k občianskej angažovanosti, • mizivé výsledky v témach ochranných (ochrana lesa, biodiverzity) - chýbajú praktické aktivity z oblasti OP a ŽP, terénne exkurzie s využitím náučných chodníkov a informačných tabúľ informujúcich o danom chránenom území, možnosti škôl spolupracovať s regionálnymi správami CHKO/NP, • slabá EVVO pre samosprávy a pre podnikateľské subjekty, firemný manažment - čiastočne SAŽP a iné vzdelávacie inštitúcie vykonávajú vzdelávanie pre samosprávy a iné podnikateľské subjekty, • chýbajúca infraštruktúra EVVO, žiadne ekocentrá pravidelne poskytujúce svoje skúšky školám, verejnosti, • zlé a bezvýsledné nastavenie stratégie budovania siete štátnych stredísk environmentálnej výchovy, • nedostatok investícií do rozvoja systému, všeobecne nedostatok financií, • chýbajúca podpora zo strany štátu vo forme férovej súťaže o najlepšie projekty EVVO.

	PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
prostredie kraja:	<ul style="list-style-type: none"> využitie Dunaja a jeho zázemia ako turistickej atraktivity (aj na účely EVVO), využívanie nových a účinných eko-technológií, vinohradníctvo a vinárstvo - potenciál pre cestovný ruch 	<ul style="list-style-type: none"> nelegálne skládky a environmentálne záťaže v území kraja, vysoký tlak na životné prostredie - znečisťovanie vody, pôdy, ovzdušia, vysoká urbanizácia územia, negatívne dôsledky klimatických zmien, vrátane povodňovej hrozby, strata vzácných ekosystémov na území kraja
system a obsah EVVO:	<ul style="list-style-type: none"> medzinárodné dohovory (Vilniuská Stratégia), Národná stratégia TUR, ... príprava ďalších strategických dokumentov - Environmentálna stratégia SR, Agenda 2030 pre SR pokrytie / otvorenie nových tém v metodických materiáloch pre pedagógov, príťažlivosť environmentálnych tém pre žiakov/študentov, nevyužitý potenciál enviroorganizácií, odborných inštitúcií, potenciál EÚ fondov (príklad ČR), existencia malých grantových schém pre EVVO - Enviroprojekt na Ministerstve školstva SR, Zelený vzdelávací fond na MŽP SR, existencia podnikateľských subjektov so záujmom o spoluprácu a prezentáciu formou environmentálnych aktivít (nie formou spotrebiteľských súťaží), monitoring existencie študijných odborov zameraných na EVVO a ich podpora zo strany štátu (vysoké školstvo...), potenciál na spoluprácu medzirezortných organizácií, komplexný prístup v EVVO – napr. mediálna výchova a envirovýchova si nekonkurujú, vedia sa práve vzájomne ako prierezové témy podporiť, diskusia o zavedení povinného predmetu „enviro. výchova a vzdelávanie“ s dôrazom na formu a obsah pre všetky učiteľské smery na VŠ = skvalitnenie vzdelávania budúcich pedagógov, potenciál spolupráce s materskými centrami ... matky ako jedna z dôležitých cieľových skupín - základ pre formovanie hodnôt aj vnímanie prírody, potenciál spolupráce s lesnými materskými a základnými školami + vytvorenie legislatívnych podmienok pre ich fungovanie – spolupráca s ČR, tvorba malých pracovných regionálnych skupín, ktoré by sa raz mesačne stretávali a informovali sa, koordinovali EVVO v danom regióne – napr. v ZV a okolí funguje, zintenzívnenie spolupráce s ČR – výmena metodík, skúseností s evaluáciou envirovýchov. programov a pod., existujúce skúsenosti s budovaním a prevádzkou ekocentier v ČR, príležitosť vybudovať na Slovensku s využitím siete ekopedagógov a odborných inštitúcií odbor envigogiky. 	<ul style="list-style-type: none"> súperenie environmentálnej výchovy s inými prierezovými témami na školách, chybné chápanie úlohy koordinátorov ENV na školách - chýba podpora vedenia a spolupráca ostatných kolegov, nejestvujúci koordináčny medzirezortný a medzisektorový orgán pre EVVO na úrovni štátu, ani na nižších úrovniach verejnej správy, ťažkopádnosť reakcií systému na aktuálne výchovné a vzdelávacie výzvy (niektoré aktuálne témy chýbajú v PT ENV), nevyjasnenosť kompetencií rezortov v EVVO, nedostatočný dôraz na environmentálne témy v občianskej a v etickej výchove – nevyužitý potenciál týchto predmetov, nedostatočná spolupráca s rezortnými inštitúciami (systémová spolupráca a koordináciu praktickej EVVaO v SR), nedostatočná spolupráca medzi štátnymi rezortnými inštitúciami, negatívny vplyv médií, reklamy, vzorov (v rodine, medzi rovesníkmi aj medzi "celebritami"), malá podpora a záujem médií o environmentálne témy, nejestvujúca spoločenská objednávka na efektívny systém EVVO - nezáujem zo strany štátu.

14.2 Príloha č. 2: AKČNÝ PLÁN

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO				
Opatrenie 1.1 Rozvoj infraštruktúry pre realizáciu EVVO				
1	Obnovenie Centra environmentálnej výchovy SOFRON na PRIF UK v Bratislave.	2019-2020	Environmentálna sekcia PRIF UK	UK
2	Aktualizácia informačných systémov – náučné chodníky.	2018	PRIF UK	PRIF UK
3	Podpora budovania siete lesných klubov (ako potenciálnych lokálnych ekocentier).	priebežne	Asociácia detských lesných klubov na Slovensku	samofinancovanie/ individuálne
4	Vybudovanie Infocentra Kamzík v BA.	2018-2020	MLB, Daphne	Interreg SK-AT
5a	Vytvorenie Ekocentra v BA-Devínskej Novej Vsi - 2018-2020 - zodpovedná MČ BA DNV - Interreg SK-AT.	2018-2020	Lead partner projektu je mesto Stupava, túto aktivitu má MČ DNV	Interreg SK-AT
5b	Vytvorenie zázemia pre EV vo forme besiedky v areáli Sandbergu - 2018-2020 - zodpovedná org. BROZ - Interreg SK-AT.			
6	Vybudovanie ekocentra v Stupave.	2018-2020	Obec Stupava	Interreg SK-AT
7	Vybudovanie ekocentra v Čunove.	podanie projektu - jeseň 2018, 2019 - realizácia, 2020 - prevádzka	BSK (MČ BA Čunovo, ŠOP SR)	Interreg SK-AT 1,6 mi. Eur
8	Vybudovanie ekocentra v Cvernovke, BA.	2020	Nadácia Cvernovka (+živica a iné MVO)	200 tis. Eur
9	Vybudovanie ekocentra na Búdkovej ceste v BA.	2018	GreenFoundation	GreenFoundation
10	Vybudovanie ekocentra Modra - Piesok.	2020	Mesto Modra	Modra, BSK-BRDS, granty
11	Múzeum včelárstva – ekocentrum v Kráľovej pri Senci – zlepšenie infraštruktúry.	2020	Múzeum včelárstva	BSK-BRDS

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO				
Opatrenie 1.2 Rozvoj informačnej a metodickej podpory pre realizáciu EVVO				
1	Projekt zameraný na informovanie o biodiverzite Slovenska.	potenciálne, po schválení 2019-2023	PRIF UK	OP KŽP
2	Tlač materiálov v rámci aktivít ekocentra Kamzík v BA.	2018-2020	MLB, Daphne, ŠOP SR	Interreg SK-AT
3	Metodická a informačná podpora prostredníctvom Enviroportálu, web stránky MŽP SR a web stránky SAŽP (ako aj aktivity, akcie, ekomapa a pod.)	2018-2020	MŽP SR	MŽP SR
4	Metodická a informačná podpora (prostredníctvom akreditovaných programov pre školy aj verejnosť) SMOPAJ.	2018-2020	SMOPAJ	SNM
5	Metodická a informačná podpora PEV.	2018-2020	BSK	BSK

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO				
Opatrenie 1.3 Podpora rozvoja a rozširovania ľudských kapacít poskytovateľov EVVO				
1	Vybudovanie systému certifikácie EVVO.	2019	MŽP SR - Špirála	BSK
2	Pravidelné stretnutia poskytovateľov EVVO.	raz ročne od 2018	BSK	BSK
3	Nastavenie systému vzdelávania lesných klubov.	2018 - 2020	Asociácia DLK	samofinancovanie/ individuálne
4	Nastavenie systému certifikácie lesných klubov.	2018	Asociácia DLK	samofinancovanie/ individuálne
5	Podpora učiteľských aprobácií na stredných a vysokých školách – učitelia pre prax.	2018 -2020	UK – vysoké školy/ stredné pedagogické školy/ŠPÚ	BSK, MŠVVaŠ SR, Nadácia tatra banky

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO				
Opatrenie 1.4 Koncepčné zapojenie miest a obcí BSK do realizácie EVVO				
1	Vytvorenie zoznamu pracovníkov obcí s agendou EVVO.	2018	BSK	BSK
2	Vzdelávanie pracovníkov obcí s agendou EVVO.	2018 - 2020	BSK	BSK
3	Rozvoj spolupráce a vytváranie partnerstiev medzi obcami pri realizácii EVVO.	2018 - 2020	BSK	BSK

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO				
Opatrenie 1.5 Rozvoj spolupráce medzi verejnou správou, poskytovateľmi EVVO, školami a ďalšími subjektmi				
1	Environmentálne informačné semináre pre zamestnancov verejnej správy (obecných úradov).	2018-2020	BSK	BSK

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 1: Rozvoj kapacít a kvality EVVO				
Opatrenie 1.6 Hodnotenie PEV za účelom zvyšovania kvality produktov EVVO				
1	Nastavenie systému evaluácie pre skvalitnenie EVVO.	2018-2019	BSK	BSK
2	Monitorovanie stavu EVVO v jednotlivých oblastiach.	Od 2019	BSK	BSK
3	Podpora PEV v evaluácii produktov EVVO.	Od 2019	BSK	BSK

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 2: EVVO zameraná na deti a mládež				
Opatrenie 2.1 Realizácia kvalitných vzdelávacích programov a aktivít EVVO v školách a školských zariadeniach				
1	Celoročná ponuka kvalitných produktov EVVO pre všetky stupne škôl.	2018 - 2020	Daphne, MLB, Živica, Strom života	Individuálne, poplatky prijímateľov
2	Podpora koordinátorov ENV na školách (zoznam kontaktov, distribúcia materiálov, stretnutia 2x ročne).	2018 - 2020	BSK	BSK
3	Podpora účasti škôl v dlhodobých programoch a projektoch EVVO (Zelená škola, Mladí reportéri pre ŽP a pod.).	2018 - 2020	BSK	BSK-BRDS

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 2: EVVO zameraná na deti a mládež				
Opatrenie 2.2 Systematické vzdelávanie pedagogických pracovníkov škôl a školských zariadení v oblasti EVVO				
1	Pravidelný mentoring od vysokoškolských pedagógov pre učiteľov ZŠ a SŠ (1x mesačne).	Od 2018	PRIF UK	PRIF UK
2	Vzdelávanie prostredníctvom akreditovaného vzdelávania pedagógov- vytvoriť ponuku vzdelávania min 1x mesačne.	2018 - 2020	MPC, SAŽP, PEV	MŽP SR, MŠVVaŠ SR
3	Informovanie pracovníkov škôl cez národný osvetový projekt „Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku“.	2018-2022	SAŽP	OP KŽP

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 2: EVVO zameraná na deti a mládež				
Opatrenie 2.3 Podpora výučby v bezprostrednom kontakte s prírodou				
1	Celoročná ponuka kvalitných produktov EVVO realizovaných priamo v prírode pre všetky stupne škôl.	2018 - 2020	Daphne, MLB, Živica, Strom života	Individuálne, poplatky prijímateľov
2	Vzdelávanie pedagógov v oblasti výučby povinných predmetov v exteriéri.	2018 - 2020	MPC, PEV	MŠVVaŠ SR
3	Metodická a finančná podpora tvorby prírodných záhrad, učební v prírode, arborét, miest bohatých na biodiverzitu.	2018 - 2020	BSK, MPC, PEV	MŠVVaŠ SR, MŽP SR
4	Legislatíva umožňujúca začlenenie detských lesných klubov/lesných škôlok do siete škôl a školských zariadení a možnosť zakladania štátnych lesných škôlok a škôl podobne ako je to v zahraničí, napríklad v ČR.	2018 - dlhodobé	Asociácia DLK	Asociácia DLK

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 3: EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť				
Opatrenie 3.1 Podpora realizácie kvalitných programov a projektov EVVO				
1	Podpora činností environmentálne zameraných materských centier/klubov.	2018 - 2020	obecné úrady	participatívne rozpočty MČ BA, resp. obcí
2	Koordinácia dobrovoľníckych akcií pre mládež a verejnosť v oblasti EVVO.	2018 - 2020	BDC-Bratislavské dobrovoľnícke centrum/CARDO- -Národné dobrovoľnícke centrum/ Slovenský skauting	finančné dary, resp. ľudské zdroje súkromného sektora

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 3: EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť				
Opatrenie 3.2 Podpora rozvoja a činnosti ekoporadní a informačných centier				
1	Aktualizácia ekomapy BSK.	2019	BSK	BSK
2	Vytvorenie / aktualizácia zoznamu ekoporadní a informačných centier v BSK. Vytvorenie zoznamu tém, v ktorých je potrebné zabezpečiť ekoporadenstvo v BSK.	2018 - 2019	BSK	BSK
3	Zabezpečenie kvalitných služieb ekoporadenstva v BSK.	2018 - 2020	BSK	BSK-BRDS

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 3: EVVO pre špecifické skupiny a verejnosť				
Opatrenie 3.3 Rozvoj EVVO vo verejnej správe a podnikateľskom sektore				
1	Realizácia zeleného auditu na Úrade BSK – pozitívna motivácia.	2018 - 2019	BSK	BSK
2	Zelené úradovanie na Úrade BSK - pozitívna motivácia.	2019	BSK	BSK
3	Vzdelávanie verejnej správy a súkromného sektora v oblasti prioritných tém životného prostredia v BSK.	2018 - 2022	SAŽP	OP KŽP

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 4: Systémový prístup k realizácií EVVO				
Opatrenie 4.1 Zavedenie kvalitného a efektívneho koordináčného a systémového prístupu pri realizácii EVVO v BSK				
1	Vytvorenie pozície krajského koordinátora EVVO.	Máj 2018	BSK	BSK
2	Vytvorenie databázy subjektov EVVO v BSK.	priebežne 2018-2019	SOFRON PriF UK	UK
3	Vytvorenie a aktualizácia databázy ľudských kapacít v oblasti EVVO.	Apríl 2018	PRIF UK, Nadácia Cvernovka, Špirála	PRIF UK, Nadácia Cvernovka, Špirála
4	Vytvorenie Poradnej skupiny EVVO v BSK.	Máj 2018	BSK	BSK
5	Odpočet plnenia KEVC v BSK.	2019-2021	BSK	BSK

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 4: Systémový prístup k realizácií EVVO				
Opatrenie 4.2 Finančné zabezpečenie systému EVVO				
1	Vytvorenie nového dotačného mechanizmu BSK vrátane oblasti ŽP/EVVO.	2018	BSK	BSK
2	Realizácia semináru pre obce v oblasti informovania o možnostiach financovania oblasti EVVO + príklady dobrej praxe.	2018	BSK+Nadácia Cvernovka	BSK + Nadácia Cvernovka
3	Zavedenie systému vzdelávacích poukazov pre oblasť EVVO.	2019	BSK, MŠVVaŠ SR	BSK, MŠVVaŠ SR

P.Č.	AKTIVITA	ČASOVÝ PLÁN	ZODPOVEDNOSŤ	FINANCOVANIE
PO 4: Systémový prístup k realizácií EVVO				
Opatrenie 4.3 Vytvorenie informačného systému ŽP/EVVO a využívanie nových informačných a komunikačných kanálov				
1	Vytvorenie samostatnej sekcie na stránke BSK – EVVO (kontakty, články, materiály a pod.).	2018	BSK	BSK

Časový plán jednotlivých opatrení

Opatrenie - č. aktivity	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 - 1						
1.1 - 2						
1.1 - 3	priebežne					
1.1 - 4						
1.1 - 5						
1.1 - 6						
1.1 - 7	podanie projektu jeseň 2018	realizácia	prevádzka			
1.1 - 8						
1.1 - 9						
1.1 - 10						
1.1 - 11						
1.2 - 1		potenciálne, po schválení 2019-2023				
1.2 - 2						
1.2 - 3						
1.2 - 4						
1.2 - 5						
1.3 - 1						
1.3 - 2	raz ročne od 2018					
1.3 - 3						
1.3 - 4						
1.3 - 5						
1.4 - 1						
1.4 - 2						
1.4 - 3						
1.5 - 1						
1.6 - 1						
1.6 - 2		Od 2019				
1.6 - 3		Od 2019				
2.1 - 1						
2.1 - 2						
2.1 - 3						
2.2 - 1	Od 2018					
2.2 - 2						
2.2 - 3						
2.3 - 1						
2.3 - 2						
2.3 - 3						
3.1 - 1						
3.1 - 2						
3.2 - 1						
3.2 - 2						
3.2 - 3						
3.3 - 1						
3.3 - 2						
3.3 - 3						
4.1 - 1	Máj					
4.1 - 2	Marec					
4.1 - 3	Apríl					
4.1 - 4	Máj					
4.1 - 5						
4.2 - 1						
4.2 - 2						
4.2 - 3						
4.3 - 1						

14.3 Príloha č. 3: MAPA NÁVRHU SIETE ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACÍCH CENTIER V BSK

Legenda

Realizované ekocentrá

● Mikroregionálne

● Lokálne

Potenciálne ekocentrá

● regionálne, zámer

● mikroregionálne, zámer

● mikroregionálne, idea

● lokálne, idea

▭ Hranica kraja

▨ Chránené vtáčie územie (CHVÚ)

▨ Územie európskeho významu (ÚEV)

▨ Ramsarská lokalita

▨ Veľkoplošné chránené územie

▨ Maloplošné chránené územie

▨ Územie s väzbou na kultúrno-historický potenciál

▨ Vodná plocha

— Železnica

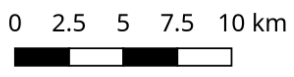
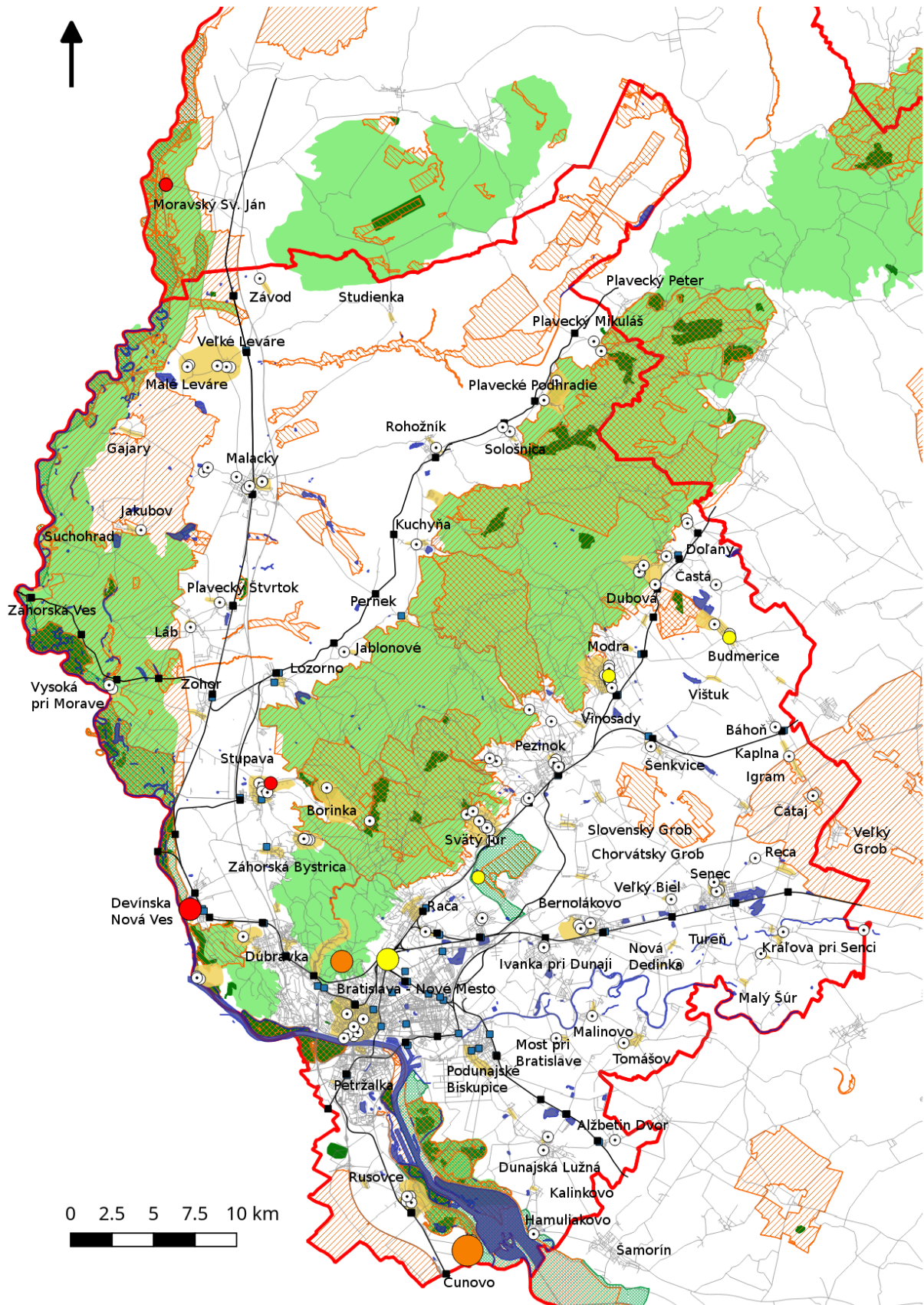
— Cesty

⊙ Kultúrno-historická hodnota

■ Zariadenie ŽSR

■ Prestupový bod integrovanej dopravy

14.4 Príloha č. 4: ZOZNAM POSKYTOVATEĽOV EVVO V BSK

Názov subjektu/ web-FB-blog	Právna subjekt- vita/ prevádzkovateľ	Popis činnosti	Sídlo
Abeland www.abeland.sk	Súkromná rodinná farma	Poskytuje program pre školy a počas jarných a jesenných mesiacov je jeden deň v týždni otvorený aj pre verejnosť (sobota). Návštevníkom približuje spôsob života našich predkov, ponúka jazdu na koni, starostlivosť a kŕmenie domácich zvierat, tradičné ľudové remeslá, spoznávanie prírody atď.	Lozorno
ArTUR ozartur.sk	Občianske združenie	Celoslovenské občianske združenie s vlastným vzdelávacím centrom - Ekocentrum ArTUR, kde poskytuje ďalšie vzdelávanie pre dospelých a odbornú prípravu v oblasti udržateľnej architektúry, staveľstva a bývania ako aj obnovy tradičných domov a širších environmentálnych tém. Akreditované kurzy robí v oblasti využitia prírodných materiálov v stavebníctve. Cieľovou skupinou vzdelávania sú najmä dospelí na slovenskej, regionálnej aj lokálnej úrovni. Združenie robí nepravidelné podujatia pre deti a žiakov, no v budúcnosti sa chystá túto činnosť rozšíriť. V Ekocentre organizuje aj otvorené akcie pre verejnosť najmä rodiny s deťmi.	Hrubý Šúr
Biofarma Príroda www.biofarma.sk	Orava - stav spol. s r.o.	Farma so salašom, kolibou a areálom s ihriskami a ohradami so zvieratami v katastri obce Stupava. Materské a základné školy ju využívajú pre potreby školského výletu, verejnosť zariadenie využíva najmä počas voľných dní. V rámci exkurzie sa záujemcovia oboznámia so životom na hospodárskom dvore a výrobou produktov (syr a chlieb) a pod. Zariadenie neposkytuje ekovýchovné programy s iným zameraním.	Stupava
Botanická záhrada uniba.sk/o-univerzite/fakulty-a-dalsie-sucasti/botanicka-zahrada-uk	Vedecko-pedagogické pracovisko Univerzity Komenského v BA	Poslaním je udržiavať a rozširovať zbierky živých rastlín, pomáhať vo výchovnovzdelávacej činnosti odborným školám i pracoviskám a poskytovať odborné informácie širokej verejnosti (napr. vo forme odborných sprevádzaných exkurzií).	Bratislava – MČ Karlova Ves

Bratislavské regionálne ochranárske združenie (BROZ) www.broz.sk	Občianske združenie	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizuje nepravidelné exkurzie a vzdelávacie aktivity pre rôzne cieľové skupiny, najmä v oblasti ochrany vôd a lužných lesov. Ponúka vzdelávacie programy na ekofarme na Veľkolélskom ostrove (obec Veľký Lél, okres Komárno).	Bratislava – MČ Karlova Ves
DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie www.daphne.sk	Občianske združenie	Má celoslovenskú pôsobnosť vo vzdelávaní učiteľov a príprave metodických materiálov. Vzdelávacie programy pre školy ponúka nepretržite od roku 1999 v Bratislavskom, Trenčianskom a Trnavskom kraji a od roku 2010 aj v Nitrianskom a Banskobystrickom kraji. V období rokov 1999 – 2005 Daphne prevádzkovalo Ekocentrum v priestoroch DK Devín, avšak v roku 2006 bolo Ekocentrum zatvorené z dôvodu neustále sa zvyšujúceho nájmu a chýbajúcej podpory zo strany miestnej samosprávy. Od roku 2006 prebieha realizácia ekovýchovných programov na školách a v exteriéri.	Bratislava – MČ Podunajské Biskupice
Horáreň Horský park www.horaren.sk	Nadácia Horský park	Ponúka priestor pre organizovanie aktivít pre deti a osláv. Taktiež je tu možnosť organizovať rôzne podujatia aj pre dospelých ako napríklad výstavy, semináre, prednášky, teambuilding až pre 40-50 ľudí. V horárni sa prevádzkuje lesná škola, funguje tu lesné kino, Mama-centrum a iné.	Bratislava – Staré Mesto
Envirosvet www.envirosvet.sk	Občianske združenie	V súčasnosti realizuje pravidelný eko-krúžok na ZŠ Veternicova a poskytuje environmentálne vzdelávacie programy pre školy. Nemajú vlastné priestory ekocentra.	Bratislava – Karlova Ves
Green Foundation greenfoundation.eu	Nadácia	V rámci Slovenska koordinuje „Roots and shoots“ (Korienky a výhonky), medzinárodný program zameraný na zapájanie detí a komunít do praktických aktivít na ochranu prírody pod záštitou Jane Goodalovej.	Bratislava – Staré Mesto
IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže www.iuventa.sk	Príspevková organizácia MŠVVaŠ SR	Predmetom jej činnosti je práca s mládežou mimo školy a rodiny a mládežnícka politika na Slovensku aj mimo neho (medzinárodná spolupráca). Poskytuje (nielen) mládežníckym pracovníkom a lídrom vzdelávacie, metodické a informačné aktivity zamerané najmä na podporu a rozvoj výskumu v oblasti mládeže. Kurzy a školenia ponúka aj pre zástupcov samospráv, zodpovedných za mládežnícku problematiku a pre všetkých, ktorí majú špecifické potreby.	Bratislava – Karlova Ves

Jablonka	Občianske združenie	Na súkromnom pozemku v obci Kuchyňa vybuďovalo Ekodomček, ktorý v súčasnosti slúži najmä ako komunitné centrum, kde sa organizujú stretnutia a dobrovoľnícke akcie na ochranu prírody. OZ spolupracovalo na zakladaní lesných škôlok v Stupave a Lamači, pričom na prevádzke lesnej škôlky v Lamači sa naďalej podieľa. Venuje sa predaju odrôd starých ovocných stromov a krov, ekovýchove a tradičným remeslám.	Kuchyňa
Klub stráže prírody	Občianske združenie	Združuje členov stráže prírody najmä na území Bratislavského kraja. Poslaním organizácie je praktická ochrana prírodných hodnôt regiónu, skvalitnenie výkonu strážnej služby v oblasti západného Slovenska, práca s verejnosťou a environmentálna výchova.	Bratislava – Staré Mesto
Mestské lesy v Bratislave www.ba-lesy.sk	Príspevková organizácia hl. mesta Bratislava	Starajú sa o priestor bratislavského lesoparku a budujú vzdelávaciu infraštruktúru najmä v oblasti Partizánskej lúky a okolia na Železnej studničke. Priamo v budove MLB, v zasadacej miestnosti, realizujú vzdelávacie programy pre školy. Programy prebiehajú aj v exteriéri. Pravidelne organizujú Lesnícke dni - osvetovú akciu pre širokú verejnosť.	Bratislava – Nové Mesto
Modrá sova www.modrasova.sk	Občianske združenie	Poslaním je napĺňanie potrieb lokálnych komunit, ochrana a tvorba životného prostredia, rozvoj informovanosti, občianskej spolupatričnosti a spolupráce. Realizuje denné edukačné programy so zameraním na ekovýchovu pre deti v rámci Lesného klubu Jadierko, vo vzdelávacom centre Makovice ponúka odborné poradenstvo, vzdelávanie, kurzy aj workshopy a iné. K dlhodobým cieľom patrí iniciovanie vzniku prírodného areálu v Stupave slúžiaceho nielen miestnej komunite a celému mikroregiónu Záhorie.	Stupava
Pod Gaštankou www.podgastankou.sk	Súkromná rodinná farma	Rodinná farma, ktorá ponúka programy pre rodiny s deťmi, jazdu na koni, v areáli nájdete aj bylinkovú záhradu, mini ZOO s domácimi zvieratami. Súčasťou farmy sú náučné stanovišťa zamerané na poznávanie života domácich zvierat.	Modra
Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) www.dravce.sk	Občianske združenie	Aktívna v ochrane prírody, organizuje nepravideľné exkurzie a vzdelávacie aktivity pre rôzne cieľové skupiny v oblasti ochrany dravcov.	Bratislava - Dúbravka

<p>SAOLA saolask.blogspot.sk</p>	<p>Občianske združenie</p>	<p>Zamerané na praktickú ochranu prírody a vzdelávanie detí. Pôsobí na základných školách v Bratislave, na Záhori a v oblasti Malých Karpát, kde realizuje interaktívne vzdelávacie programy na rôzne témy (netopiere, krkavcovité vtáky a pod.), ako aj praktické aktivity (napr. monitoring netopierov, výroba búdok, atď.)</p>	<p>Bratislava</p>
<p>Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) www.sazp.sk</p>	<p>Príspevková organizácia MŽP SR</p>	<p>Úlohou je zvyšovanie environmentálneho povedomia. Zabezpečuje praktickú, metodickú, publikačnú, projektovú a koncepčnú činnosť. Cieľovou skupinou sú školy (materské, základné, stredné), koordinátori a odborní pracovníci environmentálnej výchovy, zamestnanci štátnej správy a široká verejnosť. Realizuje celoslovenské súťaže a programy pre školy, pobytové a jednodňové programy v SEV Dropie, prednášky, workshopy, školenia a konferencie.</p>	<p>Banská Bystrica</p>
<p>Sloboda zvierat www.slobodazvierat.sk</p>	<p>Občianske združenie</p>	<p>Celoslovenská nezisková organizácia pre ochranu zvierat, ktorá pracuje formou kampaní, zmeny legislatívy, výchovy, osvetu a priamou záchranou zvierat v útlkoch pre zvieratá. Jej výchovno-vzdelávacie centrum ponúka programy, prednášky aj besedy pre MŠ, ZŠ i SŠ. V rámci BSK lektorujú aj priamo na školách.</p>	<p>Bratislava - Dúbravka</p>
<p>SOS/BirdLife Slovensko – Slovenská ornitologická spoločnosť www.vtaky.sk</p>	<p>Občianske združenie</p>	<p>Mimovládna organizácia aktívna v ochrane prírody, organizuje nepravidelné exkurzie a vzdelávacie aktivity pre rôzne cieľové skupiny v oblasti ochrany vtákov.</p>	<p>Bratislava-Ružinov</p>
<p>Strom života www.stromzivota.sk</p>	<p>Občianske združenie</p>	<p>Ponúka programy environmentálnej výchovy, ktoré sú založené na systémových (holistických) základoch v environmentálnych témach, v oblasti ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva. Podporuje rozvoj tvorivosti, komunikačných a prezentačných zručností ako aj projektové riadenie detí a mládeže.</p>	<p>Bratislava – Staré Mesto</p>
<p>SZOPK - Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny www.szopk.sk</p>	<p>Občianske združenie</p>	<p>Poslaním je pôsobiť na svojich členov, inštitúcie a verejnosť v duchu zodpovednosti za stav a vývoj životného prostredia. Aj prostredníctvom svojich členských organizácií sa venuje vzdelávacej, výchovnej (napr. Miniopiterus - jarná migrácia žiab so školami) a propagačnej práci, informačnej, odbornej a poradenskej činnosti, kampaniam, organizovaním programov a podujatí, realizácii opatrení na ochranu prírody a životného prostredia a pod.</p>	<p>Prievidza</p>

<p>Štátna ochrana prírody SR (ŠOP SR) www.sopsr.sk</p>	<p>Príspevková organizácia MŽP SR</p>	<p>Vykonáva odbornú činnosť na úseku ochrany prírody a krajiny, vrátane správy jaskýň a na úseku ochrany druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi. Z troch správ CHKO, ktoré pôsobia v BSK, robí EV sporadicky iba Správa CHKO Malé Karpaty a CHKO Dunajské luhy (časť bývalého RCOPK Bratislava, a to najmä prostredníctvom strážcov prírody). Nemajú v tejto oblasti samostatne vyčlenených pracovníkov ani ponuku programov. EVVO je každoročne v Pláne hlavných úloh ŠOP (PHÚ).</p>	<p>Banská Bystrica</p>
<p>Múzeum včelárstva/ Včelárska paseka www.vcelarskapaseka.sk</p>	<p>Spoločnosť s ručením obmedzeným - zariadenie Slovenského zväzu včelárov</p>	<p>Jedno z najznámejších včelárskych kultúrno-osvetových centier slovenských včelárov. Zariadenie bolo otvorené už v roku 1932 ako včelárske učilište. V súčasnosti organizuje osvetové a vzdelávacie aktivity venované včelám. Múzeum zhromažďuje materiál a dokumenty o vývoji včelárstva a jeho využívaní v rozličných oblastiach života človeka.</p>	<p>Kráľová pri Senci</p>
<p>ZOO Bratislava www.zoobratislava.sk</p>	<p>Príspevková organizácia hl. mesta Bratislava</p>	<p>Jednou z jej hlavných činností je aj vzdelávanie verejnosti s cieľom nenásilnou formou vytvárať a upevňovať v ľuďoch zodpovednosť voči prírode. Robí tak prostredníctvom besied o zvieratách, náučných panelov a menoviek zvierat, podujatí (napr. tematické sprevádzania pre ZŠ a SŠ) a programov ekologickej výučby pre školy (ZŠ, SŠ), ako aj vedením prírodovedného krúžku.</p>	<p>Bratislava – Karlova Ves</p>
<p>Živica www.zivica.sk</p>	<p>Občianske združenie</p>	<p>Organizácia, ktorá inšpiruje k zmene. Venuje sa vzdelávaniu (zážitkové programy pre školy, celoslovenské programy ako Zelená škola, Záhrada, ktorá učí, Komenského inštitút, Sokratov inštitút a iné), ekoporadenstvu (mestské včely, eko-mapa, komunitné záhrady) a inšpiruje deti, učiteľov, firmy aj verejnosť k hľadaniu vlastnej cesty k životu v súlade s prírodou aj sebou samým.</p>	<p>Bratislava - Staré Mesto</p>

14.5 Príloha č. 5: SKÚSENOSTI KRAJOV Z ČESKEJ REPUBLIKY S PODPOROU EVVO.

Za účelom čo najlepšieho nastavenia predkladanej koncepcie a jej praktickej využiteľnosti pre Bratislavský samosprávny kraj, boli oslovené krajské úrady vybraných krajov v Českej republike, aby poskytli svoje skúsenosti so systémom podpory EVVO v kraji. Tieto kraje (Vysočina, Pardubický a Jihomoravský) majú fungujúcu krajskú koncepciu EVVO (alebo jej obdobu), resp. fungujúcu sieť stredísk environmentálnej výchovy / ekocentier. Boli im položené nasledovné 2 otázky:

1. *Odkiaľ pramení Vaša **hlavná motivácia** podporovať environmentálnu výchovu a vzdelávanie v regióne/kraji? Vyplýva to z platnej legislatívy, strategických dokumentov, aktuálnych prieskumov povedomia občanov, resp. existuje iný dôvod, prečo ste túto oblasť zaradili medzi priority financovania v regióne?*

2. *Akým spôsobom funguje **financovanie** ekocentier vo vašom kraji– ide o kombináciu súkromných zdrojov ekocentra s finančnou podporou kraja, alebo sa do podpory zapája aj lokálna, resp. národná úroveň?*

Kraj Vysočina

(Zdroj: Ing. Eva Navrátilová, Oddělení rozvoje a podpory ŽP, Odbor životního prostředí a zemědělství)

Ad 1:

Krajskú koncepciu ekologickej výchovy, vzdelávania a osvetu (EVVO) spracoval kraj Vysočina na základe zákona č. 123/1998 sb. V tomto roku ju aktualizuje v súlade so Štátnym programom EVVO a EP (environmentálne poradenstvo) z roku 2016.

Nejedná sa o koncepciu budovania a podpory siete environmentálnych centier, ale podpora realizátorov EVVO je do koncepcie zakomponovaná prostredníctvom spolufinancovania ich projektov, výmeny skúseností, spolupráce na projektoch kraja, ai.

Ad 2:

Financovanie prebieha prostredníctvom podpory projektov realizátorov EVVO, t. j. žiadateľov, či už sú to krajské dotačné schémy (napr. *GP Životní prostředí 2016*, *Ekologická výchova 2018*, *Zásady zastupitelstva kraje na podporu Místní agendy 21*) alebo národné zdroje ako program Životní prostředí alebo program priamo pre neziskové organizácie.

Kraj pravidelne usporadúva a financuje stretnutia realizátorov EVVO, ktoré sa striedajú po sídlach realizátorov, aby bol väčší priestor pre ich predstavenie. Na stretnutiach prebieha výmena skúseností, zhrnutie ročných aktivít, plány do nasledujúceho roku a kalendár významných akcií na nasledujúci rok, ktorý potom zverejňujú na krajskom portáli.

Kraj nepodporuje náklady na vybudovanie centier a prevádzkové náklady. Tiež nemá zriadenú žiadnu príspevkovú organizáciu ako napr. Jihomoravský kraj Lipku, ktorá zabezpečuje napĺňanie koncepcie.

Popri realizátoroch EVVO sa kraj zameriava na školských koordinátorov EVVO, verejnú správu a širokú verejnosť, prostredníctvom projektov a aktivít kraja a projektov spolupráce s partnermi.

Pardubický kraj

(Zdroj: RNDr. Vladimír Vrána, vedoucí Oddělení ochrany přírody, Odbor životního prostředí a zemědělství)

Ad 1:

Podpora ekovýchovných aktivit krajem je daná množstvím faktorů. Je to například existence „ekovýchovného podhubia“ v kraji, keďže už pri vzniku kraja existovalo a vyvíjalo aktívnu činnosť množstvo spolkov (vtedy občianskych združení). Ich spolupráca najmä s vtedajším človekom zodpovedným za životné prostredie, poľnohospodárstvo a vidiek (Ing. Petrem Šilarem) viedla k vytvoreniu a schváleniu *Koncepcie vzdelávania, výchovy a osvetý v oblasti životního prostředí v Pardubickém kraji* (<https://www.pardubickykraj.cz/koncepcie-vzdelavani-vychovy-a-osvety-v-oblasti-zivotniho-prostredii>). Koncepcia z roku 2003 bola následne aktualizovaná v roku 2008 (<https://www.pardubickykraj.cz/aktualizovana-koncepcie-environmentalniho-vzdelavani-vychovy-a-osvety>). Koncepcie boli schválené v čase, keď ekovýchova nebola v právnej úprave nijako viac zakotvená, z hľadiska kraja to bol teda významný počin (bola to pravdepodobne prvá či druhá takáto koncepcia v rámci republiky). Od tej doby je koncepcia postupne napĺňaná v rôznych oblastiach rôznou mierou úspešnosti.

Veľký význam majú dva nástroje vyplývajúce z koncepcie: pracovná skupina pre EVVO a vypisované dotačné (predtým grantové) tituly. V pracovnej skupine sú okrem zástupcov úradu (odboru školstva a odboru ŽP) tiež členovia krajského zastupiteľstva (zodpovední za školstvo, za sociálnu starostlivosť a neziskový sektor a za životné prostredie, poľnohospodárstvo a vidiek); ďalšími členmi sú zástupcovia neziskového sektora, zástupca Agentury ochrany prírody a krajiny ČR, zástupca Univerzity Pardubice, zástupca Regionální rozvojové agentury. Kraj už od roku 2002 vypisuje tituly na podporu ako ekovýchovných aktivít, tak tituly na podporu projektov o konkrétnu starostlivosť o životné prostredie. Kraj vníma potrebu ekovýchovného pôsobenia na všetky skupiny obyvateľov, ako aj pomerne aktívne zázemie pre takéto pôsobenie, dané sieťou ekocentier i ďalších aktívnych subjektov v kraji. V neposlednom rade je podpora tejto oblasti daná i konkrétnymi členmi krajského zastupiteľstva, veľmi aktívnymi v tejto oblasti.

Ad 2:

Financovanie ekocentier má v rámci kraja viac zdrojov. Ani kraj neuvolňuje taký objem finančných prostriedkov, ktorý by zaistil fungovanie všetkých ekocentier. Cielene (na základe vypisovaného výberového konania na dva roky) je podporovaný krajský koordinátor EVVO – ním sa dosiaľ opakovane stávalo asi najväčšie ekocentrum kraja (Ekocentrum PALETA), ktoré okrem pestrej škály ekovýchovných programov pre školy i verejnosť prevádzkuje aj pobytové centrum v Oucmaniciach. Ďalšie ekocentra majú možnosť získať dotáciu buď priamo z rozpočtu odboru životného prostredia a poľnohospodárstva (centrá, ktoré majú celoročnú prevádzku), alebo v rámci dotácie z programu EVVO, kde je podpora ekovýchovným centrom so sezónnou činnosťou jedným z podporovaných titulov. Ekocentrum Pasíčka, ktoré zároveň prevádzkuje záchrannú stanicu pre živočíchy, vyvíja činnosť v rámci Českého svazu ochránců přírody – aj touto cestou získava prostriedky. Na základe aktivity jednotlivých centier sú potom využívané aj národné zdroje. A v neposlednom rade je to šikovnosť jednotlivých centier získať finančné prostriedky od súkromných subjektov (rôzni podnikatelia apod.) či napr. od štátnych podnikov (Lesy ČR).

Jihomoravský kraj

(Zdroj: Mgr. Adéla Pásková, Odbor školství - oddělení prevence a volnočasových aktivit, referent pro mládež a EVVO)

Ad 1:

Strategickým dokumentom Jihomoravského kraje v oblasti EVVO je „*Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty JMK*“ a „*Program rozvoje Jihomoravského kraje*“, konkrétně prioritou 3 „*Atraktivní region pro obyvatele, návštěvníky i investory*“, opatření 3. c. „*Rozvoj kvality vzdělávání*“, aktivita 3. c. 9 „*Podpora informační gramotnosti, finanční gramotnosti, environmentálního vzdělávání a dalších specifických aspektů vzdělávání*“.

Ad 2:

Jihomoravský kraj (JMK) zriadil na realizáciu EVVO špecializovanú príspevkovú organizáciu s názvom Lipka – školské zariadenie pro environmentální vzdělávání. Lipka realizuje úlohy koncepcie pre rôzne cieľové skupiny a je zriaďovateľom poverená plniť vybrané úlohy akčného plánu, napr. organizáciu konferencií pre pedagógov, tvorbu metodických publikácií a pomôcok, metodickú pomoc pedagógov, prípravu a moderovanie okrúhlych stolov, redakcia Jihomoravských ekologov a pod.

V súčasnosti je príspevková organizácia Lipka financovaná zo 4 základných zdrojov:

- z príspevku od zriaďovateľa (JMK),
- zo štátneho rozpočtu,
- z vlastných príjmov (tržieb),
- z projektov (najmä z projektov EU).

Činnosti Lipky je možné zjednodušene rozdeliť do týchto oblastí:

- záujmové činnosti (krúžky, pobytové akcie, tábory a prímestské tábory...) – financované zo štátneho rozpočtu,
- vzdelávacie činnosti (podľa zadania zriaďovateľa; pre školy od MŠ po VŠ, pre pedagogických pracovníkov, verejnosť i iné vzdelávacie inštitúcie) – financované z príspevku od zriaďovateľa (JMK) a z vlastných tržieb,
- projektové činnosti (realizácia projektov – najmä projektov EU) – financované z prostriedkov na schválené projekty (projekty sa väčšinou týkajú vzdalávacej činnosti, a preto sa prelínajú do predchádzajúceho bodu).

Z 38 zamestnancov pokrývajúcich základný chod a činnosti zariadenia sú ich platy financované nasledovne:

- 23 úväzkov (= cca 60 %) z príspevku od zriaďovateľa (JMK),
- 7,5 úväzku (= cca 20 %) zo štátneho rozpočtu,
- 7,5 úväzku (= cca 20 %) z vlastných tržieb.

K tomuto počtu pracovníkov je ešte pohyblivý počet pracujúcich na realizácii projektov, ktoré Lipka podala a následne boli schválené. Jihomoravský kraj podporuje nielen Lipku, ale i neštátne neziskové organizácie, ktoré sa zaoberajú problematikou EVVO (medzi ne patria aj ekocentra), a to formou dotácií v rámci dotačných programov.

K tomu je potrebné pridať pracovníkov určených na realizáciu projektov, ktoré boli Lipkou podané a následne schválené. Počet týchto pracovníkov značne kolíše podľa toho, koľko projektov Lipka práve realizuje (najmä podľa vypisovaných projektov financovaných alebo spolufinancovaných zo zdrojov EU).

14.6 Príloha č. 6: PRÍKLADY DOBREJ PRAXE - ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ

Environmentálno-vzdelávacie centrá na Slovensku

Ekocentrum SOSNA je dobrým príkladom roky fungujúceho ekocentra zo Slovenska. Založila ho mimovládna organizácia SOSNA so sídlom v Družstevnej pri Hornáde. Činnosť organizácie je už 25 rokov zameraná na environmentálnu výchovu a vzdelávanie k udržateľnosti. SOSNA publikuje vzdelávacie materiály a organizuje podujatia s celoslovenskou pôsobnosťou. V roku 2009 otvorilo prvé Ekocentrum na východe Slovenska, kde je možné vidieť ukážky ekologických stavieb, prírodného pestovania a lokálnych udržateľných riešení. Ekocentrum SOSNA ročne navštívia stovky žiakov všetkých stupňov škôl v rámci výučbových a zážitkových programov, exkurzií a pod. Ekocentrum SOSNA sa nachádza priamo v obci na pozemku o rozlohe 40 árov, kde je Prírodná záhrada, budova Ekocentra a „Hobití dom“. V blízkom okolí sa nachádza rieka Hornád, lužné lesy a harmonická kopcovitá krajina Slovenského Rudohoria s bukovými a dubovými lesmi.

Foto: Ekocentrum SOSNA s prírodnou záhradou

Foto: Hobití dom

Foto: Tréningová miestnosť Ekocentra

Hlavné cieľové skupiny: Žiaci všetkých stupňov, pedagógovia.

Hlavné témy / oblasti: Prírodné záhrady, pestovanie bez chémie, ekologické domy, opätovné využitie a upcykling odpadov.

Typy programov/aktivít: Od 2 hodinových exkurzií, cez niekoľko hodinové výučbové programy, po celodenné zážitkové aktivity.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: V Ekocentre a Hobiťom dome je možný nocľah na epedách v spacích vakoch, pre 20 osôb, v blízkosti sú 2 reštaurácie.

Hlavné problémy pri prevádzke ekocentra a realizácii aktivít v oblasti EVVO: Nedostatok pracovníkov (v súčasnosti iba dvaja), čo je podmienené nedostatkom financií, keďže je nedostatok finančných možností na rozvoj ekocentra. S tým súvisia aj ťažkosti s údržbou celého areálu Ekocentra a jeho objektov.

Stredisko environmentálnej výchovy (SEV) Dropie

je zriadené a prevádzkované SAŽP. V prírodnom areáli ponúka aj ubytovacie možnosti. K dispozícii je aj menšia konferenčná miestnosť s knižnicou a tvorivá dielňa v administratívnej budove. Súčasťou prírodného areálu je jazierko, fragment lužného lesa, informačné centrum dropa fúzatého, kryté posedenie, ohnisko a detské ihrisko. V SEV prebiehajú denné a pobytové programy pre školy, vzdelávacie aktivity pre pedagógov a akcie pre verejnosť.

Foto: Areál SEV Dropie

Opis prostredia: Rovinatá krajina Dolného Žitného ostrova v centrálnej časti Chráneného vtáčieho územia Ostrovné lúky, s fragmentmi mŕtvych ramien Čalovského Dudváhu. Najväčším benefitom SEV SAŽP Dropie je prírodný areál s pasienkom, celkovo 6 ha. Horšia dopravná dostupnosť (chýbajúce spoje s okolitými obcami), 10 km železničná stanica a autobusová zastávka Zemianska Olča, 10 km autobus. Zastávka Kolárovo.

Organizačná štruktúra vášho zariadenia: Manažérka strediska, špecialista environmentálnej výchovy, chyžná, údržbár. V období október- marec prevádzkoví zamestnanci na ½ úväzok.

Hlavné cieľové skupiny:

- žiaci a študenti MŠ, ZŠ, SŠ a VŠ
- pedagogickí pracovníci
- poľnohospodári
- starostovia
- deti a dospelí so špeciálnymi potrebami
- verejnosť

Hlavné témy / oblasti:

- Ochrana prírody a krajiny špeciálne zameraná na územie Dolného Žitného ostrova (poľnohospodárske využitie x ochrana krajiny)
- Bádateľské poznávacie programy zamerané na faunu, flóru a históriu územia
- Rozvoj manuálnych zručností účastníkov výučbových programov (zhotovovanie vtáčích búdok, zakladanie ohňa, sadenie stromov, ...)

Typy programov/aktivít: Semináre a vzdelávacie programy pre laickú a odbornú verejnosť v dĺžke trvania od 1 hodiny po 3 dni. Príležitostné súkromné podujatia, prenájmy. Školy v prírode, tematické letné tábory, príležitostné akcie v regióne. Účast' a spolupráca pri centrálne organizovaných (OEVV SAŽP) celoslovenských podujatiach.

Spolupráce so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Správa CHKO Dunajské luhy, Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, Spoločnosť pre ochranu dravcov, Obec Lipové, Obec Bodzianske lúky, Obec Zemianska Olča, ZOO Bojnice, UKF Nitra, SPU Nitra, ZŠ Zemianska Olča, ŠZŠ Kolárovo, MŠ Lesná Kolárovo, ZŠ Kameničná, (škôl a škôlok je veľa). Regionálna rozvojová agentúra Komárno, Združenie obcí Dolného Žitného ostrova, Združenie milovníkov vtáctva a prírody v Kolárove.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: V hlavnej ubytovni kapacita lôžok 40 ks v období od apríla do konca októbra. V Hostovskom domčeku 10 lôžok počas celého roka.

Škola ochrany prírody Varín je riadená a prevádzkovaná ŠOP SR. Poskytuje denné a pobytové programy EVVO pre školy, rôzne akcie pre verejnosť aj odborníkov.

Foto: Záhrada pri ŠkOP Varín

Foto: Budova ŠkOP Varín – Správa NP Malá Fatra

Foto: Ubytovanie v priestoroch ŠkOP

Opis prostredia: Škola ochrany prírody sídli v budove Správy národného parku Malá Fatra v obci Varín, (11 km od mesta Žilina a 14 km od centra národného parku Malá Fatra – Terchovej). Okolie Varína tvoria územia európskeho významu ako napr. UEV Malá Fatra, Varínka, Strečnianske meandre Váhu a Chránené vtáčie územie Malá Fatra. Kúsok od Varína, v Strečnianskom prielome, začína hlavný hrebeň pohoria Malej Fatry. 5 km od obce Varín sa nachádza v katastri obce Strečno Strečniansky hrad, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou, v Národnej prírodnej rezervácii Starohradskej doline je zrúcanina najstaršieho strážneho hradu na Považí s názvom Starhrad, alebo Starý hrad. V stredoveku slúžil ako strážny hrad na významnej obchodnej považskej ceste, kde sa vyberalo mýto.

Organizačná štruktúra zariadenia: Prevádzku Školy ochrany prírody zabezpečuje 1 pracovník environmentálnej výchovy zo Správy národného parku Malá Fatra a dve pracovníčky pre EV patriace organizačne Riaditeľstvu ŠOP SR v Banskej Bystrici, oddeleniu propagácie a environmentálnej výchovy. Škola ochrany prírody Varín je riadená riaditeľom Správy NP Malá Fatra. Nadriadenou organizáciou tejto organizačnej zložky je Štátna ochrana prírody SR so sídlom v Banskej Bystrici, ktorej zriaďovateľom je Ministerstvo životného prostredia SR.

Hlavné cieľové skupiny: Široká verejnosť, školský sektor od MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ, návštevníci chránených území, vlastníci pozemkov v CHÚ.

Hlavné témy / oblasti: Neformálne vzdelávanie v oblasti EV a životného prostredia na úrovni celoslovenskej, regionálnej a lokálnej, osвета návštevníkov CHÚ, verejnosti, detí a mládeže, budovanie náučných zariadení v prírode, propagačná a publikačná činnosť, projekty v rámci rôznych operačných programov a iné.

Typy programov/aktivít: Prednášky pre deti a mládež na základe ponukových listov, realizujú sa priamo v zariadení alebo podľa požiadaviek škôl aj na školách (EV programy na rôzne témy z oblasti OP a životného prostredia v trvaní 2 vyučovacích hodín), dlhodobé EV programy, terénne programy zamerané na vodu, lúku, les, exkurzie do chránených území v trvaní cca 4 hod., súťaže, viacdenné tábory, celodenné alebo poldenné akcie pre verejnosť pri príležitosti rôznych významných environmentálnych dní (infostánky, kampane, výstavy...).

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Spolupráca so školami, samosprávou, tretím sektorom, regionálnymi médiami a rôznymi inštitúciami vrátane znevýhodnených skupín obyvateľstva v územnej pôsobnosti NP Malá Fatra.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Administratívno-prevádzková budova Správy NP Malá Fatra, ktorej súčasťou je aj Škola ochrany prírody má k dispozícii dve prednáškové miestnosti s premietacím plátnom a interaktívnou tabuľou s kapacitami cca 40 – 60 ľudí. Možnosť ubytovania pre jednotlivcov a celé kolektívy poskytujeme v dvoj, troj a viac lôžkových izbách s celkovou ubytovacou kapacitou zariadenia 33 lôžok. V zariadení je možné wifi pripojenie.

Finančné zabezpečenie: Všetky finančné operácie ako aj príjmy a výdavky organizácie riadi a prerozdeľuje na svoje jednotlivé organizačné zložky (NP a CHKO) Riaditeľstvo ŠOP SR v Banskej Bystrici zo štátneho rozpočtu a z vlastných príjmov z príspevkovej činnosti organizácie.

Stúpajúca tendencia počtu návštevníkov ŠKOP za posledných 6 rokov:

- 2011 – 3 691
- 2012 – 3 982
- 2013 – 6 433
- 2014 – 4 055
- 2015 – 5 832
- 2016 – 7 768

Vzdelávacie centrum Zaježová na lazoch pri Zvolene, zriadené a vedené organizáciou Živica, ponúka produkty pre verejnosť, MVO, školy aj firmy. Produkty pre školy sú zamerané najmä na holistickú výchovu, zážitkovú pedagogiku, globálne vzdelávanie, remeslá a tvorivé dielne a poskytujú aj blokovú výučbu etickej a občianskej výchovy, ochrany človeka a prírody, environmentálnej a multikultúrnej výchovy, osobného a sociálneho rozvoja. Vzdelávacie centrum je iniciátorom a organizátorom mnohých aktivít na lokálnej až po celonárodnú úroveň.

Foto: Vzdelávacie centrum Zaježová

Príklady funkčných environmentálno-vzdelávacích centier v zahraničí

B1) Príklady funkčných environmentálno-vzdelávacích centier v Českej republike

V Českej republike sa najmä v rokoch 1995 - 2010 podarilo vybudovať sieť ekocentier - stredísk ekologickej výchovy - SEV (či už pobytových, alebo denných). Niektoré vznikli ako zariadenia verejnej správy, väčšina funguje v režime mimovládnych organizácií. Približne polovica je organizovaná v sieti Pavučina (<http://www.pavucina-sev.cz>). Vznik, rozvoj a prevádzka mnohých z nich boli podporené napríklad Európskymi fondami a štátnym rozpočtom ČR (podstatnými nástrojmi boli Operačný program Životné prostredie a Operačný program Vzdelávanie pre konkurencieschopnosť). Dôležitým momentom rozvoja siete SEV v Českej republike boli aj iniciatívy krajských štruktúr verejnej správy - či už v zmysle finančnej podpory prevádzky ekocentier s krajskou pôsobnosťou alebo v zmysle spolufinancovania ich vzniku (príklad SEV Sluňákov).

Uvádzame na tomto mieste (pre inšpiráciu) príklady dobrej praxe niektorých českých ekocentier, z rôznych krajov ČR. Väčšina z nich dlhoročne a úspešne spolupracuje s autoritami krajskej verejnej správy - v prípade zariadenia Lipka je dokonca kraj (Jihomoravský kraj - JMK) jeho zriaďovateľom.

V prehľade sú zahrnuté nasledujúce SEV: Kosenka, Sluňákov, Paleta, Lipka, Chaloupky, Krtek a Trkmanka.

Ekocentrum Kosenka (<https://www.kosenka.cz>)

Sídlo: Valašské Klobouky (Zlínsky kraj), právna forma: pobočný spolok zapsaného spolku Český svaz ochránců přírody

Opis prostredia: Krajina CHKO Biele Karpaty ako celok, teda vo všetkých biotopoch, ale tiež v oblasti pamiatok a ochrany kultúrneho dedičstva v úzkej súvislosti s krajinou a spoločnosťou.

Organizačná štruktúra zariadenia: Pobočný spolok zapísaného spolku Český svaz ochránců přírody.

Hlavné cieľové skupiny: Deti, mládež, študenti SŠ, VŠ, odborná i laická verejnosť.

Hlavné témy / oblasti: Ochrana prírody, krajiny a kultúrneho dedičstva.

Typy programov/aktivít: Príležitostné akcie. Po strate profesionálnych zamestnancov teraz iba na dobrovoľníckej báze.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Mesto Valašské Klobouky, CHKO Bílé Karpaty, Zlínsky kraj, Líska – Združenie pre EVVO Zlínskeho kraja, Rodinné centrum Kaštánek Valašské Klobouky.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Základňa s pamiatkovým objektom valašskej drevenice, ubytovňou pre 15 osôb a ďalším zázemím pre praktickú a odbornú činnosť.

Finančné zabezpečenie:

Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov
150 tis.	45 tis.	50 tis.	5 tis.	30 tis.	cca 3 000 ročne

Sluňákov – centrum ekologických aktivít města Olomouce, o.p.s. (<http://www.slunakov.cz>)

Sídlo: Horka nad Moravou (Olomoucký kraj), právna forma: obecne prospěšná společnost

Foto: Nízkoenergetické centrum Sluňákov

Opis prostredia: Pôsobí v obci Horka nad Moravou. MHD z Olomouca (5 km), na hranici s CHKO Litovelské Pomoraví (medzinárodne významná mokraď, vstupná brána do mesta Olomouc). Lužný les, mokraď, pole, vidiecka obec. Okolo sídla v nízkoenergetickom dome vznikla na 15 ha umelecká galéria v prírode „Dům přírody Litovelského Pomoraví“. Umelecké artefakty obklopené 5 biotopmi: tečúca voda, stojatá voda, les, lúka, ľudské sídla.

Organizačná štruktúra zariadenia: „Obecně prospěšná společnost“, 19 zamestnancov: riaditeľ, zástupca, 6 vzdelávacia sekcia, 3 Dom prírody Litovelského Pomoraví (návštevnícke centrum), 4 prevádzka (kuchár, správca, upratovanie), 1 administratíva, 3 ekonomika (projekty, účtovníctvo).

Hlavné cieľové skupiny: Školy, učitelia, verejnosť, rodičia s deťmi.

Hlavné témy / oblasti: Vo vzdelávaní široké spektrum tém. Pôsobenie na verejnosť environmentálnym vzdelávaním s pomocou: filozofie, umenia, sociológie, psychológie, prírodovedy.

Typy programov/aktivít:

- Denné a týždenné programy EVVO pre školy.
- Semináre pre učiteľov a metodické materiály.
- Festival Ekologické dny Olomouc (návštevnosť 20000 ľudí) .
- Výlety do prírody.
- Dni pre rodičov s deťmi.
- Sprievodcovstvo v Dome prírody Litovelského pomoraví.
- Výstavy a umelecké predstavenia.
- Odpadová kampaň.
- Zborníky a knihy.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Bohatá spolupráca so Štatutárnym mestom Olomouc, Olomouckým krajom, obcami v okolí Litovelského Pomoraví. Bohatá spolupráca s mimovládnyimi organizáciami na akciách. Rozvíja spoluprácu s podnikateľským sektorom a snaží sa dosiahnuť výraznejšiu finančnú podporu.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Kapacita lôžok nízkoenergetického domu: 42.

Finančné zabezpečenie:

Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov za jednotlivé mesiace
5 226 tis.	5 986 tis.	10 801 tis.	80 tis.	1 000 tis.	cca 40 tis. ročne

Ekocentrum Paleta (<http://www.paleta.cz>)

Sídlo: Pardubice (Pardubický kraj), právna forma: zapsaný spolok

Foto: Areál Ekocentra v Pardubiciach Na Olšinkách.

Opis prostredia: Má 3 pobočky, jedna je v meste pri parku, druhá v strede mesta so záhradou pri rieke, posledná v malej dedinke uprostred poľí.

Organizačná štruktúra zariadenia: Členská schôdza- riaditeľ – riaditelia pobočiek – zamestnanci.

Hlavné cieľové skupiny: Deti MŠ, žiaci ZŠ, rodiny s deťmi, pedagógovia, verejnosť.

Hlavné témy / oblasti: Témy súvisiace s prírodou, ekonomikou, ľudskými vzťahmi, udržateľným rozvojom, majú v ponuke viac ako 80 programov, pre verejnosť ročne viac ako 200 akcií.

Typy programov/aktivít: Pre MŠ 1-hodinové programy, pre ZŠ 1,5 a 3 hodinové programy, viacdenné pobyty, vzdelávacie akcie, akcie pre verejnosť.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Je Krajským koordinátorom environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu Pardubického kraja, má s krajom veľmi dobrú spoluprácu, tým pádom spolupracuje široko i s neziskovými organizáciami, s podnikateľmi iba okrajovo.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Pobočka Ekocentra PALETA v Oucmanicích slúži od roku 2007 ako pobytové centrum ekologickej výchovy Pardubického kraja. Sídli v rekonštruovanom statku, ktorý umožňuje pobyt s programom pre deti, študentov alebo dospelých. V súčasnosti je vybavenie centra pripravené na pobyty školských tried s programom, školenie pedagógov a verejné správy i rôzne semináre. Ubytovacia kapacita je 48 miest na 2 – 7 lôžkových izbách s vlastným príslušenstvom. K dispozícii sú 2 učebne, jedáleň, vidiecka učebňa, 2 múzejné expozície, hlinené ihrisko pre deti, sušiareň ovocia a pod. V roku 2016 prebehlo v Oucmanicích 32 pobytových vzdelávacích akcií pre školy (824 detí), 91 krátkodobých programov pre školy (2527 detí) a 1 akcia pre verejnosť. Pre deti tiež vedú krúžok Ekohrátky.

Finančné zabezpečenie:

Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov za jednotlivé mesiace
2,17 mil.	4,5 mil.	neuveďené	neuveďené	neuveďené	cca 40 tis. ročne

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání (<http://www.lipka.cz>)

Sídlo: Brno (Jihomoravský kraj), právna forma: príspevková organizácia Jihomoravského kraja

Opis prostredia:

Pracovisko Lipová – centrum mesta Brno, vilová štvrť, budova stojí v strede prírodnej záhrady.

FOTO: Pracovisko Lipová

Foto: Nová sála na Lipovej

Foto: Pomôcky v areáli Lipovej

Pracovisko Rozmarýnek – mestská časť Jundrov, okrajová časť Brna, v bezprostrednej blízkosti je les, budova stojí v strede prírodnej záhrady.

Foto: Budova - EKODOM pracoviska Rozmarýnek s vonkajším areálom

Foto: Zrekonštruovaný interiér Ekodomu

Foto: Záhrada v areáli pracoviska

Pracovisko Rychta – v strede dediny Krásensko, pred budovou je predzáhradka, za budovou lúka, ihrisko, v blízkom okolí cintorín, pole, malý rybník, v okolí bývalé vojenské lesy, v dojazdnej vzdialenosti CHKO Moravský kras.

Foto: Historická budova Rychty

Foto: Učebňa na Rychte

Foto: Ubytovanie na Rychte

Pracovisko Jezírko – na mieste bývalej hájovne medzi brnenskými mestskými časťami Soběšice a Útěchov, budova leží uprostred prírodnej záhrady, obklopená lesom, cestou a starým sadom.

Foto: Areál pracoviska s jazierkom, ohniskom, teepee a hlinenou pecou

Foto: Nápaditý interiér pri vstupe

Foto: Ubytovanie v 8 izbách

Pracovisko Kamenná - budova v centre Brna, pred ňou i za ňou malé záhradky, v okolí prenajatá ďalšia záhrada pre záhradnoterapeutické účely, nad záhradou veľmi zaujímavá historická časť Brna Červený kopec.

Foto: Budova pracoviska Kamenná

Foto: Prvky vo vonkajšej učebni v kvetinovej záhrade

Organizačná štruktúra zariadenia: riaditeľ, zástupkyňa pre ekonomický proces, zástupkyňa štatutárneho orgánu, vedúca kancelárie riaditeľstva, zástupca pre pedagogický proces a vzdelávania dospelých, vedúci pracoviska Rozmarýnek, vedúci pracoviska Kamenná, vedúci pracoviska Jezírko, vedúci pracoviska Rychta, vedúci pracoviska Lipová, vedúci prevádzky, vedúci výuky, zamestnanci a pedagógovia jednotlivých pracovísk

Hlavné cieľové skupiny: Deti, mladí ľudia a dospelí, žiaci a študenti ZŠ, SŠ a VOŠ, deti z materských škôl, pedagogickí pracovníci a prevádzkoví pracovníci škôl, zamestnanci vzdelávacích inštitúcií, študenti vysokých škôl, deti i dospelí so špeciálnymi potrebami.

Hlavné témy / oblasti: Témy popísané nemajú, majú zadané cieľové kompetencie účastníkov vzdelávania.

Typy programov/aktivít: ekologické výukové programy jednodenné, ekologické výukové programy pobytové (2-5 dní), ozdravné pobyty pre školy z oblastí so znečisteným ovzduším, školy v prírode, záujmová činnosť – krúžky, kluby, víkendové akcie, záujmová činnosť – prímestské tábory a pobytové tábory, ďalšie vzdelávanie pedagogických pracovníkov, vysokoškolská výuka, edičná činnosť, osвета verejnosti a poradenstvo.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: MŽP ČR, MŠMT, Jihomoravský kraj, Brno, Krásensko, mestské časti. Firmy k nim chodia na dobrovoľnícke akcie. Spolupracujú s väčšinou environmentálnych organizácií a iniciatív v Jihomoravskom kraji.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Pracovisko Jezírko a Rychta sú pobytové zariadenia.

Finančné zabezpečenie: V súčasnosti je financovaná zo 4 základných zdrojov:

- z príspevku od zriaďovateľa (JMK),
- zo štátneho rozpočtu,
- z vlastných príjmov (tržieb),
- z projektov (najmä z projektov EU).

Činnosti Lipky je možné zjednodušene rozdeliť do týchto oblastí:

- záujmové činnosti (krúžky, pobytové akcie, tábory a prímestské tábory...) – financované zo štátneho rozpočtu,
- vzdelávacie činnosti (podľa zadania zriaďovateľa; pre školy od MŠ po VŠ, pre pedagogických pracovníkov, verejnosť i iné vzdelávacie inštitúcie) – financované z príspevku od zriaďovateľa (JMK) a z vlastných tržieb,
- projektové činnosti (realizácia projektov – najmä projektov EU) – financované z prostriedkov na schválené projekty (projekty sa väčšinou týkajú vzdávacej činnosti, a preto sa prelínajú do predchádzajúceho bodu).

Z 38 zamestnancov pokrývajúcich základný chod a činnosti zariadenia sú ich platy financované nasledovne:

- 23 úväzkov (= cca 60 %) z príspevku od zriaďovateľa (JMK),
- 7,5 úväzku (= cca 20 %) zo štátneho rozpočtu,
- 7,5 úväzku (= cca 20 %) z vlastných tržieb.

K tomuto počtu pracovníkov je ešte pohyblivý počet pracujúcich na realizácii projektov, ktoré Lipka podala a následne boli schválené. Jihomoravský kraj podporuje nielen Lipku, ale i neštátne neziskové organizácie, ktoré sa zaoberajú problematikou EVVO (medzi ne patria aj ekocentrá), a to formou dotácií v rámci dotačných programov.

Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Ročná návštevnosť
20 mil.	14 mil.	8 mil.	250 tis.	500 tis.	cca 36 000

Chaloupky o.p.s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání (<http://www.chaloupky.cz/cs/>)

Sídlo: Kněžice (kraj Vysočina), právná forma: obecně prospěšná společnost

Foto: Z interiéru zariadenia Chaloupky Kněžice

Opis prostredia: Chaloupecké ekocentra sú väčšinou umiestnené na okraji malých obcí s dobrou dostupnosťou do krajiny. Pri každom ekocentre je dôraz kladený na príslušnú záhradu, kde prebieha mnoho programov. Navyše pripravujú tiež terénne programy mimo obce v chránených územiach.

Organizačná štruktúra zariadenia: Vzdelávacia činnosť je vykonávaná v ekocentrách, ktoré sú rozmiestnené po kraji Vysočina:

- Chaloupky Kněžice (okr. Jihlava)
- Chaloupky Zašovice (okr. Třebíč)
- Chaloupky Velké Meziříčí (okr. Žďár nad Sázavou)
- Chaloupky Baliny (okr. Žďár nad Sázavou)
- Chaloupky Horní Krupá (okr. Havlíčkův Brod)
- Chaloupky Krátká, Žďárské vrchy

V Brtnici pri Jihlave má organizácia riaditeľstvo a projektové oddelenie, kde je zázemie pre ekonomické, personálne a riadiace činnosti organizácie.

Hlavné cieľové skupiny: Deti materských škôl, žiaci základných škôl, učitelia MŠ a ZŠ, rodiny s deťmi, znevýhodnené osoby, majitelia záhrad (program prírodných záhrad).

Hlavné témy / oblasti: Snaha sa o špecializáciu pracovísk:

- Chaloupky Kněžice: prírodovedné pozorovania a pobyty v teréne, bádateľsky zamerané programy.
- Chaloupky Zašovice: prepojenie mliečnej farmy a vzdelávania, programy o poľnohospodárstve, výrobe mlieka, údržbe krajiny.
- Chaloupky Baliny: programy pre znevýhodnené osoby, špeciálna pedagogika, záhradná terapia.

Typy programov/aktivít:

- Ekocentra Chaloupky Zašovice, Velké Meziříčí, Baliny, Horní Krupá a Krátká realizujú poldenné programy pre školy, väčšinou od 9 hodín do 12 hodín.
- Ekocentrum Kněžice poskytuje celoročne 5 denné pobytové programy od pondelku do piatku vo vlastnej budove s ubytovaním a stravovaním.

- Ekocentrum Krátká: poskytuje 2 až 3 denné programy v ubytovacom zariadení partnerskej organizácie DDM v rozsahu 6 pobytov ročne.

Učiteľom v rámci kraja poskytuje metodickú podporu a akcie pre ďalšie vzdelávanie pracovníkov. Pre širokú verejnosť dni otvorených dverí Den Země, Podzimní den....Počas prázdnin pripravuje tábory prímestské (bez nocľahu), pobytové v prírode a tábory špecializované – vzdelávacie, tábory pre rodičov s deťmi. Usporadúva krajské kolá prírodovedne zameraných súťaží „Ekologická olympiáda“ pre stredné školy a „Zlatý list“ pre školy základné.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora:

Sú členmi:

- Sieť stredísk ekologickej výchovy Pavučina, celoštátne
- Koordinačné zoskupenie NNO v Kraji Vysočina, KOUS
- Miestna akčná skupina Podhorácko (Třebíčsko)
- Miestna akčná skupina MOST Vysočiny (Velkomeziříčsko a Bíteško)
- Rôzne pracovné skupiny kraja Vysočina: MA21, Regionálna stála konferencia pre rozvoj Kraja Vysočina, ...

Prevádzkujú sociálnu službu – sociálnu rehabilitáciu v Klubu Lebeda, ktorý využíva metódu záhradnej terapie. Podieľali sa na založení sociálneho podniku Ekovysočina s.r.o., ktorý zamestnáva zdravotne znevýhodnené osoby.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Chaloupky Kněžice má vlastné ubytovacie a stravovacie zázemie:

- 6 dvojlôžkových izieb a 2 trojlôžkové v podkrovnej časti strediska (WC a sprchový kút v izbe)
- K dispozícii je 24 lôžok v izbách na palandách (spanie vo vlastných spacákoch).
- Od mája do októbra požičiavajú chatku s 5 lôžkami, počas letných prázdnin i stany.
- Možnosť zaistenia stravy, plnej penzie, za príplatok varenie z biopotravín.

Finančné zabezpečenie:

Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov
10 120 tis.	7 070 tis.	4 360 tis.	480 tis.	12 001 tis.	cca 15 tis. ročne

KCEV Krtek (<http://www.krnap.cz/kcev-krtek/>)

Sídlo: Vrchlabí (Královéhradecký kraj), právna forma: pracovisko príspevkovej organizácie MŽP ČR - Správy KRMAP

Foto: Z nadvhľadu učebňa a laboratórium v KCEV Krtek

Opis prostredia: Krkonošský národný park - stredohory v strednej Európe, tundra, stopy po ľadovcoch, 4 vegetačné stupne, lesy, lúky.

Organizačná štruktúra zariadenia: Pracovisko ekologickej výchovy, Oddelenie styku s verejnosťou, Odbor vonkajších vzťahov, Správa Krkonošského národného parku. KCEV Krtek je zriadený a prevádzkovaný Správou KRNP. Tá ju otvorila v januári 2013 a slúži k vzdelávaniu a stretávaniu Správy KRNP, miestnych komunít a návštevníkov, a na propagáciu KRNP. Stavba a základné vybavenie stálo 85 000 000 CZK (85 % EU, 5 % SFŽP, 10 % Správa KRNP), disponuje garážou, ktorá sa príležitostne používa ako galéria, prednášková sála pre 76 osôb, laboratórium pre 16 študentov a učebňa/herňa. KCEV Krtek využíva 6 lektorov ekovýchovy k programom pre školy, cez zimu prebiehajú raz týždenne prednášky pre verejnosť.

Hlavné cieľové skupiny: Školské skupiny z KRNP a jeho okolia a z celej ČR, návštevníci KRNP, miestne komunity a obyvatelia (najmä Vrchlábí a okolie).

Hlavné témy / oblasti: Interpretácia hlavných dôvodov založenia a objektov ochrany KRNP.

Typy programov/aktivít: Krátke až poldenné programy, prednášky, príležitostný prenájom.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Zriadovateľ (Správa KRNP) úzko spolupracuje. Najvýznamnejším externým partnerom KCEV Krtek je Mesto Vrchlábí a Svazek mest a obcí Krkonoše.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Ubytovanie KCEV Krtek neposkytuje.

Finančné zabezpečenie:

Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov za jednotlivé mesiace
neuvedené	24 750	2 640 000	7 800	40-50 tis.	cca 5700 ročne

Ekocentrum Trkmanka (<http://www.ekocentrum-trkmanka.com>)

Sídlo: Velké Pavlovice (Jihomoravský kraj), právna forma: príspevková organizácia mesta Velké Pavlovice

Foto: Ekocentrum Trkmanka

Opis prostredia: Ekocentrum je umiestnené na okraji menšieho mesta, z jednej strany je vstup z ulice, výstup z druhej strany je do prírody – lúka, mokraď, rybník. V okolí mesta sú prevažne polia a vinice, v dostupnosti cca 1 km je Biocentrum Zahájka. V dostupnosti cca 20 km sa nachádzajú lužné lesy, CHKO Pálava.

Organizačná štruktúra zariadenia: Riaditeľka, zástupkyňa, koordinačný a projektový pracovník, lektori, kuchári a upravovačky, recepčná, účtovník, prevádzkar.

Hlavné cieľové skupiny: Deti, žiaci, študenti, pedagógovia, laická a odborná verejnosť.

Hlavné témy / oblasti: Ochrana prírody, Odpadové hospodárstvo, Trvalo udržateľný rozvoj, Ekologicky zodpovedné konanie.

Typy programov/aktivít: EV programy pre materské, základné a stredné školy: poldenné, celodenné, viacdenné pobytové, akcie pre laickú i odbornú verejnosť – osvetové prednášky, Dni Zeme, Svätovánska slávnosť, Drakiáda, tvorivé dielne ...

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Mesto Veľké Pavlovice, MŽP ČR, SFŽP ČR, Jihomoravský kraj, Centrála cestovného ruchu, SSEV Pavučina a ostatné ekocentra.

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Apartmánové 2-lôžkové izby 12x, viaclôžkových izieb 2x 13-lôžkové, 1x 6-lôžkové. Konferenčná sála až 120 osôb, študovňa pre 80 osôb, ďalšie učebne.

Finančné zabezpečenie:

Príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné príjmy (Kč)	Výdavky na prevádzku (Kč)	Výdavky na marketing (Kč)	Výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov ročne
Obec: 2 326 tis. Úrad práce: 490 tis.	2 326 tis.	5 135 tis.	0	nesledujú	Cca 4 000 na EV programoch

Tabuľka 1: Príjmy a výdaje spojené s prevádzkou ekocentier / SEV spolu.

Názov Ekocentra	Ročné príjmy z externých zdrojov (Kč)	Vlastné ročné príjmy (Kč)	Ročné výdavky na prevádzku (Kč)	Ročné výdavky na marketing (Kč)	Ročné výdavky na podujatia pre verejnosť a odborníkov (Kč)	Počet návštevníkov
Kosenka	150 tis.	45 tis.	50 tis.	5 tis.	30 tis.	cca 3 000 ročne
Sluňákov	5 226 tis.	5 986 tis.	10 801 tis.	80 tis.	1 000 tis.	cca 40 tis. ročne
Paleta	2,17 mil.	4,5 mil.	neuvadené	neuvadené	neuvadené	cca 40 tis. ročne
Lipka	20 mil.	14 mil.	8 mil.	250 tis.	500 tis.	cca 36 000
Chaloupky	10 120 tis.	7 070 tis.	4 360 tis.	480 tis.	12 001 tis.	cca 15 tis. ročne
Krtek	neuvadené	24 750	2 640 000	7 800	40-50 tis.	Cca 5 700 ročne
Trkmanka	Obec: 2 326 tis. Úrad práce: 490 tis.	2 326 tis.	5 135 tis.	0	nesledujú	Cca 4 000 ročne na EV programoch

B2) Príklad funkčného environmentálne-vzdelávacieho centra v Rakúsku

Dom národného parku Viedeň-Lobau (nationalparkhaus wien-lobAU), Rakúsko

Foto: Dom národného parku Viedeň-Lobau

Dom národného parku Viedeň-Lobau sa nachádza vo viedenskej časti Národného parku Donau-Auen. Tato oblasť patrí medzi jednu z posledných súvislých záplavových oblastí v Európe. Dom bol otvorený v roku 2007 a slúži ako multifunkčné centrum pre verejnosť a školy pri vstupe do Viedne. V rámci vonkajšieho areálu sa nachádza ihrisko, záhrada, lavičky pre piknik, v širšom okolí vyhradené možnosti na kúpanie v dunajských ramenách/pláže, cyklotrasy a sieť turistických chodníkov. V hlavnej budove je multifunkčná výstava, miestnosť určená na organizovanie rôznych seminárov, výstav alebo prednášok a prevádzkuje sa tu lesná škola, ktorú navštevujú deti z materských alebo základných škôl počas celého roka. Deti tu môžu počúvať rôzne zvuky z prostredia prírody, pozeráť filmy, vzdelávať sa interaktívnou formou. Je tu tiež možnosť organizovať oslavy v prírode. Časť aktivít, ktoré sa v centre vykonávajú, sú k dispozícii aj v anglickom, českom a slovenskom jazyku.

Opis prostredia: Pôsobí vo Viedni, v 22. obvode, kde predstavuje viedenskú vstupnú bránu do Národného parku Donau-Auen obkolesenú lužnými lesmi.

Organizačná štruktúra zariadenia: Dom NP spadá pod organizáciu MA 49 – Forst- und Landwirtschaftsbetrieb der Stadt Wien (MA 49 - Lesný úrad a poľnohospodársky podnik mesta Viedne).

Hlavné cieľové skupiny: školy, rodiny, návštevníci Lobau.

Hlavné témy / oblasti: ochrana prírody, Národný park, Viedenská lesná škola

Typy programov/aktivít: Z veľkej časti poldenné programy (cca 3 hodiny), Letný festival (v roku 2017 okolo 2085 návštevníkov), niekoľko večerných podujatí ako výskumné večery, literárne čítania, klavírne koncerty.

Spolupráca so subjektmi verejnej správy, podnikateľského prostredia a tretieho sektora: Organizácia MA 49 – Forst- und Landwirtschaftsbetrieb der Stadt Wien (MA 49 - Lesný úrad a poľnohospodársky podnik mesta Viedne).

Existencia ubytovacích a iných rekreačných zariadení: Dom NP neposkytuje ubytovanie.

V záhrade sa nachádza detské ihrisko (stromový chodníček, hojdačka, tobogán).

Finančné zabezpečenie: Dom NP prevádzkuje a financuje Lesný úrad mesta Viedeň, preto financovanie je z rozpočtu mesta Viedeň.

Tabuľka 2: Návštevnosť v Dome NP v roku 2017; Rozdelená na exkurzie (so sprievodcom) a návštevníkov Domu NP (bez exkurzie)

Návštevnosť		Mesiace									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Exkurzie so sprievodcom	5 873	208	63	1 242	633	943	829	237	198	699	821
Návštevníci Domu NP	20 338	181	272	2 046	2 387	4 277	3 130	2 113	2 087	1 657	2 188
Spolu	26 211	389	335	3 288	3 020	5 220	3 959	2 350	2 285	2 356	3 009

Centrum Národného parku Donau-Auen v zámku ORTH (schlossORTH Nationalpark-Zentrum), Orth an der Donau, Rakúsko

Foto (Kovacs): Centrum NP Donau-Auen

Foto (Juranitsch): Kulisy výstavy o luhoch Donauräume v zámku

Foto: Areál zámockého ostrova Schlossinsel na jeseň

Foto (Kovacs): Podvodná pozorovateľňa na zámockom ostrove

Centrum Národného parku Donau-Auen sa nachádza približne 35 km od Bratislavy, na polceste z Bratislavy do Viedne v zámku ORTH. Národný park chráni posledné veľké územie pririečnej lužnej krajiny v strednej Európe. Počas sezóny od 21. marca do 1. novembra ponúka svojim návštevníkom pestrú paletu programov v zámku, v jeho areáli, v okolitých lužných lesoch ako aj na Dunaji a v jeho ramenách.

V Centre nájdete pod jednou strechou: multimedialnú výstavu o luhoch DonAURäume (v nemeckom, anglickom i slovenskom jazyku), prehliadku Nationalpark Lounge, vyhliadkovú vežu s aktuálnou výstavou a možnosťou nahliadnuť do bocianieho hniezda cez „živú kameru“, obchodík so suvenírmi, i rezervačné služby. Ďalšie priestory v zámku Orth slúžia aj ako reprezentačné miestnosti obce Orth/Donau, ktorá ich ponúka na organizovanie rôznych podujatí, napr. výstav, kultúrnych akcií, seminárov a konferencií, ale aj súkromných osláv a svadieb. Centrum neposkytuje ubytovanie ani stravovanie.

Vonkajší prírodný areál plný zaujímavostí, tzv. Zámocký ostrov (Schlossinsel), ponúka návštevníkom sledovanie niektorých typických mokraďových druhov zvierat (korytnačka močiarna, užovky a iné) i rastlín (lekno biele a iné) zblízka, možnosť uvidieť prirodzený kolobeh života v prírode (kadaver uhynutého živočícha a jeho proces rozkladu), spoznať znaky a stopy živočíchov (odtlačky labiek, pierka, ohryzy, exkrementy a iné), ako aj návštevu jedinečnej pozorovateľne pod vodou, v ktorej uvidíte viaceré z 60 druhov tu žijúcich rýb (šľuka, červenica, ostriež, jeseter, kapor, vzácny blatniak a iné). Nachádza sa tu aj vlastivedné múzeum (museumORTH), ktoré je zamerané na históriu dunajskej obce Orth/Donau. Je tu zabezpečený bezbariérový vstup, resp. možnosť použiť výtah.

Centrum ponúka programy v nemeckom, anglickom aj slovenskom jazyku. Osobitnú ponuku tvorí ponuka programov so sprievodcom pre školy všetkých stupňov – pešie exkurzie do prírody, splavy, prehliadky zámku spojené s návštevou vyhliadkovej veže a zámockého ostrova a iné.

Každoročne organizuje aj špeciálne podujatia pre verejnosť ako napr. obľúbenú Rodinnú slávnosť začiatkom sezóny (apríl), nočné exkurzie s pozorovaním vybraných druhov, letné prázdninové popoludnia pre rodiny s deťmi (aj slovenské), špeciálne letné kempy Junior Ranger Program v Eckartsau, ako aj tradičné „Slovenské dni“, kedy je počas slovenských sviatkov a vybraných sobôt (v roku 2017 ich bolo 17) o 20 % zľavnené vstupné do Centra a výstavou DonAURäume sprevádza slovenský sprievodca.

Národný park sa venuje každý rok prioritne jednému druhu, ktorému je potom tematicky určených viacero podujatí a špeciálna celosezónna výstava vo veži. Návštevníci tak môžu spoznať jeho bežný život, ale aj preniknúť viac do hĺbky a pochopiť súvislosti s potrebou ochrany či ohrozením druhu. Napríklad v roku 2017 to boli netopiere, v roku 2018 bude prioritná pozornosť zameraná na mloka dunajského.

Návštevnosť Centra je za posledné roky približne stabilná. Počet všetkých platiacich návštevníkov Centra ako aj na všetkých podujatiach NP (exkurzie, tábory a iné) dosiahol v roku 2017 úctihodných 36 600. Tohtoročné (2017) tzv. „slovenské dni“ sa tiež tešili peknej návštevnosti. V samotnom zámku bol podiel slovenských návštevníkov zo všetkých individuálnych hostí okolo 10 %, z organizovaných skupín - ktoré tvorili najmä školy - až 29 %!

B3) Príklad funkčného environmentálno-vzdelávacieho centra vo Veľkej Británii

WWT London Wetland Centre (Londýnske Centrum mokradí), Veľká Británia

Centrum mokradí v Londýne bolo vybudované a prvýkrát otvorené v máji 2000. Objekt sa nachádza v oblasti londýnskej štvrte Richmond nad Temžou. Areál je tvorený v prostredí štyroch nepoužívaných viktoriánskych nádrží vytvorených na slučke rieky Temža. Centrum zaberá viac ako 40 ha pôdy a nachádza sa tu moderná budova predstavujúca vstupnú bránu do centra s multifunkčným využitím.

Foto: Areál Centra mokradí v Londýne.

Aktivity a atrakcie pre návštevníkov:

- Pravidelné atrakcie a prednášky pre návštevníkov s témou zachovávanie mokradí v Británii.
- Náučné chodníky a stanovišťa.
- Sledovanie vtáctva.
- Rôzne programy pre školy/žiacov všetkých vekových skupín.
- Prenajímanie priestorov na súkromné rodinné oslavy, narodeninové akcie pre deti a pod.
- Usporiadávanie tematických zábavno-rekreačných víkendových aktivít pre rodiny a návštevníkov.

Centrum mokradí v Londýne spravuje Wildfowl & Wetlands Trust (WWT) je otvorené celoročne a všetky práce sú uskutočňované vďaka podpore vysoko cenenej členskej základne s vyše 200-tisíc občanmi.

14.7 Príloha č. 7: PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK

Organizácia ŠPIRÁLA oslovila všetky školy v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK (SŠ) ako aj základné školy v BSK za účelom zistenia aktuálneho stavu ENV na školách. Do prieskumu sa zapojilo 68 škôl, z toho:

22 základných škôl

41 stredných škôl (z toho 12 gymnázií, 21 SOŠ, 4 obchodné akadémie a 4 umelecké stredné školy) a

5 spojených škôl.

Vybavenie škôl:

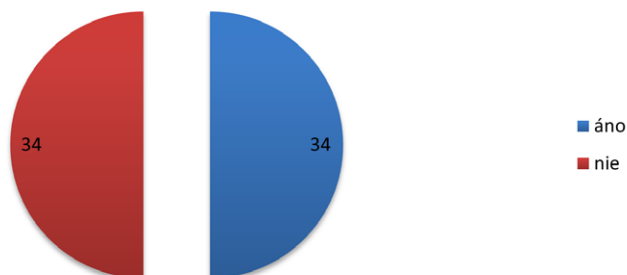
75 % (51) škôl má školský areál, pozemok, záhradu, ekopedagogickú plochu vhodné na vyučovanie (ENV alebo aj iných predmetov) v exteriéri.

Má škola školský areál, pozemok, záhradu, ekopedagogickú plochu, vhodné na vyučovanie (ENV alebo aj iných predmetov) v exteriéri?

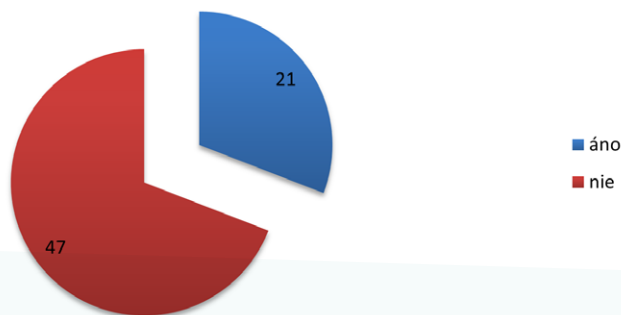
50 % (34) škôl má samostatnú učebňu na vyučovanie prírodovedných predmetov, biológie, prípadne environmentalistiky/ekológie.

Má škola samostatnú učebňu na vyučovanie prírodovedných predmetov, biológie, prípadne environmentalistiky/ekológie?

Iba 31 % (21) škôl má vybavenú knižnicu s aktuálnymi titulmi z oblasti environmentalistiky, ekológie. Školy v knižniciach disponujú aktuálnymi publikáciami k téme od 0 do 50 titulov.

Má škola vybavenú knižnicu s aktuálnymi titulmi z oblasti environmentalistiky, ekológie?

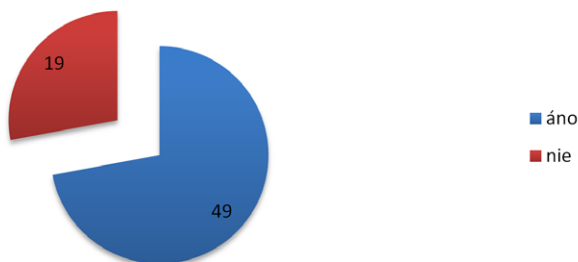
91 % (62) škôl nedoberá žiaden odborný či metodický eko-/envi- časopis. V ostatných prípadoch: Enviromagazín, Strom života, ĎalEKOhľad.

Iba 5 škôl (7 %) prešlo environmentálnym auditom budovy a prevádzky.
11 škôl (16 %) prešlo energetickým auditom budovy školy.

Koordinácia ENV v škole:

Funkcia koordinátora environmentálnej výchovy je zriadená na 49 školách, 19 škôl túto funkciu ustanovenú nemá.

Je zriadená funkcia koordinátora ENV v škole?

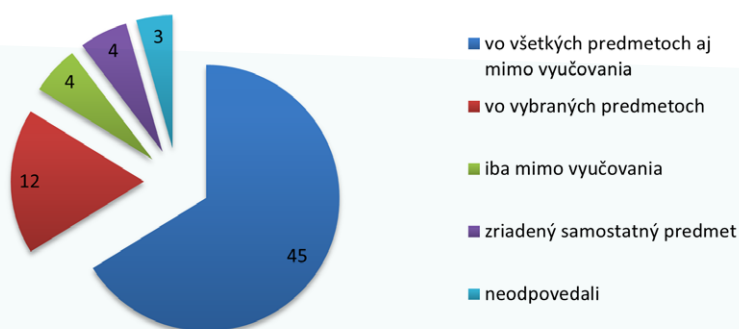

V prevažnej väčšine túto funkciu vykonávajú vyučujúci prírodovedných predmetov (biológia, chémia, fyzika, geografia), iba výnimočne dejepisár, jazykár.

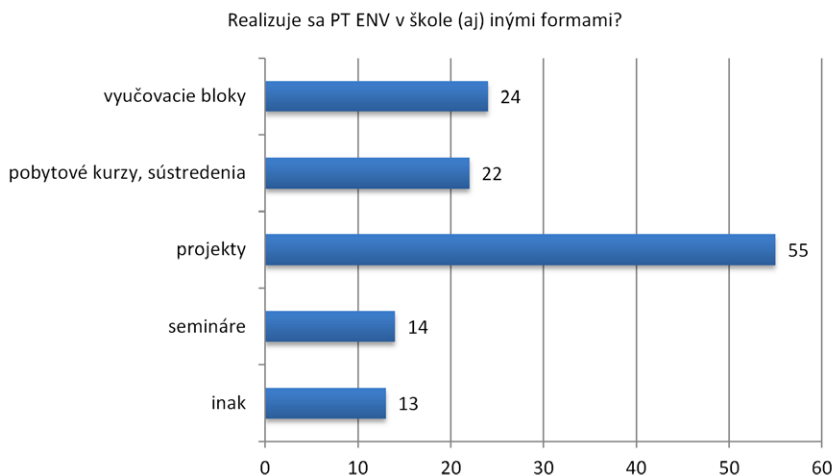
Koordinátori ENV na 50 % škôl nie sú nijako zvýhodnení či ohodnotení, na 50% škôl majú osobný príplatok alebo dostávajú jednorazové odmeny za výkon funkcie.

Prierezová téma ENV sa uplatňuje v 45 školách (66 %) vo všetkých relevantných predmetoch a oblastiach vyučovacieho procesu. 12 škôl (18 %) uplatňuje PT ENV na vybraných predmetoch, 4 školy (6 %) riešia PT ENV formou aktivít v mimovyučovacom procese, 4 školy (6 %) majú zriadený samostatný predmet (s dotáciou 1 hodiny vo vybranom ročníku školy), 3 školy na otázku neodpovedali.

Ako sa vo vašej škole uplatňuje prierezová téma Environmentálna výchova (PT ENV)?

PT ENV sa realizuje v školách aj týmito formami: semináre (uviedlo 14 škôl), projekty/projektové vyučovanie (uviedlo 55 škôl), pobytové kurzy, sústreďenia (22 škôl), vyučovacie bloky (24 škôl).

Školy uviedli, v ktorých environmentálnych projektoch sú zapojené:

Zelená škola (23 škôl)

Recyklohry (22 škôl)

EnviroOtázniky (4 školy)

Tatrytieri (4 školy)

Modré z neba (3 školy)

Živá voda (4 školy)

Mladí reportéri pre životné prostredie (1 škola)

Korešpondenčná škola ekológie (1 škola)

Globe (1 škola)

Iné projekty, do ktorých sú školy zapojené: Baterky na správnom mieste, Zem je len jedna, Eko-Alarm, Green Day, Olománia, Olompiáda, Živé zvieratká v škole, Modrá škola, Inšpirujme k prírodným vedám, Tajný život mesta, Ekologická stopa, Triedim, triediš, triedime, Žiačik separáčik, Škola podporujúca zdravie, Zdravá škola, Jedlá zmena. 26 škôl uviedlo, že nie sú zapojení do žiadneho environmentálneho projektu.

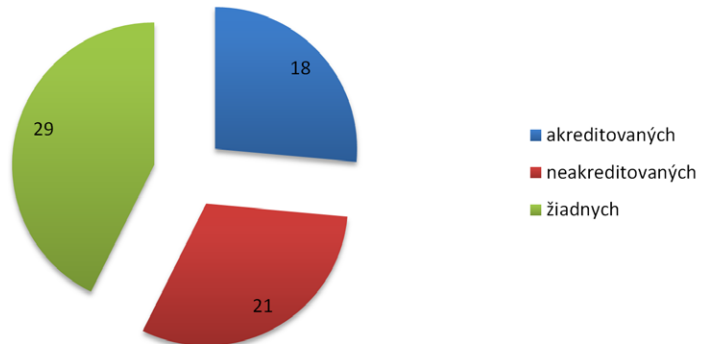
52 škôl (76 %) uviedlo, že organizuje v oblasti ENV aj rôzne mimoškolské aktivity (krúžky, projekty, kampane, brigády, premietania ekofilmov, prednášky a besedy a iné).

54 škôl (82 %) organizuje pre školské triedy v rámci ŠKVP environmentálne exkurzie, výlety (čistiarne odpadových vôd, skládky a triedičky odpadov, prevádzky OLO, Botanická, Zoologická záhrada, farmy, birdwatching, Ekotopfilm, vodárne, Daphne, Gabčíkovo, Technické múzeum vo Viedni, Zaježová, spalovňa odpadov, národné parky a iné).

Pedagógovia sa zúčastňujú eko-/envi- kurzov, seminárov, vzdelávaní:

- v 18 školách akreditovaných
- v 21 školách neakreditovaných
- v 29 školách žiadnych.

Zúčastňujú sa pedagógovia eko-/envi- kurzov, seminárov, vzdelávaní?

Konkrétne menované boli napr. tieto vzdelávania, kurzy, semináre:

- v rámci projektu Zelená škola
- Zážitkové učenie v environmentálnej výchove organizované Daphne
- kurz «Vnútorň učiteľ» organizovaný Živicou
- NeODPADni z ODPADOV
- Seminár k projektu Triedim, triediš, triedime
- Environmentálna výchova vo vyučovacom procese
- Moderná environmentálna výchova Strom života
- Daphne-zážitkové učenie ENV.

Nepedagogickí zamestnanci sa zúčastňujú eko-/envi- kurzov, seminárov, vzdelávaní iba na školách (využívanie ekologických čistiacich prostriedkov, ekologický zber odpadov, ale aj zážitková pedagogika).

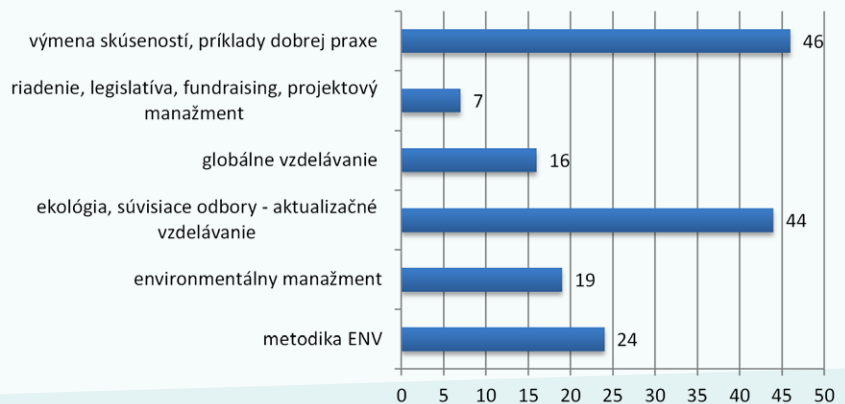
Školy by podľa ankety privítali nasledovné témy doplnkového, aktualizáčného či inovačného vzdelávania pre svojich zamestnancov:

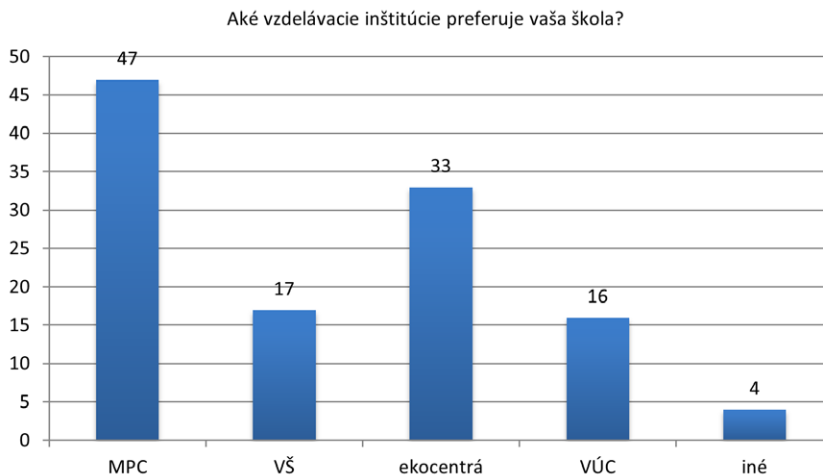
- metodika ENV (24 škôl)
- environmentálny manažment (19 škôl)
- ekológia, súvisiace odbory - aktualizáčné vzdelávanie (44 škôl)
- globálne vzdelávanie (16 škôl)
- riadenie, legislatíva, fundraising, projektový manažment (7 školy)
- výmena skúseností, príklady dobrej praxe (46 škôl).

Aké témy by boli vítané/vhodné pre pedagogických aj nepedagogických zamestnancov školy - doplnkové/aktualizačné/inovačné vzdelávanie?

Pri vzdelávaní svojich zamestnancov školy preferujú tieto inštitúcie:

- MPC (47 odpovedí)
- vysoké školy, univerzity (17 odpovedí)
- ekocentrá štátne aj neštátne (33 odpovedí)
- VÚC (16 odpovedí)
- iné (4 odpovede).

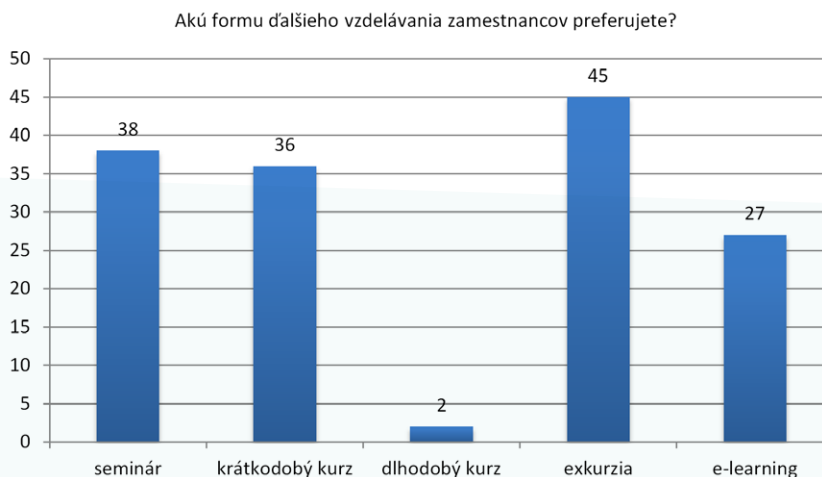

Pri ďalšom vzdelávaní 60 % škôl jednoznačne preferuje akreditované vzdelávania, 40 % škôl na akreditácii netrvá.

Preferované vzdelávacie formy:

- seminár (38 škôl)
- krátkodobý kurz (36 škôl)
- dlhodobý kurz (2 školy)
- exkurzie (45 škôl)
- e-learning (27 škôl).

Spolupráca škôl a odborných eko-/enviro-inštitúcií (štátnych aj neštátnych): väčšina škôl uviedla, že so žiadnymi odbornými inštitúciami nespolupracuje (48 škôl, t. j. 71 %). Ostatní uviedli najčastejšie CEEV Živica, IAE Daphne, Strom života, SAŽP, ŠOP, Naturpack, Človek v ohrození a iné.

58 škôl (85 %) sa nezúčastňuje žiadnych programov v existujúcich ekocentrách. Zvyšných 10 škôl: áno - v zariadeniach Živice, Daphne a Lipky Brno.

Zapojenie škôl do grantovej výzvy Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Enviroprojekt - 55 škôl nepodalo v posledných piatich rokoch žiaden projekt, 10 škôl podalo projekty, z toho 4 neúspešne, 6 bolo úspešných, z toho niektoré školy opakovane. 3 školy neodpovedali.

53 % škôl spolupracuje s obcou, v ktorej sídli, na konkrétnych eko-/envi- projektoch, aktivitách (najmä v témach odpady, zeleň, čistota, alternatívna doprava).

PRIESKUM DOPYTU:

94 % opýtaných škôl by bolo ochotných dochádzať s celými triedami do ekocentra s ponukou zaujímavých eko-/envi-výučbových programov.

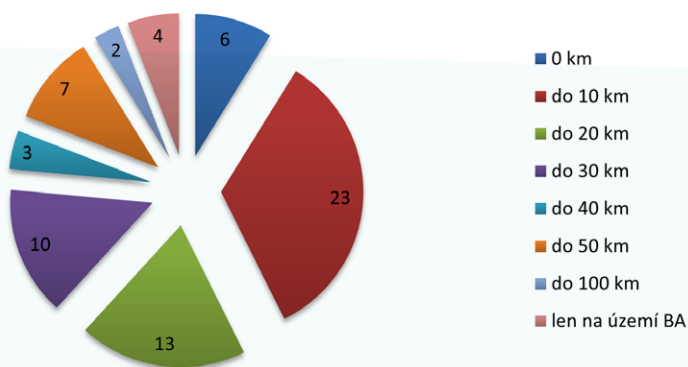
Ak by bolo na území kraja zriadené ekocentrum s ponukou zaujímavých eko-/envi- výučbových programov, boli by ste ochotní do takého zariadenia dochádzať s celými triedami?

Do ekocentra by boli školy ochotné aj docestovať, ak by bolo vzdialené:

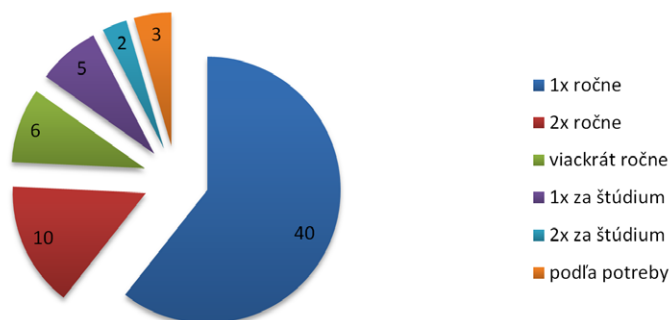
- 0 km (6 škôl)
- do 10 km (23 škôl)
- do 20 km (13 škôl)
- do 30 km (10 škôl)
- do 40 km (3 školy)
- do 50 km (7 škôl)
- do 100 km (2 školy)
- iba v rámci Bratislavy (4 školy).

Do akej vzdialenosti by ste boli ochotní cestovať so žiakmi/študentami?

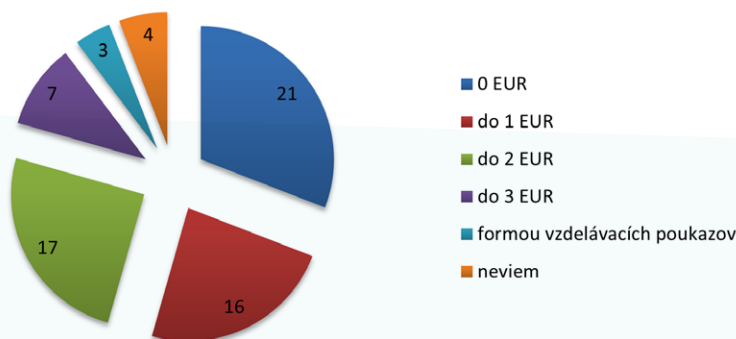
Na otázku Ako často by ste boli ochotní cestovať do ekocentra s jednou triedou žiakov/štvudentov? bola najčastejšia odpoveď 1x ročne (40 odpovedí). 2x ročne by bolo ochotných cestovať do ekocentra 10 respondentov. Viackrát ročne uviedlo 6 škôl, podľa potreby 3 školy a menej často (raz za štúdium alebo raz za dva roky) - 7 škôl. 2 školy neodpovedali.

Ako často by ste boli ochotní cestovať do ekocentra s jednou triedou žiakov/štvudentov?

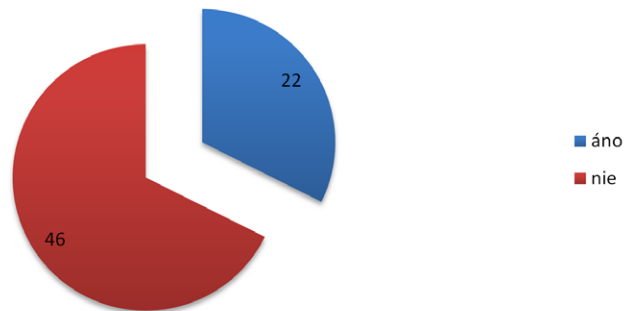
Koľko by bol primeraný/akceptovaný poplatok za program (na žiaka a hodinu) v ekocentre? Na túto otázku 21 škôl odpovedalo 0 EUR, 16 škôl uviedlo do 1 EUR, 17 škôl uviedlo do 2 EUR, 7 škôl si vedelo predstaviť poplatok do 3 EUR, ostatné školy alebo nevedeli posúdiť alebo odporučili platbu formou vzdelávacích poukazov.

Koľko by bol primeraný/akceptovaný poplatok za program (na žiaka a hodinu) v ekocentre?

22 škôl (32 %) by požadovalo, aby ponúkané programy v ekocentre striktné vychádzali z osnov a obsahu učiva konkrétnych predmetov, 46 škôl (68 %) by to striktné nevyžadovalo.

Ponúkané programy v ekocentre by striktné museli vychádzať z osnov a obsahu učiva konkrétnych predmetov?

Z množstva otázok považujeme pre účely Koncepce za kľúčové spomenúť konkrétne odpovede škôl na nasledujúce otázky:

1. Čo by podľa vás zvýšilo účinnosť environmentálnej výchovy a vzdelávania v kraji? Čo by pomohlo zvýšiť environmentálne povedomie (či inak ekogramotnosť) občanov kraja?

- Väčšia osвета
- Praktické ukážky, exkurzie
- Zvýšenie rozsahu zelených plôch v meste (kultivované parky určené pre všetky vekové kategórie s určenými správcami a sústavnou údržbou)
- Skvalitnenie údržby mesta (zametanie, kosenie trávnikov, dostatočný počet smetných nádob a ich pravidelné vyprázdňovanie,
- Dohľad napr. mestskej polície pri ničení verejných priestranstiev a bezodkladné riešenie každého vzniknutého problému
- Výučba detí v predškolskom veku a mladšom školskom veku priamo v prírode (školské parky, sady, záhrady) - globálne vyučovanie v tomto prostredí
- Dôsledná výchova v školách, začať od mladých
- Poriadok na verejných priestranstvách, možnosť dôslednej separácie odpadu, separácia zeleného odpadu
- Finančné sankcie
- Mali sme tu Ekocentrum v Harmónii Modra s ktorým bola vynikajúca spolupráca, každé dva týždne sme robili spoločné aktivity pre jednotlivé triedy a zúčastňovali sa rôznych súťaží v spolupráci aj s inými školami. Chýba tu ekocentrum v Malých Karpatoch!
- Zvýšiť informovanosť obyvateľstva o enviro záťaži
- Praktické činnosti - kontajnery na separáciu odpadu, výsadba nových parkov...
- Zapojenosť škôl do viacerých environmentálnych projektov.
- Viac materiálov pre školy a pre deti
- Finančná pomoc pri zriadení učebne, poskytnutie prenosných laboratórií, výučbových materiálov...
- Vysoké tresty za poškodenie prírody
- Zodpovedne triediť odpad a vedieť čo sa s ním naozaj stane (konkrétne výrobky a vyčíslenie úspor)
- Finančné zvýhodnenie občanov, ktorí separujú odpad, zvýšenie kontroly zo strany štátu, pokuty za nelegálne skládky

- Zvýšenie percenta recyklovaného odpadu
- Prísnejšia legislatíva
- Prednášky s občanmi obce, informačné letáky
- Zabezpečenie separovania odpadov za nižšie poplatky a dostupnosť kontajnerov
- Prednášky odborníkov na školách
- Viac finančných prostriedkov pre školu
- Sankcie za nelegálne smetiská, ...
- Aktivita Ekocentier a spolupráca so školami a komunitami obyvateľov.
- Vytvoriť organizáciu, ktorá bude poskytovať služby školám
- Spolupráca ekocentier so školami a komunitou, záujem zo strany obcí
- Legislatíva, vzdelávanie, financie
- Vrátenie ekológie do ŠVP
- Verejné stretnutia odborníkov s občanmi, diskusia
- Rodičovská výchova
- Kladná odozva na ekologickú činnosť jednotlivcov
- Väčšia angažovanosť a uvedomelosť dospelých

Aké zmeny je nevyhnutné urobiť v systéme / v infraštruktúre?

- Zriadiť ekocentrá, organizovať a koordinovať ekoprogram pre školy aj pre obyvateľov
- Predovšetkým je potrebné, aby ponúkané enviroprojekty boli pre školy zadarmo, potom by sa dosiahla vyššia úspešnosť v zapojení sa do nich
- Pripravovať príťažlivé podujatia, zamerať sa na deti už v predškolskom veku, motivovať ich
- V systéme nič, treba zmeniť povedomie ľudí
- Kontrola a informovanosť ľudí
- Viac propagovať projekty, možno zjednodušiť zapojenie sa do projektov
- Odpadové hospodárstvo ochrana ŽP
- Vytvoriť väčšiu časovú dotáciu
- Väčšia osвета všade, nielen v školách
- Vzdelávanie dospelých a vedenie ich k tomu, aby boli príkladom pre svoje deti
- Viac prepojiť odbory životného prostredia v mestách a obciach s praxou
- Zlepšiť triedenie a spracovanie odpadu, zastaviť rozširovanie Seneckej skládky
- Aby environmentálna činnosť dostala vážnosť a vhodné ocenenie
- Dostupnosť kontajnerov na všetky druhy odpadov
- Sankcie striktné dodržať
- Pôsobiť i na dospelých
- Viac audiovizuálnych pomôcok a učebných pomôcok
- Rozdelenie financií, dotácia škôl
- Zmeniť prístup rodičov a celej verejnosti k životnému prostrediu
- Zvýšiť osobné povedomie každého človeka
- Dôsledne aplikovať teoretické poznatky a rozhodnutia v praxi
- Financovanie

Aké zmeny je potrebné urobiť v obsahu?

- Viac hodín ekológie, environmentalistiky, polytechnické praktikum
- Zjednodušiť a sprehľadniť
- Motiváciu
- Aktivity na obnovu prírody
- Obsah vyhovuje, možno sa viac zamerať na lokalitu, v ktorej sa škola nachádza
- Obsah je v poriadku

- Zrozumiteľnosť, prepojenie s praxou
- Rozšíriť tematické zameranie - nie len separovanie
- Doplniť tému - závažné priemyselné havárie
- Viac praktických ukážok a exkurzií
- Zaujímavosť, viac praktických ukážok ako environmentálne konat'
- ENV brať ako súčasť výučby v každom predmete, nie ako oddelenú výchovu v umelo vytvorených zariadeniach

Aké aktivity, formy, metódy sú podľa vás najefektívnejšie?

- Zážitkové / exkurzie / projektová činnosť / filmy / prednášky
- Využívanie didaktickej techniky (a to na vytváranie materiálov - aj samotnými žiakmi - foto, videá, ale aj využívanie už spracovaných materiálov - bolo by ich vhodné zadarmo poskytovať školám)
- U mladších žiakov výučby priamo v exteriéroch
- Súťaže, podporujúce zaangažovanosť mládeže
- Praktická vytrvalá každodenná činnosť, príklad a kontrola
- Exkurzie, priamy kontakt, besedy s odborníkmi
- Skupinové aktivity, forma diskusií a aktívneho zapájania sa do rozhovorov
- Konkrétne akcie
- Praktické vyučovanie v učebni, v prenosnom laboratóriu - teréne
- Praktické činnosti / cvičenia / ukážky, veci zo života
- Priama účasť na zmysluplnej ekologickej aktivite
- Práca v teréne / výlety
- Osobný príklad
- Interaktívne workshopy alebo prednášky, exkurzie, súťaže a pod.
- Osobná skúsenosť žiakov
- Zážitkové formy, materiálne a finančné možnosti školy
- Názorné aktivity v prírode, meste, spoločnosti

Bratislavský
samosprávny
kraj

špirála
sieť environmentálne
výchovných organizácií